

Minna Ahonen, Anne Hyttinen ja Piia Ronkainen

"JOKKAISEN OMA ASIA"

Päihteet yläkouluikäisten tyttöjen elämässä

Opinnäytetyö
Kajaanin ammattikorkeakoulu
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
Hoitotyön koulutusohjelma
Kevät 2008

**Kajaanin
ammattikorkeakoulu**

OPINNÄYTETYÖ TIIVISTELMÄ

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	Koulutusohjelma Hoitotyön koulutusohjelma
Tekijä(t) Minna Ahonen, Anne Hyttinen ja Piia Ronkainen	
Työn nimi "JOKKAISEN OMA ASIA" Pähteet yläkouluikäisten tyttöjen elämässä	
Vaihtoehtoiset ammattipinnot Terveydenhoitotyö	Ohjaaja(t) Seija Siivola Toimeksiantaja Terveet elämäntavat -hanke, projektityöntekijä Seppo Jonninen
Aika Kevät 2008	Sivumäärä ja liitteet 66 + 7
<p>Opinnäytetyön toimeksiantaja oli Terveet elämäntavat –hanke. Hanke oli pääasiassa kohdennettu 11–12 -vuotiaiden lasten ja nuorten terveiden elämäntapojen esille tuomiseen. Tarve hankkeelle oli lähtöisin kainuulaisten ja kostamuslaisten vanhempien huolesta nuorten elämäntavoista. Hanke päättyi syyskuussa 2007.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli kuvata kolmen nuoren näkökulmasta tekijöitä, jotka ovat liittyneet nuorten päihteiden käyttöön. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää nuorten päihteiden käyttöön liittyviä tekijöitä, joita Terveet elämäntavat -hanke voi hyödyntää nuorten päihteiden käytön ennaltaehkäisytyössä. Terveet elämäntavat -hankkeen kautta opinnäytetyöstä hyötyvät Kainuun ja Venäjän Kostamuksen piirin koulut, Kainuun nuorisotyötoimet, Perhekeskukset Kainuuseen – hanke ja Kainuun nuorisoneuvontapiste.</p> <p>Tiedonantajina oli kolme 8. ja 9. -luokkalaista tyttöä. Aineisto kerättiin helmi- ja huhtikuussa 2007 yksilö- ja ryhmäteemahaastattelulla. Haastattelut analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Tutkimustehtäviä muodostui kolme: mitkä tekijät liittyvät nuoren päihteiden käyttöön, mitä mieltä nuoret ovat saamastaan päihdevalistuksesta ja mitä mieltä nuoret ovat heidän päihteiden käyttöön puuttumisesta.</p> <p>Tytöt kertoivat päihteiden hankkimisen olevan helppoa ja keinoja saada päihteitä oli useita. Vanhempien asenteet päihteisiin ja suhtautuminen nuoren päihteiden käyttöön vaikuttivat osaltaan tyttöjen tupakointiin ja alkoholin käyttöön. Päihteitä kokeiltiin ja käytettiin yhdessä kavereiden kanssa. Haastateltavien mielestä oli normaalia, että nuoret käyttävät päihteitä säännöllisesti. Muiden nuorten riippuvuus ja näkeminen huonossa kunnossa päihteiden käytön seurauksena vähensi omaa alkoholin käyttöä. Valistaminen pitäisi tyttöjen mukaan olla kokemuksellista, ei pelkkää puhetta. Eri tahot olivat puuttuneet nuorten päihteiden käyttöön. Sillä ei kuitenkaan ollut tyttöjen mielestä vaikutusta päihteiden käytölle.</p> <p>Opinnäytetyön tulosten mukaan nuorten vanhemmilla, kaveripiirillä ja vapaa-ajanviettotavoilla oli merkitystä päihteiden käytölle. Pohdimme johtopäätöksissä opinnäytetyöhön haastateltujen tyttöjen päihteiden käyttöön vaikuttaneita tekijöitä. Tuomme esille, mihin asioihin tulosten perusteella aikuisten tulisi puuttua nuorten päihteiden käytön ehkäisemiseksi. Lisäksi pohdimme valistuksen ja moniammatillisen yhteistyön merkitystä.</p> <p>Jatkotutkimusaiheena voisi tutkia nuorten päihteiden käyttöä vanhempien näkökulmasta tai raittiiden nuorien mielipiteitä päihteitä käyttävistä nuorista ja siitä nuoren raittiuteen.</p>	
Kieli	Suomi
Asiasanat	nuori, pähteet, päihdevalistus, puuttuminen
Säilytyspaikka	☒ Kajaanin ammattikorkeakoulun Kaktus-tietokanta ☒ Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjasto

School Health and Sports	Degree Programme Nursing care
Author(s) Minna Ahonen, Anne Hyttinen and Piia Ronkainen	
Title "EVERYONE'S OWN BUSINESS" Intoxicants in the lives of secondary school aged girls	
Optional Professional Studies Public health nursing	Instructor(s) Seija Siivola
	Commissioned by Terveet elämäntavat project, Seppo Jonninen
Date Spring 2008	Total Number of Pages and Appendices 66+7
<p>The thesis was commissioned by the Terveet elämäntavat (Healthy Lifestyle) project. The project was mainly directed to 11-12 -year-old children and young to bring up healthy lifestyle. The project was originated by parents' concern for young people's lifestyle in areas of Kainuu and Kostamus. Project ended in September 2007.</p> <p>The goal of this thesis was to describe the factors which were connected to young's intoxicant use from their perspective. The purpose of this thesis was to find out things that were connected to young's intoxicant use and that the Terveet elämäntavat project could use in the preventive work of young's intoxicant use.</p> <p>The material was collected in February - April 2007 with individual and group theme interviews which were analysed by material based contents analysis. Three research task were formed: which factors are related to young's intoxicant use, what young think about intoxicant education given to them and what they think about interventions in their intoxication use.</p> <p>The girls told that it was easy to get intoxicants and there were many ways to get some. Parents' attitude to intoxicants and young people's use of them affected partly girls' smoking and drinking. Intoxicants were experimented and used with friends. The interviewees thought that it was normal that young used intoxicants regularly. Seeing other young people addicted and in bad shape was the reason why they had cut back on their own alcohol use. Intoxicant education should be more empirical, not just talk. Different officials had intervened in their intoxicant use but that had no effect on their use.</p> <p>Recording the results of this thesis, young people's parents, friends and free-time activities had an influence on their intoxicant use. The conclusion of this thesis discusses the following issues: first, what reasons have affected these girls' intoxicant use; second, what according to the results adults should intervene in and, third, what the importance of education and multiprofessional collaboration is.</p> <p>A follow-up thesis could cover young's intoxicant use from parents' angle or non-intoxicated young people's opinion of those who are using and why their are not.</p>	
Language of Thesis	Finnish
Keywords	youth, intoxicant, intoxicant education, intervention
Deposited at	☒ Kaktus Database at Kajaani University of Applied Sciences ☒ Library of Kajaani University of Applied Sciences

Vanhempan vast tajuu, et nuorempan tehny mont mogaa,
mont yhden illan poka, mont kertaa ollu liikaa doka.
Itteni melkeen pilalle säätäny, ihme et viel oon täs nyt,
ku matkal kaatuvan monen tutun oon nähnyt.
Tulevaisuudessa kokemukset nää voi auttaa,
mut sääli et usein eniten oppii kantapään kautta.
On, parempi sietää, et ois maltettava paremmin mieltä,
silti väärin toimittuu tulee vaik saattas paremmin tietää.
Monta kertaa, tullu kysyneeks itelyäni miks oikeestaan tein näin,
mut kaikist tyrimisist huolimatta pusken elämässä eteenpäin.
Parempi menneisyyden kaa olla rauhas, se muuten voi yöllä herättää,
ja valitettavasti sen edestään löytää minkä sattuu taaksensa jättää.

Elämä on kokemusten ja muistojen summa,
kaikki joskus munaa, ei voi duma, niin aikuisiks tullaan.
Kaikil salettiin yhtä mont tarinaa ku mulla,
elämäst selvii vaan näiden kokemusten avulla.

(Fintelligens 2002)

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 TERVEET ELÄMÄNTAVAT -HANKE	3
3 NUORUUS ELÄMÄNVAIHEENA	5
3.1 Nuoruus	5
3.2 Varhaisnuoruus	6
3.3 Keskinuoruus	6
4 NUORET JA PÄIHTEET	8
4.1 Tupakka, alkoholi ja huumeet	8
4.2 Muutokset yläluokkalaisten päihteiden käytössä	10
4.3 Päihteiden käytön haitat nuorella	13
5 PÄIHTEIDEN KÄYTTÖÖN LIITTYVIÄ TEKIJÖITÄ	15
5.1 Nuorten käsityksiä päihteiden käytön syistä	15
5.2 Vanhempien vaikutus nuoren päihteiden käyttöön	17
5.3 Koulunkäynnin yhteys päihteisiin	18
5.4 Harrastusten ja kavereiden vaikutus	18
6 TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT	20
7 AINEISTON KERUU JA ANALYSOINTI	21
7.1 Aineiston keruu	21
7.2 Aineiston analysointi	25
8 TULOKSET	28
8.1 Ympäristö nuoren päihteiden käytössä	29
8.1.1 Päihteiden hankkiminen	29
8.1.2 Vanhempien asenteet päihteisiin	30
8.1.3 Kaverit osana nuoren päihteiden käyttöä	32
8.2 Päihteiden käytön muuttuminen	35
8.2.1 Päihdekokeilut	35
8.2.2 Päihteet säännöllinen osa nuorten elämää	35
8.2.3 Päihteiden käytön vähentäminen	37

8.3 Päihteiden käyttöön vaikuttaminen	38
8.3.1 Valistus nuorten kokemana	39
8.3.2 Päihteiden käyttöön puuttuminen	40
9 JOHTOPÄÄTÖKSET	43
9.1 Kaveripiiri osana päihteiden käyttöä	43
9.2 Vanhempien merkitys päihteiden käytössä	44
9.3 Vapaa-ajan vieton järjestäminen	46
9.4 Valistukseen monipuolisempi näkökulma	46
9.5 Moniammatillinen yhteistyö	47
10 POHDINTA	49
10.1 Opinnäytetyön hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheet	49
10.2 Eettisyys	50
10.3 Luotettavuus	53
10.4 Oma pohdinta	56
LÄHTEET	60
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Olet nuori vain kerran. Sen jälkeen sinun on keksittävä toinen selitys. - Billy Arthur

Suomen alkoholipolitiikassa tehtiin muutos vuonna 2004, jolloin alkoholiveroa muutettiin ja hintoja laskettiin. Veron laskeminen ei muuttanut 12 – 15 -vuotiaiden alkoholinkäyttöä, mutta vanhemmissa koululaisikäryhmissä alkoholinkäytön väheneminen pysähtyi ja humalajuominen lisääntyi. Suurimmat haasteet nuorten päihteiden käytössä ovat, miten saada humalajuomisen väheneminen jatkumaan ja varttuneempien nuorten päihteiden käyttö laskemaan. (Rimpelä, Rimpelä, Lintonen, Rahkonen, Räsänen, Pere & Jokela 2005, 2611–2617.)

Nuorten päihteiden käytöstä on keskusteltu koulussa terveydenhoitajan opinnoissa, jolloin kiinnostuimme aiheesta. Opinnäytetyön aihe valittiin keskusteluissa toimeksiantajan kanssa. Aihe rajattiin käsittelemään tiettyjen kainuulaisten tyttöjen päihteiden käyttöön liittyviä tekijöitä. Nuorten päihteiden käyttöä on aiemmin tutkittu muun muassa vuosittaisella Kouluterveyskyselyllä.

Opinnäytetyön toimeksiantaja on Terveet elämäntavat – hanke. Yhteyshenkilö on hankkeen projektityöntekijä Jonninen. Terveet elämäntavat - hanke oli pääasiassa kohdennettu 11–12 -vuotiaiden lasten ja nuorten terveiden elämäntapojen esille tuomiseen. Hanke alkoi helmikuussa 2005 ja päättyi syyskuussa 2007. Terveet elämäntavat – hanke on valmistanut materiaalia nuorten päihdevalistukseen ja vanhempainiltakäytäntöihin. Opinnäytetyön tulokset valmistuivat vasta hankkeen loppumisen jälkeen, joten tulokset eivät ole mukana hankkeen loppuraportissa. Terveet elämäntavat -hankkeen kautta opinnäytetyöstä hyötyy projektityöntekijä Jonnisen mukaan Kainuun ja Venäjän Kostamuksen piirin koulut, Kainuun nuorisotyötoimet, Perhekeskukset Kainuuseen – hanke ja Kainuun nuorisoneuvontapiste.

Laadullinen tutkimusote soveltuu tutkimukseen silloin, kun tutkimuskohteena on uusi ja vähän tutkittu alue tai kun halutaan uusi näkökulma runsaasti tutkittuun aiheeseen. Laadullinen tutkimusote soveltuu myös silloin, kun halutaan kuvata kokemuksia tai asioiden merkityssisältöjä sekä, kun tutkitaan emotionaalisesti herkkiä aiheita. (Välimäki, Holopainen & Jokinen 2000, 154.) Haastateltavat nuoret ohjattiin meille toimeksiantajan kautta. Opinnäytetyössä haluttiin selvittää päihteiden käyttöön liittyvistä tekijöistä juuri näiden nuorten kohdalla.

Opinnäytetyön tavoitteena on kuvata kolmen nuoren näkökulmasta tekijöitä, jotka ovat liittyneet nuorten päihteiden käyttöön. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää nuorten päihteiden käyttöön liittyviä tekijöitä, joita Terveet elämäntavat -hanke voi hyödyntää nuorten päihteiden käytön ennaltaehkäisyssä.

Päihteiden runsas käyttö on kansanterveydellinen ongelma ja sen ennaltaehkäisy on tärkeä osa terveydenhoitajan työtä. Terveydenhoitajan osaamisvaatimuskuvauksessa (Opetusministeriö 2006, 89) on käsitelty terveydenhoitajatyön eri osa-alueita, joista opinnäytetyö kartuttaa asiantuntijuuttamme lasten ja nuorten terveydenhoitotyöstä. Opinnäytetyöstä saamme tietoa nuoruudesta ja tekijöistä, jotka vaikuttavat nuorilla päihteiden käyttöön. Lisäksi saamme kokemusta keskustelemisesta nuorten kanssa tulevaa terveydenhoitajan työtä varten. Perhe- dymme nuorten päihteiden käytössä tapahtuneisiin muutoksiin ja kuinka nuorten päihteiden käyttöön on pyritty vaikuttamaan.

2 TERVEET ELÄMÄNTAVAT -HANKE

Opinnäytetyön toimeksiantaja on Terveet elämäntavat – hanke. Yhteyshenkilö on hankkeen projektityöntekijä Jonninen. Terveet elämäntavat - hanke on pääasiassa kohdennettu 11–12 -vuotiaiden lasten ja nuorten terveiden elämäntapojen esille tuomiseen. Hanke alkoi helmikuussa 2005 ja päättyi syyskuussa 2007. Hankkeelle myönnettiin Euregio Karelia Naapurisuusohjelma – rahoitus. (Jonninen 2005, 2.)

Terveet elämäntavat -hankkeen tehtävänä oli selvittää nuorten elämäntapojen vaikuttavuutta terveyteen ja hyvinvointiin. Hankkeen tavoitteena oli luoda yhtenevä ikäluokkaohjeistus, jolla pyritään löytämään keinoja toteuttaa vuorovaikutuksellisuutta vanhempien, koulun ja nuorten välillä 5.-6. – luokkalaisille rajan molemmin puolin. Tarkoituksena oli erilaisilla menetelmillä, kuten vanhempainilloilla ja keskusteluilla, saada lapset ja nuoret noudattamaan terveitä elämäntapoja. Terveet elämäntavat – hankkeen tulokset auttavat muokkaamaan Kostamuksessa ja Kainuussa menettelytapoja terveiden elämäntapojen eduista kouluille ja koteihin. Lisäksi ne voivat tuoda muutoksia nuorisotyön toimintoihin. (Jonninen 2005, 3.)

Tarve hankkeelle on lähtöisin kainuulaisten ja kostamuslaisten vanhempien huolesta nuorten elämäntapoihin. Terveet elämäntavat – hanketta edelsi kahdeksan kuukautta kestänyt (1.2.2005 – 30.9.2005) opetusministeriön rahoittama pilottihanke. Pilottihankkeen toteuttivat Terveet elämäntavat – hankkeen kanssa yhteistyössä Kajaanin ammattikorkeakoulun opiskelijat Patronen ja Syrjänen. He tekivät opinnäytetyön Kajaanin keskuskoulun ja Kostamuksen Litzin -koulun 5-6 – luokkalaisten elämäntavoista, koetusta terveydestä ja suhtautumisesta päihteisiin. (Jonninen 2005, 2.) Kyselyn tuloksiin pohjautuen tehtiin ’Ystävän varjo’ niminen DVD ja siihen liittyvää oheismateriaalia. DVD -draamaesitys päihteiden käytöstä on tarina nuorista nuorille. Siinä kerrotaan kahden nuoren tarina heidän siirtyessään 7. luokalle. (Jonninen 2007, 8.)

Terveet elämäntavat – hankkeeseen tehtiin Kajaanin ammattikorkeakoulussa opinnäytetyö aiheena Varhaisnuorten terveelliset elämäntavat – Päihdeinterventiona draama, tekijöinä Huovinen ja Virrankari. Opinnäytetyössä selvitettiin draamaa päihdeinterventiona nuorten päihteiden käytön ennaltaehkäisyssä. Kysely tehtiin Kajaanin keskuskoulun ja Kostamuksen 6.-7.-luokkalaisille ja 12 kajaanilaiselle vanhemmalle heidän nähtyään ’Ystävän varjo’ DVD:n. Joulukuussa 2007 on valmistunut Kajaanin ammattikorkeakoulusta kaksi opinnäytetyötä.

Toinen käsittelee Kuhmon perusopetuksen 5.-6.-luokkalaisten terveitä elämäntapoja tekijöinä Huotari ja Hattuniemi. Toinen on aiheeltaan Puuttuminen alaikäisen nuoren alkoholin käyttöön – Toimintaohjeet Kajaanin nuorisotoimelle. (Jonninen 2007, 12–13, 19, 29.)

Terveet elämäntavat – hanke on valmistanut materiaalia nuorten päihdevalistukseen ja vanhempainiltakäytäntöihin. Loppuraportissa on runko 5.-7.-luokkaisten vanhempainiltaan aika-
tauluineen illan etenemisestä ja käsiteltävistä aiheista. Hanke esittää toimenpiteitä terveiden elämäntapojen edistämiseen ja päihteiden käytön vähentämiseen peruskouluikäisten keskuudessa. Loppuraporttiin on kirjattu ehdotuksia ja pohdittavaa vanhemmille, tietoa nuoruudesta ja nuoresta sekä internetlinkkejä. (Jonninen 2007, 30.) Lisäksi loppuraportissa kerrotaan tämän opinnäytetyön suunnitelma tiivistetysti. Hanke loppui ennen opinnäytetyön tulosten valmistumista, joten tuloksia ei ehditty hyödyntää hankkeen loppuraportissa. Terveet elämäntavat -hankkeen kautta opinnäytetyöstä hyötyy projektityöntekijä Seppo Jonnisen mukaan Kainuun ja Venäjän Kostamuksen piirin koulut, Kainuun nuorisotyötoimet, Perhekeskukset Kainuuseen – hanke ja Kainuun nuorisoneuvontapiste.

Kaikki Kajaanin ammattikorkeakoulussa Terveet elämäntavat – hankkeelle tehdyt opinnäytetyöt annetaan Perhekeskukset Kainuuseen – hankkeen hyödynnettäväksi. Hankkeen tarkoituksena on, että perheet, äitiys- ja lastenneuvola, päivähoido, perhetyö, koulu ja muut toimijat työskentelevät tukien perheiden omia vahvuuksia ja voimavaroja (Perhekeskukset Kainuuseen – hanke 2007). Terveet elämäntavat – hankkeen valmistama materiaali luovutetaan myös Kainuun nuorten tieto- ja neuvontapisteiden verkkosivuille (www.kainuupiste.fi). Internet-sivuille liitetään linkki hankkeelle tehtyihin opinnäytetöihin Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjaston Kaktus-tietokantaan. Nuorisoneuvontapisteiden verkkosivuilta nuoret saavat monipuolista tietoa nuoren elämään liittyvistä asioista, esimerkiksi opiskeluun ja terveyteen. Lisäksi sieltä saa yksilöllistä ohjausta ja neuvontaa. (Kainuun nuorten tieto- ja neuvontapiste 2006.)

3 NUORUUS ELÄMÄNVAIHEENA

Rantasen (2004, 47) mukaan nuoruus ajoittuu ikävuosien 11–22 väliin. Se voidaan karkeasti jakaa kolmeen vaiheeseen: varhaisnuoruus 11–14 -vuotiaana, 15–18 -vuotiaana varsinainen nuoruus, josta käytetään myös nimitystä keskinuoruus ja jälkivaihe 19–22 -vuotiaana. Vaikka Terveet elämäntavat – hanke on kohdistettu 11–12 vuotiaisiin lapsiin ja nuoriin, opinnäyte-työhön osallistuneet nuoret olivat varhais- ja keskinuoria.

3.1 Nuoruus

Nuoruus on kehitysvaihe, jonka tarkoituksena on irrottautuminen lapsuudesta ja oman persoonallisen aikuisuuden löytäminen. Nuoruus eroaa lapsuudesta, koska nuorella on monia aikuiseen samaistumisen kautta hankittuja taitoja. Toisaalta nuoruus eroaa aikuisuudesta, koska nuorelta puuttuu aikuisen kokemusmaailma ja kypsyy. (Rantanen 2004, 46.) Nuoruus on elämänvaihe, jolloin nuori kasvaa niin fyysisesti, psyykkisesti kuin sosiaalisestikin kohti aikuisuutta. Todellisuudessa eri osa-alueiden erottaminen ei ole mahdollista, vaan ne kytkeytyvät toisiinsa monella eri tavalla. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilén 1999, 13, 51.)

Hormonitoiminnan lisääntyminen ja fyysinen kasvu murrosiässä muuttavat psyykkistä tasa-painoa. Nuoruusikä on sopeutumista näihin sisäisiin ja ulkoisiin muutoksiin. Psykkisen kehityksen aikana nuori käy läpi kolme keskeistä vaihetta. Tällöin hän irrottautuu lapsuuden vanhemmista, ottaa haltuun kehonsa ja turvautuu kasvussaan ikätovereidensa tukeen ja perheen ulkopuolisiin aikuisiin. (Aalberg & Siimes 1999, 15, 61.)

Murrosiässä ulkonäön merkitys korostuu. Nuori tarkastelee itseään sekä toisten että omin silmin ja viettää paljon aikaansa peilin edessä. Nuori vertaa itseään ja vartalooan muihin ihmisiin ja häneen kohdistuvat pienetkin huomautukset voivat loukata häntä. Toisaalta nuori alkaa pohtia omaa käyttäytymistään ja miettii, mitä muut siitä ajattelevat. Se on osoitus siitä, että hänelle on kehittynyt kyky ajatella ja ottaa huomioon hänen toimintansa seuraukset. Tämä on tärkeä vuorovaikutuksen ja toisen huomioon ottamisen edistysaskel. Nuori pystyy luomaan tulevaisuuden suunnitelmia, eikä elämään vain tässä hetkessä. (Jarasto & Sinervo 1999, 46–47, 51.)

3.2 Varhaisuoruus

Varhaisuoruudessa 11–14 -vuotiaiden hormonitoiminnan aktivoituminen käynnistää kasvupyrähdyksen ja koko kehon muuttumisen. Ruumiissa tapahtuvat fyysiset muutokset hämmentävät ja aiheuttavat nuoren entisen ruumiinkuvan hajoamisen ja kehon hallitsemisen vaikeuden. Nuorella on suurempi tarve intimitettiin kuin lapsella ja nuori haluaakin olla yksin. (Rantanen 2004, 46–47.) Voimakas kasvu ja ruumiin nopea muuttuminen vaikuttavat kehonkuvan hahmottamiseen ja nuori voi olla kömpelö. Hän on kiinnostunut ulkomuodostaan, eikä kestä juuri mitään itseensä kohdistuvaa arvostelua. (Koistinen, Ruuskanen & Surakka 2004, 73.)

Varhaisnuoret ovat ailahtelevia. He käyttäytyvät normien vastaisesti ja vastustaen aikuisia etsiessään ympäristöstä rajoja. Toisaalta nuori ajoittain turvautuu entiseen lapsenomaiseen käyttäytymismalliin. (Rantanen 2004, 46–47.) Nuoren elämä näyttääkin vanhemman ja kasvattajan kannalta myrskyisältä. Monista asioista riidellään, nuori paiskoo ovia ja käyttäytyy äänekkäästi, mutta toisaalta hakee omaa rauhaa. (Koistinen ym. 2004, 73.) Tunteakseen olonsa turvalliseksi nuori tarvitsee yhä vanhemman, joka auttaa ja ohjaa nuorta hänen kokeillessaan rajoja (Jarasto & Sinervo 1999, 69).

3.3 Keskinuoruus

Keskinuoruudessa 15–18 -vuotiaana nuori on alkanut sopeutua muuttuneeseen ruumiinkuvaansa. Hänen seksuaalinen identiteetti alkaa selkiytyä, vaikka siihen liittyy vielä epävarmuuksia ja pelkoja. (Aalberg & Siimes 1999, 57.) Nuori etsii omaa itseään erilaisten harrastusten ja roolikokeilujen kautta (Rantanen 2004, 47). Ristiriidat vanhempien kanssa vähenee. Nuori samaistuu vanhempiinsa, muihin aikuisiin sekä ikätovereihin, mikä vahvistaa nuoren persoonallisuutta. (Aalberg & Siimes 1999, 57.)

Nuoren kehitystä ja irrottautumista vanhemmista edistää ikätovereidensä kanssa oleminen (Rantanen 2004, 47). Hyvät ystävät ovat nuorelle tärkeitä ja kohottavat nuoren itseluottamusta. Nuoren tuntiessa, että toiset ihmiset pitävät hänestä, on hänen helpompi hyväksyä itsensä. Ystävyysuhteet opettavat nuorta tulemaan toimeen muiden ihmisten kanssa ja sopeutumaan ryhmään. Toistuvat ystävyysuhteiden katkeamiset voivat aiheuttaa nuorella tur-

vattomuuden tunteita ja vaikeuttaa uusien ystävyysuhteiden luomista ja niissä selviämistä. (Kinnunen 1999, 47.) Keskinuoruudessa suhde ikätovereihin muuttuu aikaisempaa valikoivammaksi, koska ryhmän muodostusta säätelevät yhteiset harrastukset ja kiinnostuksen kohteet. Vuorovaikutus toisten ihmisten kanssa muuttuu sujuvammaksi ja joustavammaksi. Nuoren elämässä ihmissuhteet syvenevät ja vahvistuvat. (Jarasto & Sinervo 1999, 51.)

4 NUORET JA PÄIHTEET

Päihteitä voidaan jaotella monella eri tavalla. Päihdettä käytetään yleisnimikkeenä kaikille kemiallisille aineille, jotka elimistöön joutuessaan aiheuttavat päihtymyksen tunteen ja humaltilan. Päihteitä ovat tupakka, alkoholi, eräät lääkkeet, tekniset liuottimet ja huumeaineet. (Dahl & Hirschovits 2002, 5.) Opinnäytetyössä päihteillä tarkoitamme tupakkaa, alkoholia ja huumeita.

Päihteillä tarkoitetaan sekä laillisia että laittomia päihdyttäviä aineita (Mönkkönen 1999, 6). Suomessa tupakka ja alkoholi ovat niin sanottuja sosiaalisia päihteitä ja ne ovat rajoitetusti sallittuja. Tupakan antaminen alle 18 -vuotiaille ja tupakoiminen yleisissä tiloissa on kiellettyä. Alkoholia saa myydä vain alkoholinmyyntiluvan saaneissa paikoissa ja sen välittäminen alle 18 -vuotiaille on rikos. Impattaessa tekniset liuottimet aiheuttavat voimakkaan päihtymyksen, mutta laissa ne luokitellaan myrkyiksi. (Dahl & Hirschovits 2002, 5.)

4.1 Tupakka, alkoholi ja huumeet

Tupakkatuotteet jaetaan muun muassa poltettaviin ja limakalvoilta imeytyviin tuotteisiin. Poltettavia tuotteita ovat sikari, piippu ja tupakka. Limakalvoilta imeytyviin kuuluu purutupakka eli niin sanottu mälli. Tupakka koostuu noin 5000 kemiallisesta yhdisteestä, joista ainakin 50 tiedetään aiheuttavan syöpää. Kemiallisista yhdisteistä eniten esillä ovat häkä, tupakkaterva ja nikotiini. Häkä on erittäin myrkyllinen hajuton, mauton ja väritön kaasu. Tupakkaterva vaurioittaa hengitysteiden puhdistusmekanismia ja osa sen sisältämistä aineista aiheuttaa syöpää. Nikotiini on terva-aineisiin sitoutunut hajuton, väritön ja pistävän makuinen aine, joka aiheuttaa riippuvuutta. (Dahl & Hirschovits 2002, 123.) Tupakan myynti alle 18-vuotiaalle on kielletty (Asetus toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi 225/1977, 11 §).

Säännöllisesti tupakoiville kehittyä voimakas psyykinen ja fyysinen riippuvuus. Tupakoinnin lopettamisen jälkeen vierotusoireet kestävät noin kaksi viikkoa. Tavallisimmat psyykkiset vierotusoireet ovat muun muassa hermostuneisuus, levottomuus, ärtyvyys, unettomuus, masennus ja tupakanhimo. Fyysisiä vierotusoireita ovat muun muassa huimaus, hikoilu, vapina, päänsärky ja ummetus. Joka toinen tupakoiva kuolee tupakoinnin aiheuttamiin sairauksiin.

Maailmassa kuolee vuosittain noin neljä miljoonaa ihmistä tupakoinnin vuoksi. (Dahl & Hirschovits 2002, 125.)

Alkoholi on käymisen avulla valmistettavaa vesiliukoista ja väritöntä nestettä. Se imeytyy nopeasti ruuansulatuskanavasta leviten kaikkiin kudoksiin, myös aivoihin. Alkoholi vaikuttaa jo pieninä annoksina keskushermostoa lamaavasti, jonka seurauksena ihmisen toimintojen kontrolli heikkenee. Noin yhden promillen alkoholipitoisuus veressä, nousuhumala, vaikuttaa useimpiin ihmisiin piristävästi. Se ilmenee esimerkiksi mielihyvän kokemisena, estojen katoamisena ja puheliaisuutena. Toisilla se voi aiheuttaa eristäytymistä, masennusta, arvaamattonta käytöstä tai väkivaltaisuutta. (Dahl & Hirschovits 2002, 130.)

Humalalla tarkoitetaan alkoholin muuttavia vaikutuksia käyttäytymiseen, suorituskykyyn ja mielentilaan (Kiianmaa 2003, 120). Alkoholipitoisuuden noustessa veressä yli promillen alkaavat humalaoireet olla selkeät. Oireita ovat muun muassa reaktionopeuden hidastuminen, liikkeiden kömpelyys, puheen sammaltaminen ja arvostelukyvyn heikkeneminen. Kahden promillen humala sedatoi eli lamaa ihmisen käytöstä selkeästi. Kolmen promillen ja sitä ylittävä humalatila alkaa olla hengenvaarallisesti lamaava erityisesti tottumattomalle käyttäjälle. (Dahl & Hirschovits 2002, 130.)

Alkoholi aiheuttaa sekä psyykkistä että fyysistä riippuvuutta. Kiianmaan (2003, 124–125) mukaan psyykkiselle riippuvuudelle on ominaista juomishimo eli pakonomainen halu saada alkoholia ja kykenemättömyys pidättäytyä alkoholista. Jatkuvasta ja runsaasta alkoholin käytöstä on seurauksena toleranssin ja fyysisen riippuvuuden kehittyminen. Toleranssilla tarkoitetaan toistuvasta alkoholin nauttimisesta aiheutuvaa alkoholin vaikutusten vähenemistä. Fyysisen riippuvuuden kehittymiselle on olennaista, että keho on jatkuvasti altistettuna alkoholin vaikutukselle eli veressä on yhtäjaksoisesti alkoholia. Alkoholin poistuessa elimistöstä, alkoholin lamauttavaan vaikutukseen sopeutuminen ilmenee vieroitusoireina. Jo yhtä alkoholin nauttimiskertaa seuraava krapula vastaa oireiltaan vieroitustilaa. Krapula on humalan epämiellyttävä seuraus, jonka voimakkuus on suhteessa sitä edeltäneeseen päihtymykseen ja juodun alkoholin määrään. Krapulaa lisäävät edellisen illan valvominen ja tupakointi. (Eriksson 2005.)

Alkoholilain (1143/ 1994, 1,3 & 16) tarkoituksena on kulutusta ohjaamalla ehkäistä alkoholistai aiheutuvia yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja. Laissa alkoholilla tarkoitetaan ainetta, jonka alkoholipitoisuus on yli 2,8 tilavuusprosentti. Alkoholijuomat jaetaan

laissa alkoholijuomaan, mietoon alkoholijuomaan, väkevään alkoholijuomaan, väkiviinaan ja alkoholivalmisteeseen. Alkoholialkua ei saa myydä alle 18 -vuotiaalle, selvästi päihtyneelle tai häiritsevästi käyttäytyväälle. Myös epäily alkoholin välityksestä, luvattomasta luovutuksesta tai väärinkäytöstä on este myynnille.

Huumausaineeksi luokiteltavat aineet määritellään huumausainelaisissa. Niihin kuuluvat eräät lääkkeet, sienet ja niin sanotut klassiset huumeet muun muassa kannabis, LSD, heroïni, amfetamiini sekä uudet kemiallisesti valmistetut designer – aineet. (Dahl & Hirschovits 2002, 5.) Huumeiden aiheuttama vaikutus riippuu käytetyistä aineista, käytötavasta, määrästä, käyttöajasta, käyttöympäristöstä, iästä ja kehon koosta. Huumeista useita ruiskutetaan verisuoneen. Likaiset neulat ja saastunut huume saattavat sisältää tarttuvia tauteja aiheuttavia viruksia tai bakteereja. Tärkeimpiä ruiskujen välityksellä leviäviä tauteja ovat HI-virus (AIDS) ja virusperäinen maksatulehdus. (Poikolainen 2003, 44.)

Huumausainelaisissa muuhun kuin lääkinnälliseen, tieteelliseen tai rikosten ehkäisyyn tai tutkimukseen liittyvä huumausaineen valmistus, maahantuonti, maastavienti, myynti, hallussapito, jakelu tai käyttö on kielletty. Myös oopiumunikon, kokapensaana ja hampun viljely huumausainekäyttöön tai sen raaka-aineeksi on kielletty. (Huumausainelaki 1289/1993, 3§.)

4.2 Muutokset yläluokkalaisten päihteiden käytössä

Nuorten terveystapatutkimuksen (Rimpelä, Rainio, Pere, Lintanen & Rimpelä 2005, 32–33) valtakunnallisten tulosten mukaan 14 ja 16 -vuotiaana tupakointia kokeilleiden tyttöjen määrä on laskenut 1990-luvun lopusta lähtien. Kun vuonna 1997 tupakointia kokeilleiden 14-vuotiaiden tyttöjen määrä oli noin 65 %, vuoteen 2005 mennessä määrä oli vähentynyt noin 45 %:iin ja 16-vuotiaiden osalta tupakointia kokeilleiden tyttöjen määrä on vähentynyt 80 %:sta 67 %:iin. Päivittäin tupakoivien tyttöjen määrää kasvoi 1980-luvusta aina 2000-luvun alkuun, mutta vuoden 2001 jälkeen päivittäin tupakoivien määrä kääntyi laskuun. Kouluterveyskyselyn (Markkula, Luopa, Jokela, Sinkkonen & Pietikäinen 2007, 14) mukaan myös Kainuussa tupakointi on vähentynyt 8. ja 9. luokkalaisten keskuudessa. Vuonna 2007 päivittäin tupakoivia oli Kainuussa 16 % eli noin joka kuudes 8. ja 9. luokkalaista. Terveystapatutkimuksen perusteella vuonna 2005 tupakoivat 14 -vuotiaat tytöt polttivat keskimäärin 7,9 savuketta päivässä (Rimpelä ym. 2005, 38).

Kuten tupakointi myös alkoholin käyttö yleistyi tytöillä ennen vuotta 1997, jonka jälkeen se on vuosi vuodelta vähentynyt (Rimpelä ym. 2005, 43). Kainuulaisten nuorten alkoholin käytössä on tapahtunut viime vuosina niin kielteisiä kuin myönteisiä muutoksia. Myönteistä on, että raittiiden määrä on lisääntynyt viime vuosina yläluokkalaisilla nuorilla (Rimpelä ym. 2005, 42–43; Luopa ym. 2005, 6). Kainuussa 40 % yläluokkalaisista ei juonut lainkaan alkoholia (Luopa, Räsänen, Puusniekka, Jokela & Sinkkonen 2005, 8). Valtakunnallisista tuloksista käy ilmi, että 14–vuotiaista tytöistä vuonna 2005 oli raittiita 46 % ja 16-vuotiaista joka viides, kun vastaavat luvut vuonna 1999 oli 30 % ja noin 10 % (Rimpelä ym. 2005, 42). Kielteistä kouluterveyskyselyn mukaan nuorten alkoholin käytössä on, että aiemmin laskussa ollut humalajuomisen kehitys on pysähtynyt. Tämän oletetaan olevan seurausta vuoden 2004 alkoholiveron alennuksesta ja Viron EU-jäsenyydestä, joka poisti tuontirajoitukset. (Markkula ym. 2007, 21.) Toisaalta terveystapatutkimuksen tulosten mukaan myös 14 - ja 16 - vuotiaiden tyttöjen humalajuominen oli edelleen laskussa (Rimpelä ym. 2005, 45).

Kainuussa vuonna 2007 lähes joka viides (18 %) 8. – 9. luokkalainen oli tosi humalassa ainakin kerran kuukaudessa (Markkula ym. 2007, 14). Alkoholia ainakin pieniä määriä kerran kuukaudessa juovia oli 16 – vuotiaista tytöistä lähes puolet. Tytöistä viikoittain alkoholia juovia 14 – vuotiaita oli 6 % ja 16 – vuotiaita noin 15 %. (Rimpelä ym. 2005, 44–45.) Vuonna 2005 kainuulaisista 14–15-vuotiaista peruskoululaisista 40 % ja 16–17-vuotiaista lukiolaisista 58 % oli sitä mieltä, että oluen ja siiderin ostamista kaupoista ja kioskeista oli helppoa heidän ikäisilleen. Yleisimmin alkoholi oli kuitenkin saatu tai hankittu kavereilta – alkoholin välittäminen kaveripiirissä on yleistynyt viime vuosina. (Luopa ym. 2005, 8.) Halttusen (2002, 78) tutkimukseen osallistuneet nuoret joivat pääasiassa mietoja alkoholijuomia eli olutta, siideriä ja lonkeroa. Sukupuolella oli kuitenkin eroa, koska pojista lähes puolet joi olutta, kun tytöt vastaavasti siideriä. Väkeviä alkoholijuomia juotiin vähemmän, pojista noin joka viides ja tytöistä joka kahdeksas.

Laittomien huumeiden kokeilut ovat lisääntyneet Suomessa yläluokkaikäisillä, mutta kokeilut ovat Oulun läänissä muuta Suomea harvinaisempia (Luopa, Pietikäinen & Jokela 2006, 30). Vuonna 2007 Kainuussa peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisista 6 % oli kokeillut ainakin kerran laittomia huumeita (Markkula ym. 2007, 14). Vuonna 2005 42 % 14–18 –vuotiaista tytöistä tiesi ainakin yhden huumeita kokeilleen tuttav. Määrä on vähentynyt aina vuodesta 2001 lähtien, jolloin lähes kaksikolmasosa tutkimukseen osallistuneista tiesi huumeita kokeilleen tuttav. (Rimpelä ym. 2005, 48.) Halttusen (2002, 99) tulosten mukaan ystävä ja tuttavapiirissä tiedettiin eniten käytetyn lääkkeitä ja kannabistuotteita.

	Suunta	Tilastot	
Tupakointia kokeilleet yläluokkalaiset	Vähentynyt	14-vuotiaat 16-vuotiaat	65% → 45% 80% → 67%(1997-2005)
Päivittäin tupakoivat	Vähentynyt	8.-9.-luokkalainen	28% → 16%(2000-2007)
Ei ollenkaan alkoholinkäyttöä	Lisääntynyt	14-vuotias 16-vuotias	30% → 46% 10% → 20%(1999-2005)
Humalajuominen	Aiemmin laskussa, nyt pysähtynyt	8.-9.-luokkalainen 1krt/kk tosi humalassa	27% → 18% (2000-2007)
Huumeita kokeilleet	Lisääntynyt	8.-9. -luokkalainen	3% → 6%(1998-2007)
Ainakin yksi tuttu kokeillut huumeita	Vähentynyt	14-18 -vuotiaat	66% → 42%(2001-2005)

TAULUKKO 1. Yläluokkalaisten nuorten päihteiden käytön kehitys Nuorten terveystapa-
tutkimuksen (Rimpelä ym. 2005) ja Kouluterveyskyselyn (Luopa ym. 2005 & Markkula ym.
2007.) tulosten perusteella vuosien 1997–2007 aikana.

Tutkimuksissa on havaittu, että tupakointi on yhteydessä alkoholin käyttöön. Hedbackin (2000, 53) ja Halttusen (2000, 87) tulosten mukaan tupakoimattomat nuoret joivat itsensä harvemmin humalaan kuin nuoret, jotka olivat polttaneet useampia savukkeita tai tupakoivat vakituisesti. Rouniojan (2005, 49) tutkimuksessa useita kertoja kuukaudessa itsensä tosihumalaan juovista nuorista 89 % poltti tupakkaa. Harvemmin alkoholia juovien ryhmässä tupakoivien osuus oli pienempi (51 %).

Tupakointi lisää riskiä kokeilla huumeita. Verrattaessa tupakointia ja huumeiden kokeilua havaittiin, että noin kuudesosa tupakoivista nuorista oli kokeillut huumeita. Tupakoimattomista nuorista huumeita oli kokeillut puolestaan vain 3 %. (Rounioja 2005, 54.) Lisäksi alkoholin humalahakuisella käytöllä on havaittu yhteys huumeiden kokeiluun. Mitä useammin nuori on ollut tosihumalassa, sitä useammin nuori on myös kokeillut jotakin huumaavaa ainetta. (Halttunen 2002, 114; Hedback 2000, 52; Rounioja 2005, 54.) Väyrösen (2007, 73) tulosten mukaan nuorten päihteiden käyttö oli alkanut alkoholikokeiluilla, jonka jälkeen käyttö oli pian laajentunut myös huumausaineisiin. Huumeiden kokeiluun on havaittu vaikuttavan, kuinka usein nuorelle on tarjottu huumeita. Halttusen (2002, 97) tutkimukseen osallistuneet nuoret, joille oli tarjottu useita kertoja huumeita, olivat myös käyttäneet niitä muita useammin.

4.3 Päihteiden käytön haitat nuorella

Pitkään jatkunut päihteiden käyttö aiheuttaa riippuvuutta ja nuoren on vaikea luopua päihteistä. Päihteistä aiheutuva riippuvuus on fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista. Elämänmuutos vaatii nuorelta suuria ponnisteluja ja houkutuksista kieltäytyminen lujaa tahtoa. (Aaltonen ym. 1999, 375.)

Tupakoiva kuolee nuorempana verrattuna tupakoimattomaan. Jos säännöllisen tupakoinnin aloittaa nuoruudessa, elinikä lyhenee keskimäärin kahdeksan vuotta. Nuoren tupakointi haittaa luuston kehittymistä täyteen vahvuuteensa. Tupakointi ja siihen liittyvä elämäntapa on luuston kasvua häiritsevä tekijä nuorilla ja koko elämän aikana. Tupakointi lisää kuukautiskiipuja, koska nikotiini supistaa kohdun verisuonia. Yli kymmenen savuketta päivässä tupakoivilla on kaksi kertaa useammin kivuliaat kuukautiset. Passiivinen tupakointi nostaa keuhkosityöpi- ja sepelvaltimotaudin riskiä sekä lisää hengitystiesairauksia. Nuoret luulevat, että nuorena voi elää miten haluaa ja vaaralliset terveystriskit vaikuttavat vasta keski-iässä. (Vierola 2006, 16, 97.)

Päihteet vaikuttavat nuoren elimistöön eri tavalla kuin aikuisen. Alkoholin humalluttava vaikutus näyttää lisääntyvän iän myötä. Nuorten keskushermoston kyky sietää päihteiden vaikutuksia on parempi kuin aikuisten. Tämä ilmenee esimerkiksi siten, että nuoret humaltuvat vähemmän kuin aikuiset tietystä ruumiinpainoon suhteutetusta alkoholimäärästä. Myös alkoholin rauhoittavat vaikutukset ovat nuorissa vähäisempiä kuin aikuisissa. Lisäksi nuoret ovat vastustuskykyisempiä kuin aikuiset toistuvan alkoholin käytön vaikutuksille. Nuorilla toleranssi kehittyy hitaammin ja krapula- ja vieroitusoireet ovat lievempiä. Nuorten kehossa on suhteessa enemmän vettä kuin varttuneemmalla, jolloin alkoholilla on veressä suurempi jakaantumistilavuus. Varhaisnuorten aineenvaihdunta ei kestä yhtä hyvin alkoholin vaikutuksia kuin aikuisten. Varhaisnuorilla alkoholi alentaa helposti verensokeria. Aivojen energiansaanti ja toimintakyky riippuvat verensokerin saatavuudesta. Näin ollen alkoholin aiheuttamasta verensokerin alenemisesta voi olla seurauksena tajuttomuus tai jopa kuolema. Varhaisnuorelle kokemattomuus voi olla vaaratekijä. Yksi merkittävimmistä nuorten alkoholin käyttöön liittyvistä haitoista on tapaturmat. Erityisesti pohjoismainen, humalahakuinen juomatapa ja nuorten kokeileva alkoholin käyttö altistavat nuoret välittömille haitoille. (Marttunen & Kii-
anmaa 2003, 103–104.)

Alkoholi voi auttaa hetkeksi unohtamaan arkipäivän vaikeudet ja ristiriidat. Juodessa heikko itseluottamus vahvistuu, mutta vaikutus on nopeasti ohimenevä. Alkoholi ei ratkaise sen enempää käytännön elämän vaikeuksia kuin itseluottamuksen puutetta. Alkoholisoitumisen myötä nuori ei enää hallitse omaa toimintaansa ilman alkoholia. Humalassa nuori haluaa olla seuran keskipiste ja ihmissuhteissa hän on pinnallinen. Nuori käyttää muita ihmisiä saavuttaakseen omia päämääriään. Hän arvostelee mielellään muita, mutta ei kykene itse vastaanottamaan kritiikkiä. Raivonpuuskat ovat tavallisia, jos hän kohtaa vastoinkäymisiä. Alkoholisoituneilla nuorilla on riskejä oman elämän suhteen. Heidän kohdalleen osuu huomattavasti enemmän tapaturmia, rikollisuutta ja väkivaltaisuutta kuin muille nuorille. (Aaltonen ym. 1999, 375–376.)

Humaltuminen ja siihen liittyvät sattumukset herättävät keskustelua ja tarinoita arkisin. Arvioidessa humalailtaa rohkeasti esiintyvä ja poikia iskevä tyttö voi muuttua itsensä nolanneeksi. Arjessa arviointi tapahtuu eri näkökulmasta. Tällöin hauskan pito voi muuttua mokailuksi ja noloiksi tilanteiksi. Tyttöjen mielestä hyväksyttävien ja tuomittavien tekemisten välinen raja on vaikeasti arvioitava. Noloja tarinoita kerrotaan yleensä muiden toimesta. Motiivina ei tällöin ole ryhmän yhteishengen nostattaminen, vaan yksittäisen nuoren leimaaminen ja eristäminen. Pelko leimatuksi tulemisesta ja kielteisestä huomiosta johtaa usein siihen, että juominen on runsasta, mutta pysyy kokoajan tytön hallinnassa. (Pietilä 2006, 68–69.)

Viimeisen vuosikymmenen aikana nuorten huumeiden käyttö on levinnyt myös nuorten keskuuteen. Kokeilijoiden ikä on laskenut, ongelmakäyttö lisääntynyt ja huumeidenkäyttötavat monipuolistuneet. Samaan aikaan on lisääntynyt huumekauppaan liittyvä väkivaltaisuus ja huumeiden mukana kulkevat tartuntataudit. Huumeiden käyttö johtaa usein rikoskierteeseen ja joissakin kouluissa on havaittu lähes ammattimaisesti toimivia huumeiden myyntiorganisaatioita. (Terho 2002, 366.)

5 PÄIHTEIDEN KÄYTTÖÖN LIITTYVIÄ TEKIJÖITÄ

Alkoholin ja tupakan helppo saatavuus on tuonut muutoksia lasten ja nuorten elämäntapoihin. Kodeissa vanhemmat ovat huomanneet lapsissaan alkoholin ja tupakan käytön yleistymistä sekä välinpitämättömyyttä koulua kohtaan. Kouluilla ei ole resursseja puuttua tupakkaan, alkoholiin ja huumeisiin sekä niiden tuomiin ongelmiin. (Jonninen 2005, 1.) Nuorten päihteiden käytölle on tutkimuksissa osoitettu olevan useita tekijöitä. Seuraavassa käsittelemme nuorten omia käsityksiä päihteiden käytön syistä ja perheen, koulun, harrastusten sekä kaveripiirin merkityksestä.

5.1 Nuorten käsityksiä päihteiden käytön syistä

Nuorten päihteiden käytölle on monia eri tekijöitä. Tupakoinnin syiksi nuoret ovat arvelleet Halttusen (2002, 69) tutkimustulosten mukaan tupakoimisen tavan vuoksi ja sen rauhoittavan vaikutuksen. Tupakoimattomat arvelivat puolestaan tärkeimmäksi ikätoveriensa tupakoinnin syiksi sen, että kaveritkin tupakoivat.

Nuoret ovat kuvaileet eri tutkimuksissa alkoholin käytön syitä. Sirkkomaan (1999, 31) mukaan alkoholin käytön syynä on muun tekemisen puute. Pirskasen (2007, 79) tutkimuksessa alkoholi oli osa hauskanpitämistä ja rentoutumista. Suurempi osa runsaasti alkoholia käyttävistä nuorista käytti sitä humalan vuoksi, hauskanpitoon tai pahanolon lievittämiseen kuin vähemmän alkoholia käyttävät nuoret. Päihteitä käytettiin seuran vuoksi riippumatta siitä, miten paljon nuori käytti niitä. Halttusen (2002, 83–84) tutkimuksessa nuoret sanoivat tärkeimmäksi alkoholin käytön syiksi sen, että alkoholi tekee olon vapaammaksi. Lisäksi alkoholin maistuminen hyvältä, humalan hakeminen ja alkoholin apu huolien unohtamiseen mainittiin kohtalaisen tärkeinä syinä. Alkoholikokeiluihin on kerrottu vaikuttavan oma halu ja uteliaisuus sekä kavereiden alkoholinkäyttö (Heikkinen, Romppainen & Väisänen 1998, 37).

Halttusen (2002, 83–84) tutkimuksessa alkoholinkäytölle annetut syyt poikkesivat huomattavasti toisistaan riippuen siitä, oliko nuori käyttänyt alkoholia vai ei. Alkoholia käyttäneet perustelivat juomistaan lähinnä alkoholin ominaisuuksilla. Raittiit puolestaan mielsivät edellisiä useammin alkoholinkäytön liittyvän alkoholin ulkopuolisiin seikkoihin, kuten kavereiden tavoin toimimiseen ja vaikutuksen tekemiseen. Salmen (2004, 125) mukaan aikaisemmin alko-

holia käyttäneille nuorille humalatila oli tuttu kokemus ja siihen hakeuduttiin aiemman miellyttävän kokemuksen perusteella. Nuoria, jotka eivät olleet käyttäneet aiemmin alkoholia, humala kiinnosti uutena kokemuksena.

Päihteiden käyttöön liittyy kielletyn tekemisen ja rajojen rikkomisen viehäytys. Salmen (2004, 128) tutkimukseen osallistuneet kokeilivat ja käyttivät päihteitä, koska se oli kiellettyä. Vanhempien, koulun ja yhteiskunnan asettamien rajojen rikkominen liittyi usein kavereille näyttämiseen. Humalassa olemalla osallistujat halusivat osoittaa muulle maailmalle, etteivät yhteiset säännöt koske heitä. Nuoret saattoivat juoda itsensä humalaan esimerkiksi kapinan ilmaisuksi tai jonkinlaisena kostona vanhemmilleen.

Tyttöjen syytä alkoholin käyttöön on todettu olevan sen myötä heräävä iloisuus ja sosiaalisuus. Sellaisenaan alkoholi tai humalassa olo ei ole mielenkiintoista. Vetovoima perustuu siihen, millaisia tilanteita tai tunnetiloja saadaan aikaiseksi. Yksi alkoholin tärkein arvo on sen rooli muuttaa arki juhlaiksi. Alkoholi rentouttaa, tekee olon tavallista vauhdikkaammaksi ja hauskan pidosta helpompaa. Alkoholin hankinta ja juhlimisen etukäteissuunnittelu aloitetaan hyvissä ajoin. Tästä syystä iltaan ja juomiseen liittyvä sosiaalisuus käynnistyy usein jo ennen juhinnan alkamista. Ainoastaan tutussa kaveripiirissä oleilu ei riitä hyvän illan aikaansaamiseksi, vaan tytöt haluavat tutustua uusiin ihmisiin. Alkoholilla onkin tyttöjen sosiaalisissa suhteissa merkittävä vaikutus rohkaisijana ja liiallisen arkuuden poistajana. Yksi humalassa olemisen tärkeimmistä tarkoituksista on madaltaa kynnystä olla vuorovaikutuksessa poikien kanssa. (Pietilä 2006, 64–66.) Rouniojan (2005, 60–61) tutkielmassa tytöt pitivät poikia enemmän päihteidenkäyttöön altistavana tekijänä ihmissuhteisiin liittyviä asioita. Näitä olivat vanhempien avioero ja vanhempien välinpitämättömyys lapsistaan.

Huumeiden kokeiluun ja käyttöön johtaneet tekijät ovat nuorten mielestä hyvin samankaltaisia kuin alkoholin käytön syyt. Halttusen (2002, 101) tuloksissa nuorten huumeiden käytön syyksi mainittiin hyvän olon hakeminen ja huumeidenkäyttö apuna huolien unohtamisessa. Sirkkomaa (1999, 32) tuo esille tuloksissaan, että huumausaineita ei yleensä oteta pahan mielen karkottamiseen toisin kuin alkoholia.

5.2 Vanhempien vaikutus nuoren päihteiden käyttöön

Kotoa saadun positiivisen palautteen määrä vaikuttaa nuorten päihteidenkäyttöön. Palautteeseen tyytymättömät nuoret käyttivät Rouniojan (2005, 67–69) mukaan enemmän päihteitä kuin tyytyväiset. Nuoren välit vanhempiinsa vaikuttivat myös päihteidenkäyttöön. Väleihin tyytymättömät nuoret kokeilivat kolme kertaa useammin huumaavia aineita kuin nuoret, jotka olivat tyytyväisiä. Pirskasen (2007, 89) tuloksissa nuorten päihteiden vaarallinen suurkulutus oli yhteydessä nuorten ja vanhempien väliseen keskusteluyhteyteen sekä vanhempien puutteelliseen valvontaan. Vanhempien alhaisempi koulutus ja äidin tupakointi oli myös yhteydessä nuorten päihteiden käyttöön.

Vanhempien alkoholinkäytöllä on vaikutusta nuoren alkoholin käyttöön. Halttusen (2002, 79, 81) tuloksissa isän alkoholinkäytöllä oli selvä yhteys sekä tyttöjen että poikien käyttöön. Äidin alkoholinkäyttö oli huomattavasti voimakkaammin yhteydessä tyttöjen kuin poikien käyttöön. Raittiiden vanhempien lasten joukossa oli eniten niitä, jotka eivät juoneet alkoholia lainkaan.

Vanhempien tietämys nuoren menemisistä iltaisin mahdollisesti suojaaa nuorta päihteiden käytöltä (Rounioja 2005, 81). Nuoret, joiden vanhemmat eivät useimmiten tai koskaan tienneet, missä nuori viikonloppuna liikkuu, tupakoi kolme kertaa todennäköisemmin kuin nuoret, joiden vanhemmat tiesivät lapsensa olinpaikan (Halttunen 2002, 74). Vanhempien tietämys lapsensa menoista ja olinpaikasta iltaisin voi vaikuttaa myös alkoholinkäyttöön. Kinnusen & Liukkosen (2003, 38, 45) mukaan mitä paremmin vanhemmat tiesivät menemisistä tai ainakin yrittivät ottaa selvää, sitä harvemmin ja vähemmän nuoret joivat alkoholia. (Kinnunen & Liukkonen 2003, 38,45.)

Nuorten nukkumaanmenoajalla ja päihteiden käytöllä on todettu olevan yhteys. Hedbackin (2000, 53, 63, 65) tutkielmassa epäsäännölliset nukkumaanmenoajat liittyivät humalajuomiseen, marihuanan ja hasiksen käyttöön sekä sekakäyttöön. Nuoret, joilla oli hyvin tai melko säännölliset nukkumaanmenoajat, joivat harvemmin itsensä tosihumalaan eivätkä käyttäneet marihuanaa, hasista tai lääkkeitä päihtymystarkoituksessa.

5.3 Koulunkäynnin yhteys päihteisiin

Koulukiusaaminen ja tunneilta luvaton poissaolo liittyvät humalajuomiseen. Hedbackin (2000, 54) mukaan koulukiusaajat joivat humalahakuisemmin kuin muut nuoret. Samoin viimeisen kuukauden aikana yhdestä neljään päivää koulusta lintsanneet nuoret joivat humalahakuisemmin kuin nuoret, jotka eivät olleet luvatta pois koulusta. Rouniojan (2005, 93) tuloksissa vähintään kerran kuukaudessa koulusta lintsanneet nuoret käyttivät kaikkia päihteitä muita enemmän. Heistä alkoholia käytti jopa 95 % ja yli puolet oli kokeillut huumaavia aineita.

Halttunen (2002, 89, 106) kuvaa tutkimuksessaan koulunkäynnin sujuvuutta suhteessa päihteiden käyttöön. Nuoret, jotka viihtyivät huonosti koulussa, kokivat koulutyön määrän suureksi ja matala keskiarvo, tupakoivat ja joivat useammin alkoholia kuin muut. Myös matalat jatkokoulutustavoitteet lisäsivät alkoholin käyttöä. Nämä kaikki tekijät ilmenivät myös kysyttäessä huumeiden kokeilua ja käyttöä. Huono kouluviihtyvyys, alhainen keskiarvo ja vähäinen läksyjen teko lisäsivät huumeekokeiluja. Kuitenkaan keskiarvolla ei aina ole selvää yhteyttä päihteidenkäyttöön. Rouniojan (2005, 91) tutkielmassa nuorista, joilla oli heikko tai välttävä keskiarvo, alkoholia käytti vähäisempi osuus kuin muissa keskiarvoryhmissä.

5.4 Harrastusten ja kavereiden vaikutus

Harrastusten puute on yhteydessä nuorten päihteiden käyttöön (Keskinen 2001, 61; Pirskanen 2007, 89). Keskinen (2001, 61) tutkimukseen osallistuneet liikuntaa harrastamattomat nuoret tupakoivat, joivat itsensä humalaan ja käyttivät huumeita selvästi useammin kuin liikuntaa harrastavat nuoret. Myös Lehtokankaan (2001, 55, 58–60) tutkielmassa päihteidenkäyttöön vaikutti nuoren liikunnan harrastamisen määrä. Mitä vähemmän nuori liikkui, sitä todennäköisemmin hän tupakoi päivittäin. Aktiivisesti liikuntaa harrastavat nuoret käyttivät alkoholia muita harvemmin. Toisaalta aktiivisesti liikkuvat nuoret olivat alkoholin käytössä muita humalahakuisempia.

Lehtokangas (2001, 62, 74) on tutkinut kilpaurheilun yhteyttä päihteiden käyttöön. Tulosten mukaan kilpaurheilua harrastavat nuoret käyttivät muita harvemmin alkoholia. Kilpaurheilun harrastaminen vähensi tytöillä humalajuomista, mutta pojilla siihen ei ollut vaikutusta. Myös

urheiluseuraan kuulumisen vähensi tytöillä alkoholin käyttöä, mutta ei pojilla. Harrastuksen laatua tärkeämpänä oli nähtävissä sen luoma sosiaalinen yhteys. Nuoret käyttivät päihteitä yleensä ystävien kanssa ja osa liikuntaharrastuksista tarjosi nuorille sosiaalisen tilanteen alkoholinkäytölle, esimerkiksi joukkueurheilussa ja urheiluseuratoiminnassa. Näissä ryhmissä erilaisten illanviettojen pyrkimys oli kohottaa yhteishenkeä ja alkoholi kuului usein kiinteänä osana niihin.

Arffman ja Sutinen (2003, 61, 66) korostivat tutkielmassaan kaveripiirin tärkeyttä alkoholin käytössä. Koska kaveripiirin arvostus oli nuorelle hyvin tärkeää, hän saattoi tehdä valintoja kavereiden odotusten pohjalta, jopa omia arvojaan vastaan. Tämä näkyi erityisesti sellaisten nuorten käyttäytymisessä, jotka eivät halunneet juoda alkoholia. Nämä nuoret eivät kertoneet juomattomuuttaan kavereilleen, vaan antoivat heidän ymmärtää, että käyttivät alkoholia. Gröhnin (2003, 68, 48) mukaan kaverit vaikuttivat nuoren päihteiden käyttöön, mutta myös päihteettömyyteen. Päihteettömyyttä edisti rohkeus tehdä omia, muista poikkeavia valintoja. Nuori voi esimerkiksi kieltäytyä päihteistä ja lähteä pois muiden jatkaessa illanviettoa.

Halttusen (2002, 65) mukaan päivittäin tupakoivista 9. – luokkalaisista kolme neljästä (75 %) ilmoitti, että kaikki tai lähes kaikki heidän ystävästään tupakoivat. Tupakoimattomien ystäväistä vain joka yhdeksäs tupakoi. Samansuuntaisia tuloksia saivat Havu ja Lasarov (2002, 48) tutkimuksessaan, johon osallistuneista tupakoivista nuorista 89 %:lla oli tupakoivia kavereita. Tupakoimattomista nuorista alle puolella oli tupakoivia kavereita. Huomioitavaa on, että Kainuussa vuonna 2007 päivittäin tupakoivia 8. ja 9. luokkalaisia oli 16 % eli noin joka kuudes (Markkula ym. 2007, 14). Tupakoimattomia ja satunnaisesti tupakoivia nuoria on siis suurin osa ikäryhmästä. Tämä kertoo siitä, miten vahva tupakointi on ilmiönä kaveripiirissä.

6 TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Opinnäytetyön **tavoitteena** on kuvata kolmen nuoren näkökulmasta tekijöitä, jotka ovat liittyneet nuorten päihteiden käyttöön. Opinnäytetyön **tarkoituksena** on selvittää nuorten päihteiden käyttöön liittyviä tekijöitä, joita Terveet elämäntavat -hanke voi hyödyntää nuorten päihteiden käytön ennaltaehkäisyssä.

Opinnäytetyön tuloksista ja johtopäätöksistä saadaan tietoa nuorten päihteiden käyttöön liittyvistä tekijöistä, joita hyödynnetään nuorten päihteiden käytön ennaltaehkäisyssä. Tarkoitus on saada tietoa päihteiden käyttöä edistävästä tekijöistä, jotta ne tiedostettaisiin ja niihin pystyttäisiin vaikuttamaan. Tietoa on tarkoitus saada myös päihteiden käyttöä vähentävistä tekijöistä, joita ennaltaehkäisyssä voidaan mahdollisesti vahvistaa.

Tutkimustehtävät:

- 1. Mitkä tekijät liittyvät nuoren päihteiden käyttöön?**
- 2. Mitä mieltä nuoret ovat saamastaan päihdevalistuksesta?**
- 3. Mitä mieltä nuoret ovat heidän päihteiden käyttöön puuttumisesta?**

7 AINEISTON KERUU JA ANALYSOINTI

Opinnäytetyö on laadullinen. Laadullinen tutkimusote soveltuu tutkimukseen silloin, kun tutkimuskohteena on uusi ja vähän tutkittu alue tai kun halutaan uusi näkökulma runsaasti tutkittuun aiheeseen. Laadullinen tutkimusote soveltuu myös silloin, kun halutaan kuvata kokemuksia tai asioiden merkityssisältöjä sekä, kun tutkitaan emotionaalisesti herkkiä aiheita. (Välimäki ym. 2000, 154.) Haluamme löytää tekijöitä päihteiden käyttöön juuri näiden nuorten kohdalla.

7.1 Aineiston keruu

Opinnäytetyön aineisto kerättiin helmikuun ja huhtikuun 2007 välisenä aikana haastatteleamalla kolmea yläkouluikäistä tyttöä. Kaksi heistä oli yhdeksännellä luokalla ja yksi kahdeksannella luokalla. Koululla ja nuorten vanhemmilla oli ollut huolta nuorten päihteiden käytöstä. Nuoret ohjattiin opinnäytetyöhön Terveet elämäntavat – hankkeen projektityöntekijä Jonnisen kautta.

Teemahaastattelussa eli puolistrukturoidussa haastattelussa edetään tiettyjen, etukäteen valittujen, keskeisten teemojen ja niitä tarkentavien kysymysten mukaan. Haastattelijan tulee päättää, esitetäänkö jokaiselle haastateltavalle kaikki samat kysymykset aina samassa järjestyksessä. Tämä käytäntö vaihtelee usein tutkimuksissa. Teemahaastattelussa tulee pysyä aiemmin päätetyissä teemoissa, jotta saadaan tarkoituksen mukaisia vastauksia tutkimusongelmiin. Etukäteen valitut teemat perustuvat tutkimuksen viitekehukseen eli esiymmärrykseen, joka jo tiedetään tutkittavasta ilmiöstä. Teemahaastattelu ei kuitenkaan pakota kysymään vain haastattelurungon kysymyksiä. Haastattelijalla voi laajentaa tai supistaa haastattelua tilanteen mukaan. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 77–78.)

Puolistrukturoidun haastattelurungon laadintaan vaikuttivat opinnäytetyösuunnitelmaan haettu teoria ja omat käsitykset nuorten päihteiden käytöstä. Ennen tarkentavia kysymyksiä päädyimme seuraaviin teemoihin: päihdevalistus, puuttuminen, tupakka, alkoholi ja huumeet. Teoriaa hyödynnettiin erityisesti teemoja tarkentavien lisäkysymysten muodostamisessa. Olimme perehtyneet eri tutkimuksiin nuorten päihteiden käyttöön liittyvistä tekijöistä. Näiden tutkimusten perusteella teimme kysymyksiä esimerkiksi perheen merkityksestä nuoren

päihteiden käyttöön. Omat käsitykset liittyivät erityisesti kavereiden vaikutuksiin suhteessa nuorten päihteiden käyttöön. Keskustelimme haastattelurungosta toimeksiantajan ja ohjaavan opettajan kanssa. Saimme heiltä parantamisehdotuksia haastattelurungon muokkaamiseksi. Opinnäytetyön vertaisarvioijat antoivat myös muokausehdotuksia haastattelurunkoon.

Yksilöhaastattelurunkoon laadimme teemat esiyymmärryksen pohjalta. Jokaisesta teemasta teimme tarkentavia lisäkysymyksiä, joita halusimme opinnäytetyössä selvittää. Tarkat kysymykset päätimme tehdä, koska kenelläkään meistä ei ollut kokemusta haastattelujen tekemisestä. Lisäksi meitä oli kolme haastattelijaa ja suunnittelimme tekevämme kolme yksilöhaastattelua yhtä aikaa. Tarkoilla kysymyksillä halusimme varmistaa haastattelujen samankaltaisen etenemisen. Sovimme kuitenkin, että haastattelurunko on ohjeellinen ja jokainen voi muokata sitä haastattelun edetessä.

Kun yksilöhaastattelurunko (LIITE 1) oli valmis, teimme esihaastattelun. Esihaastattelun tarkoituksena on testata haastattelurunkoa, aihepiirien järjestystä, sanojen valintaa ja mahdollisten kysymysten muotoilua. Esihaastattelut tehdään sitten, kun haastattelurungon lopulliseksi tarkoitettu versio on valmis. Esihaastattelujen jälkeen haastattelurunkoa voidaan muuttaa. Jokaisen haastattelijan tulisi esihaastatella ainakin muutama perusjoukkoon kuuluvaa, mutta tiedonantajia ei esihaastatella. Esihaastattelujen avulla haastattelija harjaantuu haastattelemisessa, koska tuskin kukaan pystyy kysymään ”oikeita” kysymyksiä suoralta kädeltä. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 72–73.)

Esihaastateltavat saimme nuorisotyöntekijän kautta. Esihaastateltavien valinnan kriteereinä oli, että he ovat 8. tai 9. luokkalaisia tyttöjä. Toivoimme lisäksi, että esihaastateltavilla olisi kokemusta päihteiden käytöstä. Nuorisotyöntekijä pyysi antamiemme kriteerien perusteella vapaaehtoisia esihaastattelua varten nuorisotyönpalveluja käyttävistä nuorista.

Esihaastattelu toteutettiin helmikuussa 2007 nuorisotiloissa. Esihaastateltavina oli kolme 9. luokkalaista tyttöä. Esihaastattelu toteutettiin ryhmähaastatteluna, jossa oli kolme haastattelijaa ja kolme esihaastateltavaa. Ryhmähaastattelun avulla halusimme saada esihaastateltavat pohtimaan yhdessä kehittämisehdotuksia ja saamaan näin kattavammin palautetta. Kaikki haastattelijat olivat läsnä esihaastattelussa, koska pyrimme samankaltaiseen haastatteluteknikkaan luotettavuuden parantamiseksi. Nuorisotyö tarjosi aluksi esihaastateltaville virvokkeita, leipää ja keksejä, koska haastattelu toteutettiin iltapäivällä koulun jälkeen. Kerroimme

työille opinnäytetyöstämme ja siitä, että esihaastattelun tarkoituksena on testata haastattelurunkoa ja haastattelutilannetta. Kerroimme myös, että esihaastattelu on luottamuksellinen, eikä heidän vastauksia käytetä opinnäytetyössä. Haastattelua ei nauhoitettu. Kysyimme ensin haastattelurungon mukaisesti kysymykset, johon esihaastateltavat kertoivat vastauksia omasta elämästään. Haastattelutilanne oli mukava ja rauhallinen, eikä haastattelun aikana tullut keskeytyksiä. Esihaastattelu kesti kokonaisuudessaan vähän yli tunnin.

Esihaastateltavilta saimme muutosehdotuksia haastattelurunkoon: poistimme usein toistuvia kysymyksiä ja lisäsimme muutamia heidän huomaamiaan tarkennuskysymyksiä. Omien havaintojemme perusteella muokkasimme haastattelurungon kysymysjärjestystä sujuvammin eteneväksi. Esihaastattelutilanteessa havaitsimme meillä olevan melko samanlainen haastattelutekniikka. Saimme kokemusta nuorten haastattelemisesta, mistä oli hyötyä haastatteluja tehdessä.

Tammikuun lopussa järjestettiin tapaaminen opinnäytetyöntekijöille ja viidelle mahdolliselle haastateltavalle nuorelle. Halusimme tavata nuoret henkilökohtaisesti ennen haastattelulupien antamista. Tapaamisella halusimme kertoa opinnäytetyöstä ja antaa nuorille mahdollisuuden kysyä opinnäytetyöhön osallistumisesta. Samalla tutustuimme haastateltavien kanssa toisiimme. Ensimmäisellä tapaamisella kerrottiin tulevasta opinnäytetyöstä ja nuorten osuudesta siinä. Heitä haastateltaisiin kahdesta kolmeen kertaa. Ainakin yksi haastatteluista toteutettaisiin yksilöhaastatteluna ja yksi ryhmähaastatteluna. Haastateltaville kerrottiin haastattelujen nauhoituksesta. Nauhoitettuja haastatteluja ei tulisi kuulemaan opinnäytetyötä tekevien lisäksi kukaan muu. Heille kerrottiin, että haastatteluista saatuja suoria ilmauksia tulitisiin käyttämään opinnäytetyössä. Se tehdään niin, ettei niistä voi tunnistaa yksittäistä haastateltavaa. Heille korostettiin haastateltujen henkilöllisyyden suojaamista opinnäytetyön jokaisessa vaiheessa. Tästä syystä opinnäytetyössä ei mainittaisi muun muassa heidän kotipaikkakuntaansa tai koulua.

Samalla tapaamisella annettiin haastateltaville (LIITE 2) ja heidän huoltajilleen suostumukset (LIITE 3) täytettäväksi ja postitettavaksi opinnäytetyöntekijöille. Suostumuskirjeessä kerrottiin opinnäytetyöstä ja nuorten roolista siinä. Lisäksi korostettiin haastateltavien nimettömyyttä ja aineiston käsittelyä kokonaisuutena. Siitä ilmeni, että valmis opinnäytetyö tulitisiin antamaan Terveet elämäntavat – hankkeelle. Opinnäytetyötä tulitisiin hyödyntämään hankkeen loppuraportissaan sekä yhteistyössä Kainuun alueen nuorisotyön kanssa nuorten ennaltaehkäisevässä päihdetyössä. Lisäksi opinnäytetyö olisi luettavissa Kajaanin ammattikorkea-

koulun Kaktus-tietokannasta ja lainattavissa Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjastosta. Kirjeessä toivottiin otettavan opinnäytetyöntekijöihin yhteyttä, mikäli jotain kysyttävää ilmenisi. Kirjeessä oli jokaisen opinnäytetyöntekijän puhelinnumero ja sähköpostiosoite. Palautuskuorissa oli postimerkit valmiiksi.

Neljältä nuorelta ja heidän huoltajiltaan saatiin kirjallinen suostumus osallistua opinnäytetyöhön. Nuorilta tai heidän huoltajiltaan ei tullut yhteydenottoja. Lopulta haastatteluihin osallistui kolme nuorta. Jokainen nuori haastateltiin yksilöhaastattelulla helmikuussa 2007. Yksilöhaastattelut tehtiin kaikille haastateltaville yhtä aikaa. Kukin opinnäytetyöntekijä haastatteli yhtä nuorta. Nuoret saivat itse valita haastattelijan. Haastateltavat ja haastattelijat olivat aiemmin tavanneet vain opinnäytetyön merkeissä, joten haastateltavat eivät tunteneet haastattelihoita.

Haastattelutilannetta suunniteltaessa täytyy ottaa huomioon haastateltavan näkökulma. Haastattelupaikan tulisi olla mahdollisimman rauhallinen ja virikkeetön, sillä tarkoitus on keskittyä itse haastatteluun. Paikanvalinnassa tulee ottaa huomioon, että häiriötekijöitä, esimerkiksi tilan muita käyttäjiä, olisi mahdollisimman vähän. Lisäksi haastattelua ei kannata tehdä liian muodollisessa tai virallisessa tilassa, jossa haastateltava voi kokea olonsa epävarmaksi. (Aaltola & Valli 2001, 27 -28.) Opinnäytetyöhaastattelut tehtiin kolmessa erillisessä tilassa. Tilat olivat rauhallisia ja häiriöttömiä ja sopivat siksi haastatteluiden tekoon hyvin. Haastattelut nauhoitettiin. Haastattelija ja haastateltava pääsivät sopivalle etäisyydelle toisistaan nauhoituksen onnistumiseksi. Nuoria ei häirinnyt haastattelujen nauhoitus.

Nuoria haastateltaessa on tärkeää välittää tunne siitä, että ollaan todella kiinnostuneita nuoresta ja hänen mielipiteestään. Jotta tähän päästäisiin, voi olla hyvä haastatella nuorta useaan kertaan. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 132.) Valistukseen liittyviin kysymyksiin saatiin lyhyempiä vastauksia kuin muihin. Valistus ei aiheena mahdollisesti kiinnostanut tai ollut yhtä ajankohdainen nuorille verrattuna esimerkiksi päihdekokemuksiin. Yksi haastatteluista keskeytyi keran haastateltavan puhelimen soidessa ja hänen poistuessa hetkeksi haastattelutilasta. Muuten haastattelutilanteet olivat rauhallisia ja keskeytymättömiä. Haastattelut kestivät 25–45 minuuttia.

Haastattelujen jälkeen kukin opinnäytetyöntekijä litteroi eli kirjoitti sanasta sanaan oman haastattelun Word-tekstinkäsittelyohjelmalla. Aineistoa luettiin useita kertoja, jonka jälkeen tehtiin uusi haastattelurunko (LIITE 4) ryhmähaastattelua varten. Teemahaastattelurunko

tehtiin täydentämään yksilöhaastatteluja. Ryhmähaastattelulla pyrittiin rikastamaan aiemmin saatua tietoa. Päähteiden roolia nuorten elämässä haluttiin tarkentaa kysymällä esimerkiksi viikonlopun illanvietosta ja päihteiden näkymisestä arjessa. Ryhmähaastattelu valittiin, koska haluttiin saada haastateltavat keskustelemaan keskenään. Osa haastateltavista kertoi yksilöhaastattelussa suppeasti asioita ja ajattelimme, että ryhmätilanne voisi auttaa tässä. Hirsjärven ja Hurmeen (2000, 63) mukaan ryhmähaastattelun avulla saadaan nopeasti tietoa usealta vastaajalta, mutta ryhmänvaltasuhteet vaikuttavat siihen, kuka puhuu ryhmässä ja mitä sanotaan.

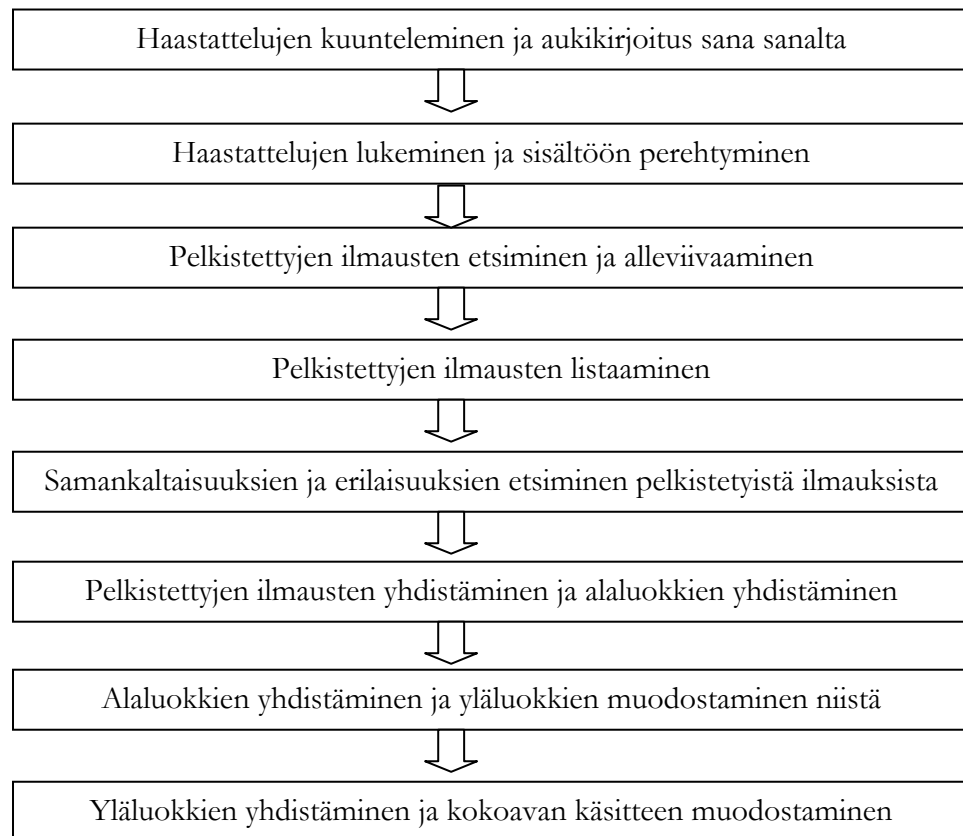
Ryhmähaastattelu tehtiin huhtikuussa 2007. Haastattelutila oli rauhallinen ja tilanteeseen sopeva. Ryhmähaastatteluun osallistui kaikki kolme opinnäytetyöntekijää ja kolme yksilöhaastateltua nuorta. Ryhmähaastattelu nauhoitettiin kolmella nauhurilla, joilla varmistettiin kaikkien äänen kuuluminen. Haastattelussa haastateltavat istuivat yhdessä sohvalla ja haastattelijat vastapäätä tuoleilla. Haastateltavien toivottiin keskustelemaan keskenään teeman mukaisista asioista. Haastattelijat ohjailivat keskustelua aiheessa pysymiseksi ja esittivät tarkentavia kysymyksiä. Pötsösen ja Pennosen (1998, 1) mukaan ryhmähaastattelulla voidaan tarkoittaa ryhmässä tapahtuvaa ohjattua keskustelua. Tämä muistuttaa ryhmässä tapahtuvaan teemahaastattelua, jossa haastattelijat ohjaa ryhmää keskustelemaan tietyistä teemoista.

7.2 Aineiston analysointi

Analyysissä kuvaillaan, eritellään, luokitellaan aineisto, pyritään luomaan kokonaiskuva ja esittämään tutkittava ilmiö uudessa perspektiivissä (Hirsjärvi & Hurme 2000, 143). Yksilö- ja ryhmähaastattelujen aineisto analysoitiin yhdessä induktiivisella eli aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Induktiivinen sisällönanalyysi on kolmivaiheinen prosessi. Siihen kuuluu aineiston redusointi eli pelkistäminen, klusterointi eli ryhmittely ja abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 110–111.) Haastattelun jälkeen nauhoitettu materiaali kirjoitetaan auki eli litteroidaan (Aaltola & Valli 2001, 41). Ennen opinnäytetyön haastattelujen litteroinnin aloittamista sovittiin yhteiset litterointitavat ja litterointimerkit. Haastattelut litteroitiin Microsoft Word -tekstinkäsittelyohjelmalla mahdollisimman nopeasti haastattelujen jälkeen. Yksilöhaastatteluista litteroitua aineistoa kertyi yhteensä 35 sivua ja ryhmähaastattelusta 10 sivua kirjoitettuna fontilla Arial, fonttikoolla 12 rivivälin ollessa 1,5.

Aineistosta alleviivataan tutkimustehtävien kysymyksiin vastaavia ilmaisuja. Alkuperäisilmaisut redusoidaan eli pelkistetään siten, että aineistosta karsitaan tutkimukselle epäolennainen

pois. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 111–112.) Litteroinnin jälkeen haastattelut luettiin useaan kertaan ja alleviivattiin niistä merkityksellisiä ilmauksia. Merkitykselliset alkuperäisilmaukset pelkistettiin lyhyiksi ilmauksiksi. Yhdistimme ja listasimme allekkain kaikista haastatteluista saadut pelkistetyt ilmaukset. Annoimme jokaiselle haastateltavalle numeron, joka liitettiin jokaisen pelkistetyn ilmauksen eteen. Ryhmähaastattelusta muodostettujen pelkistettyjen ilmausten eteen liitettiin lisäksi kirjain ”T” (=tyttö) ja sen jälkeen haastateltavan numero. Esimerkki ryhmähaastattelusta muodostetusta ilmauksesta: T1 uutuuden viehätys. Näin koodaamalla pelkistettyjä ilmauksia pystyimme löytämään helpommin alkuperäisen ilmauksen aineistosta ja tarkistamaan asiayhteyden.

KUVIO 1 Aineistolähtöisen sisällönanalyysin eteneminen (Tuomi & Sarajärvi 2002, 111).

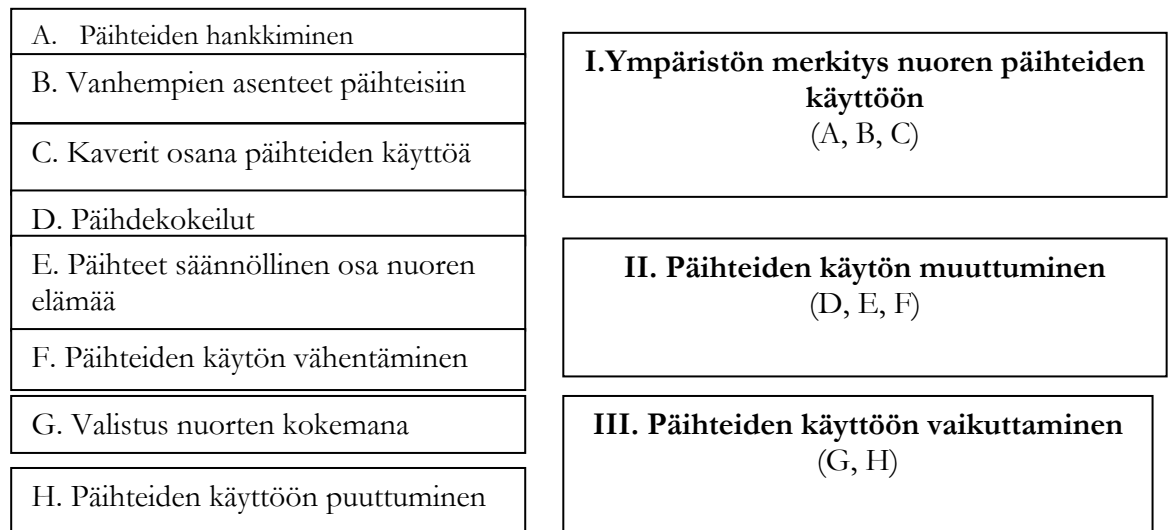
Pelkistetystä aineistosta etsitään samaa asiaa tarkoittavia käsitteitä, jotka klusteroidaan eli ryhmitellään. Ryhmitellyt pelkistetyt ilmaukset yhdistetään alaluokaksi, joka nimetään sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Saatuja alaluokkia yhdistellään samalla periaatteella yläluokiksi. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 112–114.) Pelkistettyjä ilmauksia ryhmiteltiin ja siirrettiin ryhmästä toiseen lukuisia kertoja, jotta alaluokkien sisällöt kuvaisivat samaa asiaa. Myös ala- ja yläluokkia

muokattiin monta kertaa samasta syystä. Alkuperäisistä haastatteluista tarkistettiin asiayhteyksiä, jotta pelkistetyt ilmaukset tarkoittivat sitä, mitä ajattelimme ja sopivat ala- ja yläkäsitteeseen. Saatuja ala- ja yläluokkia nimettiin sisällön mukaisesti mahdollisimman kuvaavalla käsitteellä, nimiä tarkennettiin ja muokattiin monta kertaa. Ryhmittelyn aikana aineisto tiivistyy tutkimuksen kannalta olennaiseksi tiedoksi ja valikoituneen tiedon perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä eli abstrahoidaan. Abstrahoinnissa eli käsitteellistämässä alkuperäisilmaukset muuttuvat teoreettisiksi käsitteiksi. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 112–114.)

Ryhmittely, ala- ja yläluokkien tekeminen, oli aikaa vievää ja usein vaikeaa. Analysointia vaikeutti haastateltavien hyvin erilaiset ja välillä ristiriitaiset vastaukset. Vaikka se vaikeutti analysointia, se toisaalta rikastutti aineistoa. Teimme luokittelun pelkistettyjen ilmausten listasta lähtien kolme kertaa. Ensimmäisellä kerralla olimme aloittaneet luokittelun kysymysten mukaisesti, jolloin analysointi ei edennyt. Toisella kerralla palasimme pelkistettyjen ilmauksien listaan ja aloimme etsiä aineistosta samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Muodostimme 47 alaluokkaa, niistä yhdistelemällä 17 yläluokkaa ja niistä neljä teemaa. Kirjoitimme niistä tulokset ja johtopäätökset. Kolmas analysointi aloitettiin opinnäytetyön esittämisen jälkeen, koska ala- ja yläluokkia oli liikaa. Palasimme jälleen pelkistettyjen ilmauksien listaan ja muodostimme kahdeksan alaluokkaa ja kolme yläluokkaa. Kirjoitimme tulokset ja johtopäätökset uudelleen uusien luokkien mukaisesti.

8 TULOKSET

Haastatteluaineistosta saimme tuloksiksi analysoinnin kautta kolme yläluokkaa: ympäristö nuoren päihteiden käytössä, päihteiden käytön muuttuminen ja päihteiden käyttöön vaikuttaminen. Ympäristö nuoren päihteiden käytössä sisältää alaluokat: päihteiden hankkiminen, vanhempien asenteet päihteisiin ja kaverit osana päihteiden käyttöä. Yläluokka päihteiden käytön muuttuminen sisältää alaluokat: päihdekokeilut, päihteet säännöllinen osa nuorten elämää ja päihteiden käytön vähentäminen. Viimeinen yläluokka, päihteiden käyttöön vaikuttaminen, sisältää alaluokat valistus nuoren kokemana ja päihteiden käyttöön puuttuminen.

KUVIO 2. Opinnäytetyön tuloksien ala- ja yläluokat.

Opinnäytetyön tulokset on raportoitu yläluokkien mukaisessa järjestyksessä. **Alaluokat** on tekstissä lihavoitu. Alkuperäisistä haastatteluista otetut *suorat lainaukset* ovat tekstissä kursivoitu. Suorien lainausten sisällä on erilaisia merkkejä ja symboleja. Symbolisanasto on liitteenä (LIITE 5). Opinnäytetyöhön haastatelluista nuorista käytetään nimityksiä: nuoret, tytöt ja haastateltavat. Vaikka tuloksissa käytetään esimerkiksi nimitystä nuorten päihteiden käyttö, tällä tarkoitetaan ainoastaan opinnäytetyöhön haastateltuja kolmea tyttöä, ei nuoria yleensä.

8.1 Ympäristö nuoren päihteiden käytössä

Tytöt kertoivat **päihteiden hankkimisen** olevan helppoa ja keinoja saada päihteitä oli useita. **Vanhempien asenteet päihteisiin** ja suhtautuminen nuoren päihteiden käyttöön vaikuttivat osaltaan tyttöjen tupakointiin ja alkoholin käyttöön. Kavereiden merkitys nuoren elämässä on suuri ja **kaverit olivat osana päihteiden käyttöä**.

8.1.1 Päihteiden hankkiminen

Tyttöjen tupakointi oli säännöllistä tai satunnaista. Säännöllinen tupakointi tarkoitti noin 20 savuketta päivässä tai yhtä askia kolmen päivän aikana. Satunnaisesti tupakoitiin neljästä viiteen savuketta kuukaudessa. Tytöt kuvasivat rahaa menevän tupakkaan todella paljon, esimerkiksi noin 15 euroa viikossa. Tupakkaa saatettiin ostaa joka toinen päivä. Halttunen (2002, 76) tuo tuloksissaan esille, että mitä enemmän nuorella oli rahaa käytössä, sitä useammin hän tupakoi päivittäin. Jos nuoren viikkoraha oli muutama euro, päivittäinen tupakointi oli epätodennäköisempää.

Haastateltavilla oli vaihtelevasti rahaa käytettävissään. Pääsääntöisesti rahaa oli käytössä noin sata euroa kuukaudessa tai sitä saatiin vanhemmilta pyydettyäessä. Rahaa käytettiin tupakkaan, makeisiin, vaatteisiin ja meikkeihin. Haastattelujen aikana selvisi, että rahaa käytetään myös alkoholiin.

Tyttöillä alkoholin käytön kertamäärä oli kaksitoista keskiolutta tai enemmän. Alkoholia juotiin vähintään kerran, usein kaksi kertaa viikossa. Tytöt kertoivat rahatilanteen vaikuttavan siihen, kuinka paljon ostettiin alkoholia. Alkoholiin rahaa kerrottiin kuluvan keskimäärin kaksikymmentä euroa viikossa. Alkoholiin käytettyä rahan määrää pidettiin vähäisenä.

Vaikka on laitonta (Alkoholilaki 1143/ 1994, 1,3§ & 16§; Asetus toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi 225/ 1977, 11§) myydä tai välittää päihteitä alaikäiselle, tytöillä oli useita kanavia saada itselleen päihteitä ja päihteiden hankkiminen koettiin helppona. Täysi-ikäiset kaverit ostivat tytöille tupakkaa ja alkoholia. Lisäksi kaverit tarjosivat ja antoivat päihteitä. Oma äiti osti tupakkaa ja kavereiden äidit ostivat sekä alkoholia että tupakkaa. Alkoholia saatiin myös itse ostettua joistakin kaupoista. Nuoret kokivat, että huumeita olisi helppo saada, jos niitä haluaisi. Huumeita oli tarjottu erityisesti illanviettotilanteissa esimerkiksi kaupungilla tai

”bileissä”. Kukaan tuntematon ei ollut tarjonnut huumeita, vaan tarjoajana oli aina ollut kaveri tai tuttu.

Halttusen (2002, 71) tutkielmaan osallistuneet nuoret ostivat itse tupakkaa tai pyysivät jonkun vanhemman henkilön ostamaan. Myös kaverit antoivat tai ostivat nuorille tupakkaa. Tytöt pyysivät noin 10 prosenttia enemmän kuin pojat vanhemman henkilön ostamaan tupakkaa. Tämä saattaa Halttusen (2002, 71) mukaan selittyä sillä, että tytöt seurustelevat usein itseään vanhempien poikien kanssa. Alkoholia nuoret ovat kertoneet hankkivan muissa tutkimuksissa (Halttunen 2002, 86; Leisto & Tuomikoski-Koukkula 2005, 57; Jaatinen 2000, 63) esimerkiksi kavereiden, vanhempien tai tuntemattoman henkilön välityksellä.

8.1.2 Vanhempien asenteet päihteisiin

Tytöt asuivat ydin- tai uusioperheissä. Heillä oli viikonloppuna kotiintuloaika aikaisintaan kahdeltatoista tai sitä ei ollut sovittu lainkaan. Kaikilla haastateltavilla ei ollut kotiintuloaikoja arkisin. Yhtenä kotiintuloaikana mainittiin arkisin kahdeksan - yhdeksän välillä. Rouniojan (2005, 80–81) tutkielman mukaan nuorten kotiintuloajoilla on merkitystä siihen, käyttääkö hän päihteitä. Viikonloppuisin puoliltaöin tai sen jälkeen oleva kotiintuloaika alkoholia käyttävien ja huumaavia aineita kokeilleiden nuorten kohdalla lisää kyseisten päihteiden käytön riskiä. Hänen tuloksissaan puolilta öin tai sen jälkeen kotiintuloajan omaavista lähes kaikki käyttivät alkoholia ja reilu neljännes oli kokeillut huumaavia aineita.

Tyttöjen perheissä äiti saattoi tupakoida, mutta isät eivät tupakoineet. Äidin kerrottiin myös ostavan tupakkaa. Aiempien tutkimusten tulokset vaihtelevat siitä, miten vanhempien tupakointi vaikuttaa nuoren tupakointiin. Ruoniojan (2005, 71–72) tutkielmassa vanhempien tupakoinnilla oli vaikutusta nuoren tupakointiin vain silloin, kun molemmat vanhemmat tupakoivat. Halttusen (2002, 65–66) tutkimuksessa puolestaan pelkästään toisen vanhemman tupakointi nosti todennäköisyyttä nuoren tupakointiin. Vanhempien tupakoimattomuudella ei ollut vaikutusta nuoren tupakointiin. Toisaalta tupakoivien vanhempien lapset polttivat useammin tupakkaa kuin tupakoimattomien vanhempien lapset. Pitkäsen (2006, 59) tekemän pitkittäistutkimuksen tuloksissa ilmeni, että äitien tupakointi oli yhteydessä tytöillä alkoholin käyttöön varhaisnuoruudessa.

Tyttöjen mukaan vanhemmat käyttivät alkoholia harvoin. Vanhempien kerrottiin käyttävän alkoholia esimerkiksi juhlatilanteissa. Lomamatkoilla tytöt kertoivat katsovansa vierestä, kun vanhemmat tyttöjen sanoin ”ryypäävät”. Leiston ja Tuomikoski-Koukkulan (2005, 71) haastattelemat nuoret kertoivat ongelmista perheissään. Yhtenä ongelmana oli vanhempien alkoholin käyttö. Alkoholiongelmaa saattoi olla molemmilla vanhemmilla.

”Porukoitten kanssa lähtee johonki reissuun. Sillonki sille et porukat ryypää ja kaaboo vierestä.”

Vanhemmat suhtautuivat tyttöjen mielestä niin tupakointiin kuin alkoholin käyttöön kielteisesti. Nuorten vastausten mukaan vanhemmat näkivät alkoholin ja huumeiden käytön vaarallisempina kuin tupakoinnin. Tytöt kertoivat, että vanhemmat antaisivat heidän mieluummin tupakoida kuin käyttää alkoholia. Vanhemmat hyväksyivät mieluummin muut päihteet kuin huumeiden käytön.

” - - iha mitä vaan tekisin ennemmin ku että käyttäisin huumeita.”

”Se [isä] on sanonu monesti että - - mieluummin - - antaa polttaa sitä tupakkaa ku että juua - - ”

Vanhemmat tiesivät nuoren tupakoinnista ja alkoholin käytöstä. Vaikka vanhemmat suhtautuivat kielteisesti tyttöjen päihteiden käyttöön, he eivät enää puuttuneet siihen. Tyttöjen mielestä puuttumisen vähenemiseen vaikutti se, etteivät vanhempien puheet tai teot vaikuttaneet nuoriin. Tyttöjen mukaan vanhemmat olivat hyväksyneet päihteiden käytön siksi, etteivät he voi vaikuttaa asiaan mitenkään.

” Iskä on sanonu monesti että - - se huomaa että mä olin juonu jotakin ku mä tulin kottiin. Mut sitten se kuitenkin sano että en oo ikinä tullu niin ku semmosessa pelottavassa kunnossa kottiin tai semmosessa huolestuttavassa että siitä on kuitenkin ollu ylpee - - ”

Nuoret kertoivat tupakoivansa kotona ja äidin kanssa yhdessä. Tupakointi oli muuttunut satunnaisesta säännölliseksi, kun nuori alkoi tupakoida kotona. Vanhemmat eivät suoraanaisesti hyväksyneet kotona tupakointia, mutta eivät puuttuneet siihen. Muissa tutkimuksissa on ilmennyt vanhempien sallivaa suhtautumista nuoren päihteiden käyttöä kohtaan. Halttusen (2002, 67–68, 82, 102) tutkimuksessa vanhemmat usein tiesivät lapsensa tupakoinnista, mutta he eivät hyväksyneet sitä. Päivittäin tupakoivien nuorten vanhemmat tiesivät useammin lastensa tupakoinnista kuin harvemmin polttavien nuorten vanhemmat. Myös nuoren alkoholinkäytötiheydellä oli merkitystä siihen, kuinka vanhemmat nuoren alkoholinkäyttöön suhtautuivat. Mitä useammin nuori joi alkoholia, sitä useammin vanhemmat tiesivät siitä ja sitä

useammin sallivat nuoren alkoholinkäytön. Jaatisen (2000, 95) tutkimuksessa ilmeni kodin ristiriitainen suhtautuminen nuoren päihteidenkäyttöön. Nuoren oli sallittua tupakoida ja käyttää alkoholia viikonloppuisin, mutta toisaalta vanhemmat ”valittivat” niiden käyttämisestä.

” - - eihän ne sillee niinku mun - - varsinaisesti antanu [tupakoida kotona] mut ei ne siitä sanonu mitää.”

8.1.3 Kaverit osana nuoren päihteiden käyttöä

Haastatelluilla tytöillä oli laaja kaveripiiri. Kavereiden iät vaihtelivat kymmenestä kahteenkymmeneen vuoteen. Uusiin kavereihin oli tutustuttu eri yhteyksissä kuten koulussa ja kavereiden kautta. Kaveripiirit muodostivat useita ryhmiä ja nämä ryhmät vaihtelivat tilanteiden mukaan. Koulussa saatettiin olla eri kavereiden kanssa kuin vapaa-ajalla ja alkoholia käytettiin tiettyjen kavereiden kanssa.

Lähes kaikki nuorten kaveripiiriin kuuluvista käyttivät päihteitä. Kavereista kaikki tupakoivat ainakin silloin tällöin, suurin osa säännöllisesti. Myös alkoholia käytettiin kaveripiirissä. Tyttöillä oli muutamia raittiita kavereita, mutta suurin osa kavereista käytti ainakin jonkin verran alkoholia. Lähipiirissä oli huumeiden käyttäjiä, heitä tunnettiin muutamasta henkilöstä pariin kymmeneen. Kaveripiirissä tiedettiin käytettävän amfetamiinia, kannabista ja heroiniä.

” - - tiään jottain parisen kymmentä semmosta tai oikeestaan nekin on - - mun kavereita, jotka käyttää jottain [huumeita] - - ”

Haastatellut kokivat, että melkein kaikki nuoret tupakoivat ja nuorten päivittäin tupakointi on normaalia. Nuorten alkoholin käyttöä pidettiin runsaana ja monet joivat useita kertoja viikossa. Nuorten alkoholin käyttö koettiin joidenkin nuorten kohdalla liiallisena ja huolestuttavanakin. Lisäksi kerrottiin, että huumeiden käyttö on turhaa ja huumeetilanne paikkakunnalla tuntui huolestuttavalta.

”No päivittäin melekein kaikki polttaa - - ”

Alkoholin käyttö kuului tytöillä lähes jokaiseen viikkoon. He kertoivat, että kaveripiirissä oli hyvin harvoin viikkoja, että kukaan ei juo alkoholia. Seuraavaa juomiskertaa alettiin suunnit-

tella heti edellisen jälkeen. Muissa tutkimuksissa nuoret ovat kuvanneet päihteiden käyttöä itsestään selvyytensä. Nuoret ovat kertoneet päihteiden käytön olevan normaalia vapaa-ajan viettoa, eikä vaihtoehtoisia valintoja viikonlopuille tai juhlapyhille pohdittu. (Gröhn 2003, 48–49; Leisto & Tuomikoski-Koukkula 2005, 65–66.)

” - ei oo oikein ollu tässä vähbeen aikaan semmosta, että kukaan ei ottas.”

”Se on aina joku joka ottaa [alkoholia] ja sitte sille nauretaa.”

Tytöt keskustelivat paljon kavereiden kanssa juomiskokemuksista. Edellisen viikon alkoholin käyttöön liittyvistä tapahtumista ja kokemuksista keskusteltiin ainakin alkuviiikko. Joskus joidakin kokemuksia muisteltiin vielä muutaman vuoden jälkeen. Jaatisen (2000, 44) tutkimuksen tulosten mukaan nuoret keskustelevat juomiskokemuksistaan ja ne ovat erinomaisia puheenaiheita koulussa. Viina oli hyvä keskustelunaihe ja nuoret saattoivat vertailla kokemuksiaan maanantaina viikonlopun jälkeen. Alkoholi näkyi siten myös arjessa, vaikka alkoholin juominen painottui viikonloppuihin.

Halttusen (2002, 90, 107–108) pro gradu -tutkielman tuloksissa ilmeni ystävien kanssa vietetyn ajan yhteys päihteiden käyttöön. Mitä enemmän nuori vietti aikaansa ystävien ja varsinkin suuremman nuorisojoukon parissa kodin ulkopuolella, sitä todennäköisemmin hän käytti alkoholia ja huumeita. Usein nuoret, jotka olivat vapaa-ajallaan yksin, perheen tai harrastusten parissa, joivat harvoin alkoholia tai eivät käyttäneet sitä ollenkaan. Opinnäytetyöstä saatujen tulosten mukaan nuoret viettivät suuren osan vapaa-ajastaan kavereiden kanssa kaupungilla tai jonkun nuoren kotona oleillen.

Opinnäytetyöhön haastatellut kertoivat käyttävänsä alkoholia muiden kanssa. Nuorten päihteiden käytöstä tehtyjen tutkimuksien mukaan nuoret käyttävät päihteitä useimmiten yhdessä (Salmi 2004, 121; Gröhn 2003, 48). Salmen (2004, 121) tutkimukseen vastanneista kukaan ei maininnut käyttäneensä alkoholia yksin ja usein myös tupakointiin ryhmässä.

Kaveripiirin sosiaalinen paine vaikuttaa myös päihteiden käytön kokeiluun ja käytön jatkamiseen (Pirinen 2003, 57; Salmi 2004, 122). Nuoret ovat kokeneet, että heidän on pakko juoda tai tupakoida, koska kaveritkin tupakoivat. Kysymys ei kuitenkaan ole ollut painostuksesta, vaan houkutuksesta: jos kaveri joi, niin itse lähti helpommin mukaan. (Pirinen 2003, 57.) Salmen (2004, 122) mukaan, kun kaveripiirissä oli kokeiltu päihteitä, oli suuri houkutus kokeilla myös itse ja kieltäytyminen oli vaikeaa.

Jaatinen (2000, 41–46) on kuvannut nuorten alkoholin kokeilua avuttomuuden asetelmasta. Hänen tutkimukseensa osallistuneet nuoret kokivat lähes pakottavaa painetta päihdekokeiluihin ja kieltäytyminen tuntui mahdottomalta. Vertaisryhmän aiheuttama paine on eräs tärkeä valinnan mahdollisuutta rajoittava tekijä. Kun ”kaikki muutkin” joivat alkoholia, täytyi nuoren kokeilla, ettei jäisi ryhmän ulkopuolelle. Näkemys, kun ”kaikki muutkin” tuli ilmi tyttöjen haastatteluissa. Päihteiden käyttöön ajauduttiin kavereiden mukana. Tuloksissa ei kuitenkaan tullut esille, että paine olisi pakottava tai että nuoren täytyi juoda, ettei jäisi ryhmän ulkopuolelle. Päihteiden käyttöön liittyi myös kavereiden houkuttelua, jolloin kaverit antoivat päihteitä, jotta nuori lähtisi mukaan.

Pirisen (2002,73) tutkimuksen mukaan kaveriporukalla on vaikutusta päihteiden käyttöön. Lähes kaikki tutkimukseen osallistuneet nuoret korostivat kuitenkin tekevänsä itse päätöksensä päihteiden käytöstä. Jos nuoret halusivat tai eivät halunneet käyttää päihteitä, kaverin mielipide ei muuttanut omaa päätöstä suuntaan tai toiseen.

Tytöt kertoivat haastatteluissa, että kaveripiirissä päihteettömyyteen ei erityisesti kiinnitetty huomiota. Jos joku kaveripiirissä ei juo alkoholia tai tupakoi, häneen suhtauduttiin samalla tavalla kuin päihteitä käyttävään. Tupakoimattomuutta kehuttiin ja kannustettiin pysymään tupakoimattomana jatkossakin.

” - - yks tyttö - - ei polta - - me aina sanotaan sille, että älä ikinä ruppee, että hyvä, että oot tuolleen ja - - se on älyttömän hyvä juttu.”

Tutkimuksissa on todettu, että kaverit huolehtivat toisistaan illanviettilanteissa. Arffmanin ja Sutisen (2003, 66) mukaan kaverit toimivat huolehtijoina ja esimerkiksi kielsivät vaarallisten aineiden käytön. Leiston ja Tuomikoski- Koukkulan (2005, 64) mukaan nuorten keskuudessa huolehdittiin toisista, eikä kaveria jätetty yksin. Opinnäytetyöhön haastateltu kertoi, että vähennettyään alkoholin käyttöä nuori oli muiden mukana iltaisin huolehtimassa kavereistaan. Toisaalta, vaikka kaverit halusivat, että heistä huolehditaan, he pitivät alkoholin käytön lopettanutta nuorta tylsänä ja tyhmänä. Toisessa kaveripiirissä puolestaan raittiiseen nuoreen suhtauduttiin samalla tavalla kuin alkoholia käyttävään. Suhtautuminen raittiiseen nuoreen siis vaihteli eri kaveripiireissä.

8.2 Päihteiden käytön muuttuminen

Tyttöjen päihteiden käytössä on tapahtunut muutoksia. Se alkoi **paihdekokeiluilla**, johon liittyi tupakan ja alkoholin kokeileminen kavereiden kanssa. Kokeilujen myötä päihteiden käyttö muuttui huomaamatta **säännölliseksi osaksi nuorten elämää**. Toisaalta päihteiden käyttö väheni. Kaksi nuorista vähensi alkoholin käyttöönsä ja toinen heistä ei haastattelujen aikaan käyttänyt ollenkaan. **Päihteiden käytön vähentäminen** liittyi erityisesti omiin havaintoihin päihteiden haitoista ja haluun muuttaa käyttöönsä.

8.2.1 Päihdekokeilut

Tyttöjen ensimmäinen humala oli 12–13-vuotiaana. Tuolloin määrät vaihtelivat muutamasta siideristä isoon viinapulloon. Ensimmäiseen kertaan liittyi alkoholin saaminen kotoa. Eli tyttöjen kaveripiiristä joku löysi kotoaan alkoholia, jota juotiin yhdessä. Ensimmäisen kerran tuntemuksia kuvailtiin jännäksi ja sekavaksi. Aluksi humala oli tuntunut hyvältä, mutta lopulta oli tullut huono olo. Ensimmäiseen kertaan liittyi myös alkoholin maistuminen pahalle, liiallinen juominen ja muistamattomuus.

Tyttöjen ensimmäiset tupakkakokeilut olivat samankaltaisia heidän alkoholikokeilujen kanssa. Myös tupakkaan liittyi kotoa löytäminen. Haastatteluissa tuli esille, että naapurin tyttö oli löytänyt kotoa isältään tupakkaa. Ensimmäisellä kerralla tupakka maistui pahalle ja siitä tuli huono olo.

Kokeiluun liittyi kiinnostus siitä, miltä tupakointi ja alkoholin juominen tuntuu. Päihteitä kuvailtiin uusina ja hienoina asioina. Siihen liittyi tunne, että kaikkea piti kokeilla. Leiston ja Tuomikoski-Koukkulan (2005, 55) ja Pirisen (2003, 74) tulosten mukaan päihteiden käyttöön liittyi oma kiinnostus kokeilla.

8.2.2 Päihteet säännöllinen osa nuorten elämää

Tyttöjen päihteiden käyttö oli alkanut kokeiluilla, josta se muuttui säännöllisemmäksi. Alkoholia saatettiin käyttää useampia kertoja viikossa kertamäärien ollessa suuria (kaksitoista pul-

loa keskiolutta). Salme (2004) tuo väitöskirjansa tuloksissa esille, että nuorten päihdekokeilut eivät usein johtaneet säännölliseen käyttöön, vaikka päihteitä alettiin kokeilla yhdessä kavereiden kanssa. Leiston ja Tuomikoski-Koukkulan (2005, 55, 58) pro gradu tutkielmaan osallistuneet nuoret joivat alkoholia viikonloppuisin ja myös arkisin. Osa tutkielmaan haastatelluista kertoi juoneensa lisäksi sunnuntaisin ja koulupäivinä myös koulussa. Kyseisten nuorten päihteiden käyttö oli alkanut kokeiluilla.

Väyrynen (2007, 144) tuo väitöskirjansa tuloksissaan esille, että nuoret kokivat oman huumaiden käytön olevan hallussa. Käyttöä ei pidetty ongelmallisena, vaan nuori näki itsensä lähinnä käyttönsä hallitsevana satunnaiskäyttäjänä. Opinnäytetyöhön osallistuneiden tyttöjen mielestä oma alkoholinkäyttö oli vähäisempää tai normaalia verrattuna muihin nuoriin.

Tytöt vertasivat kannabiksen polttamista alkoholin käyttöön. Kannabiksen polttaminen koettiin huonona asiana, mutta sen ei koettu olevan yhtä vaarallista kuin alkoholi. Kannabiksen käyttäminen oli houkuttelevaa, koska sillä on helpompi saada itsensä sekaisin eikä tule krapulaa.

” - - mun mielestä niin ku pilvessä ei oo mittään - - tai että se ei oo niin vaarallista vaikka on seki vaarallista - - muut [paitsi kannabis] on ihan silleen tosi buono juttu mutta sitä siinä [kannabis] ei oo mittään (h) pabbaa.”

Opinnäytetyössä tytöillä alkoholi kuului pääsääntöisesti viikonloppuun, lomaan sekä juhlintaan ja tapahtumiin. Tupakointi puolestaan liittyi tiettyihin tilanteisiin, kuten ruuan jälkeen ja kävellessä ulkona. Salmen (2004, 121) tuloksissa tupakointi oli kaveripiirin yhteinen tapa esimerkiksi välitunnilla tai arki-iltana. Alkoholi liittyi erityisesti viikonloppuun, lomaan ja juhlintaan. Myös Gröhnin (2003, 48–49) tutkimuksen tuloksissa päihteiden käyttö liittyi nuorilla tapaan viettää viikonloppuja ja juhlapyhiä.

Vuodenajalla oli vaikutusta tyttöjen alkoholin käyttöön. Tyttöjen mielestä kesällä alkoholin käyttö lisääntyy, sillä silloin on lämpimämpää, joten voidaan olla ulkona. Talvella ei haluttu paella ulkona. Erilaisiin tapahtumiin ja juhliin, kuten syntymäpäivät, uusi vuosi, vappu ja juhannus, kuului alkoholi.

Opinnäytetyön tuloksista ilmeni, että päihtyneenä on hausempaa kuin selvänä. Yksi tytöistä ei ollut kiinnostunut ajatuksesta lähteä juomatta illanviettoon. Hän ei pitänyt siitä, että lähtisi selvin päin mukaan muiden kavereiden juodessa.

”Aika harvoin [illanviettoihin mukaan selvin päin muiden juodessa]. Alkaa vaan vituttamaan.”

Tutkimuksissa nuoret ovat kuvanneet alkoholin käytön syyksi hauskan pitämisen (Jaatinen 2000, 30; Pirinen 2002, 74). Jaatisen (2000, 30–31) tutkimustulosten mukaan alkoholi avaa nuorelle oven hauskaan maailmaan. Opinnäytetyöhön osallistuneille tytöille alkoholin juominen oli osa yhdessäoloa ja hauskan pitämistä. Siihen kuuluu kaupungilla oleminen ja juhliminen eli ”bilettäminen”, jolloin kaikilla on mukavaa. Väyrynen (2007, 83, 84) kuvaa väitöskirjansa tuloksissa huumeiden käyttöä kavereiden keskuudessa. Kavereiden muodostamassa ryhmässä poltetaan pilveä, ”hengailaan” ja pidetään hauskaa.

8.2.3 Päihteiden käytön vähentäminen

Osa haastatteluihin osallistuneista nuorista oli vähentänyt alkoholin käyttöä. Se oli alkanut halusta olla raittiimpi. Raittiimpana oleminen oli koettu hyvänä ja niin ajateltiin jatkaa. Omaan haluun vähentää päihteiden käyttöä liittyi havahtuminen siitä, miten alkoholin käyttö oli vaikuttanut kavereihin. Osa kavereista ei pystynyt enää olemaan juomatta. Myös muiden nuorten näkeminen todella humalassa ja huonossa kunnossa oli lisännyt omaa halua vähentää alkoholin käyttöä. Nuori ei halunnut, että itselle käy samoin kuin kavereille. Jaatisen (2000, 94–95) tutkimustuloksissa yksi haastatelluista nuorista kertoi, että kavereiden päihteiden käytön näkeminen oli saanut ajattelemaan, ettei itse ala juomaan. Tarjottu tieto ei saanut kyseistä nuorta ajattelemaan, vaan toisten nuorten näkeminen huonossa kunnossa. Leiston ja Tuomikoski-Koukkulan. (2005, 59) tuloksissa ilmeni, että nuorten päihteiden käyttö oli lisääntynyt niin paljon, etteivät he enää pystyneet olemaan ilman niitä. Tästä esimerkkinä tutkielmaan osallistunut nuori, jonka täytyi jo heti aamusta saada alkoholia tai olo tuntui väsyneeltä.

” - - mä oon nähny - - ku jotkut mun kaverit - - on muuttunu niin paljon - - että ne ei pysty - - olemaan hetkeekään niin ku juomatta - - se rupes pelottamaan silleen että itelleki tulee sitten semmonen”

Opinnäytetyöhön haastateltujen tyttöjen mukaan päihteiden käyttöä vähensi aikaa vievä harrastus. He toimivat kerhon ohjaajina nuoremmille. Se koettiin aikaa vieväksi, jolloin aikaa ei jäänyt alkoholin käytölle.

Haastattelussa tytöt kertoivat alkoholin käyttöön liittyviä huonoja kokemuksia. Kaikki eivät kokeneet niillä olleen vaikutusta omaan päihteiden käyttöön. Huonot kokemukset liittyivät humalaan ja illanviettotilanteisiin. Näitä olivat oksentaminen, riitelemine, tavaroiden hajoaminen, itsensä nolaaminen ja sammuminen. Päihteiden käyttöön liittyi myös väkivaltaisia tilanteita ja itsensä vahingoittamista, joiden vuoksi oli täytynyt lähteä sairaalaan. Leiston ja Tuomikoski-Koukkulan (2005, 61) tulosten mukaan päihteiden käyttö voi johtaa aggressiiviseen käyttäytymiseen. Tutkimukseen osallistuneet nuoret kertoivat, että juomiseen oli liittynyt väkivaltatilanteita, kuten tappeluja muiden nuorten kanssa ja nuori oli itse saattanut joutua lievän pahoinpitelyn kohteeksi.

Tytöt ajattelivat, että oma päihteiden käyttö vähenee tulevaisuudessa. Alkoholin käytön uskottiin joko vähenevän tai pysyvän nykyisessä. Tupakoinnin ajateltiin joko loppuvan tai jatkuvan edelleen. Molemmilla haastatteluun osallistuneista tytöistä, jotka tupakoivat säännöllisesti, oli erilainen näkemys tupakoinnin lopettamisesta. Toinen oli harkinnut, mutta ei ollut vielä yrittänyt, kun taas toisella oli halu lopettaa sekä taustalla useampia epäonnistuneita yrityksiä. Tytöt kertoivat tupakoinnin olevan selkeästi osa tiettyjä tilanteita esimerkiksi tupakointi ruuan jälkeen tai kävellessä, mitkä vaikeuttivat lopettamista. Myös kavereiden tupakointi vaikeutti lopettamista.

” kyllä se [tupakoinnin lopettaminen] varmaan muute onnistuski mut -- ku on - - tapoja silleen et mä en pysty vaan kävelemään jossain ilman sitä tupakkaa ja sitten ku kaikki kaverit ympärillä polttaa niin sit se haju ku tulee, niin £, sitten on pakko saada iteki £. ”

8.3 Päihteiden käyttöön vaikuttaminen

Tyttöjen päihteiden käyttöön oli pyritty vaikuttamaan eri tavoin. Yhtenä keinona oli ollut tiedon jakaminen päihteistä. Seuraavassa tuodaan esille tyttöjen mielipiteitä päihdevalistuksesta. Millaista **valistus** oli **nuorten kokemana**? Tyttöjen päihteiden käyttö oli herättänyt huolta aikuisissa ja päihteiden käyttöön oli puututtu. Tyttöjen mukaan **päihteiden käyttöön puuttuminen** ei vähentänyt käyttöä. Heidän mielestään puuttumisella ei ollut vaikutusta, vaan nuoren oma tahto on ratkaiseva tekijä.

8.3.1 Valistus nuorten kokemana

Opinnäytetyöhön osallistuneet tytöt olivat saaneet tietoa päihteistä ja niiden vaikutuksista monelta eri taholta. Tietoa oli saatu koulusta, erityisesti mainittiin terveystiedon tunnit. Sitä saatiin myös kavereilta, vanhemmilta, nuorisotyöltä ja terveydenhoitajalta. Tietoa saatiin esitteiden, videoiden, keskustelujen ja kokemuksellisen toiminnan avulla. Tytöt kertoivat, mitä heillä oli jäänyt mieleen päihteiden käytön haitoista. Esille tuli muun muassa terveydellisiä haittoja kuten tupakoinnista keuhkosityöpiä, alkoholista maksavaurioita ja yleisesti mielenterveysongelmia. Lisäksi haittoina mainittiin rahan meno, vaikeuksiin joutuminen ja eri viranomaisten puuttuminen. Päihteistä aiheutuvien haittojen ohella tytöt kuvailivat huumeiden käyttäjän tunnistamisesta omassa kaveripiirissä. Käyttäjän tunnisti heidän mielestä punaisista ja vetisistä silmistä, laajentuneista pupilleista sekä mahdollisista mielialanvaihteluista.

”No maksa mennee ja koko ruumis sitte mennee kokonaan”

”Noo (.) voi joutua vaikeuksiin ja rahan mennoo ja tuommosta”

Jaatisen (2000, 95–96, 106, 110) tutkimuksen tuloksissa nuoret kuvaavat koulussa ja kotona annettua päihteisiin liittyvää valistusta vuodesta toiseen saman ”jankuttamiseksi” ja ”valittamiseksi”. Nuoret kertoivat tutkimuksessa ulkoa opittuja fraaseja päihteiden vaaroista, kuten ”saat keuhkosityövän” ja ”maksa menee”, mutta eivät olleet itse sitoutuneet niihin.

Tytöt kokivat, että he olivat saaneet kaiken olennaisen tiedon päihteistä. Ristiriitaista kuitenkin on, että haastattelujen mukaan päihdevalistusta ei kuunneltu. Nuorilla oli virheellistä tietoa päihteistä, kuten kannabiksen käyttöä ei pidetty yhtä vaarallisena kuin alkoholia. Sirkkomaan (1999, 38, 40) mukaan hänen haastattelemistaan nuorista osa ei muistanut päihdevalistuksista mitään. Päihdetietous koostui luultavasti kavereilta ja päihdevalistuksesta saatuun tietoon sekä omiin kokemuksiin. Kannabista pidettiin terveellisempänä kuin viinaa.

Tyttöjen mukaan olisi mielenkiintoista kuunnella sellaista henkilöä, jolla on kokemuksia päihteistä. He halusivat tietoa siitä, mitä jollekin on tapahtunut päihteiden käytön seurauksena. Päihdevalistajan tulisi olla sellainen henkilö, joka osaa kertoa asioita mielenkiintoisella tavalla. Valistuksen kiinnostavuuteen vaikutti valistajan persoona. Valistuksen toivottiin olevan kokemuksellista toimintaa, sillä pelkkää selostusta ei jakseta kuunnella. Suoraan paperista lukeminen ei ollut mielenkiintoista. Päihteisiin liittyviä esitteitä ei luettu, vaan ne heitettiin suo-

raan roskakoriin. Tytöt pitivät päihdevalistusta kuitenkin tarpeellisena ja kiinnostavana, mutta sillä ei nähty olevan mitään vaikutusta omaan päihteiden käyttöön.

” kyllä niistä on varmaan niin ku tärkeimmät asiat kerrottu mutta en oo ehkä vaan kuunnellu (h) ”

Pirisen (2003, 45) tutkielmaan osallistuneet yhdeksäsluokkalaiset nuoret kertoivat, että päihdeopetuksen mielekkyyden kokemisessa olennaista ei ole sisältö, vaan käytetty menetelmä. Sekä Jaatisen (2000, 98–99) että Pirisen (2003, 51, 62) tutkimuksiin osallistuneet nuoret toivoivat käytännön kokemuksia omaavia henkilöitä kertomaan päihteistä. Tällaisia henkilöitä kerrottiin olevan huumeiden käyttäjät, alkoholistit, hoitotyötä tekevät henkilöt, poliisi ja päihdetyöntekijät. He tietävät, mistä puhuvat ja heillä on esimerkkejä tosielämästä. Nuoret kokivat, että heitä jaksaa kuunnella paremmin ja on helpompi uskoa päihteiden käytön vakavia seurauksia. Toisaalta tulee huomioida, että Pirisen (2003) tutkimuksessa haastatellut yläluokkien opettajat eivät suositelleet entisten huumeiden käyttäjien vierailuja. Opettajien kokemuksen mukaan ne voivat toimia enemmän yllyttäjinä kuin kielteisen päihdeasenteen kasvattajina.

Tyttöjen mukaan koulun päihdevalistus herätti halun kapinoida sitä vastaan ja sen koettiin kannustavan päihteiden käyttöön. Pirisen (2003, 48, 50–51) mukaan nuoret kokivat, että pelkän opettajan puhumisen kuunteleminen turruttavaksi ja turhaksi, koska sitä ei jaksettu kuunnella. Nuorten mielestä pelkkä puhe ja kieltävä opetustapa vain lisäsi halua kokeilla päihteitä ja uhmata kieltoja. Jos opettaja oli tutkielmaan osallistuneille nuorille mieleinen, opetus koettiin mielenkiintoiseksi. Valli (1998, 185) kuvaa tutkimuksensa tuloksissaan, että nuoret vastustivat koulun ja ympäröivän yhteiskunnan moralisointia nuorten alkoholin käytöstä ja se sai aikaan vastareaktion sekä kapinaa.

8.3.2 Päihteiden käyttöön puuttuminen

Tyttöjen päihteiden käyttöön oli puututtu monelta taholta. Näitä tahoja olivat vanhemmat, koulu ja viranomaiset. Tytöt kertoivat, että kotona vanhempien kanssa oli keskusteltu varsinkin huumeista. Myös tupakoinnista oli jokainen nuori puhunut vanhempiensa kanssa. Jos nuori oli jäänyt kiinni vanhemmilleen päihteiden käytöstä, vanhemmat olivat puhutelleet nuorta ja antaneet kotiarestia. Vanhemmat olivat pyrkineet puuttumaan päihteiden käyttöön myös vähentämällä käyttörahan määrää.

Koulu oli puuttunut tyttöjen päihteiden käyttöön. Kouluaikana nuoren jäätyä kiinni tupakoinnista oppilaan kotiin tiedotettiin siitä kirjallisesti. Nuori joutui rehtorin puhutteluun ja jälki-istuntoon, jos tupakoinnista oli jäänyt kiinni useamman kerran. Jos nuoren epäiltiin käyttäneen alkoholia, seurasi keskusteluja kuraattorin kanssa. Keskusteluissa oli annettu A-klinikan puhelinnumero.

Leiston ja Tuomikoski-Koukkulan (2005, 88) tutkimuksiin osallistuneet nuoret olivat olleet toistuvasti poliisilaitoksella ja joutuneet olemaan öitä putkassa. Voimakas humala oli johtanut usein poliisin puuttumiseen. Viranomaiset olivat puuttuneet myös opinnäytetyöhön osallistuneiden tyttöjen päihteiden käyttöön. Poliisi oli puuttunut päihteiden käyttöön keskeyttämällä illanviettoilanteita. Nuorten käyttäytyminen oli usein syynä poliisin puuttumiseen. Tällöin nuoret olivat käyttäytyneet sopimattomasti eli tyttöjen sanojen mukaan ”richuneet”. Puuttuminen saattoi liittyä myös nuoren omaan tai muiden omaisuuden häviämiseen. Tarvittaessa poliisi oli ottanut nuoret kyytiin. Poliisin puuttuessa nuorten päihteiden käyttöön siitä ilmoitettiin sosiaaliviranomaisille. Sosiaaliviranomaiset olivat puuttuneet päihteiden käyttöön keskustelemalla nuorten kanssa. Tytöt kertoivat sosiaaliviranomaisen kysyneen keskustelussa esimerkiksi poissaoloista koulusta.

Nuorten päihteiden käyttöön vaikuttaminen ei ole helppoa. Tyttöjen mielestä kukaan ei voi vaikuttaa käyttäkö nuori päihteitä vai ei. Oma tahto ratkaisee nuoren päihteiden käytön, johon vain itse voi vaikuttaa. Sirkkomaan (1999, 44–45) tulosten mukaan nuoret eivät halunneet, että heidän päihteidenkäyttöön puututaan. Päihteidenkäyttöä pidettiin jokaisen omana asiana. Muutama koki, että puuttumisella ei olisi mitään merkitystä, koska sillä ei ole kuitenkaan vaikutusta heidän päihteidenkäyttöön. Toisaalta Leiston ja Tuomikoski-Koukkulan (2005, 110) tuloksista ilmeni, että nuorelle puuttuminen saattoi olla ratkaiseva askel elämän suunnan muuttamiseen. Nuori alkoi miettiä elämäntilannettaan ja etsimään vaihtoehtoja omalle käyttäytymiselleen. Tällöin juominen vähentyi ja kaveripiirissä tapahtui muutoksia.

Tytöt kokivat, että vanhempien puuttumisella ei ole ollut vaikutusta omaan päihteiden käyttöön. Vanhemmat eivät voi tehdä mitään nuoren alkoholin käytön suhteen, eivätkä he voi sanoa mitään tupakoinnista. Leiston ja Tuomikoski-Koukkulan (2005, 83) tulosten mukaan nuoret olivat tottuneet vanhempien reaktioihin. Nuori kuunteli vanhempansa nuhtelun tietäen, että se loppuisi pian. Yksipuolinen keskustelu menetti merkityksensä nuoren mielessä.

” - - ei ne [vanhemmat] varmaan ois siihen voinu silleen mitenkään vaikuttaa ku ei se ollu niistä silleen käinni.”

Vanhempien ohella myös koulun, nuorisotyön tai sosiaalitoimen ei koettu voivan vaikuttaa omaan päihteiden käyttöön. Tytöt pitivät keskusteluja sosiaaliviranomaisien kanssa turhina. Leisto ja Tuomikoski-Koukkula (2005, 91) kuvaa nuorten sanoin sosiaaliviranomaisten puuttumista heidän päihteiden käyttöön ”sossukierteeksi”. Poliisin väliintulo johti useimmissa tapauksissa keskusteluihin ja tapaamisiin sosiaaliviranomaisen kanssa ja joidenkin kohdalla lastensuojeluprosessin alkamiseen. Suurin osa nuorista oli kokenut puuttumisen epämiellyttävänä. Asenne oli ollut alistava ja yksi nuorista kertoi sosiaalityöntekijän huutaneen hänelle. Toisaalta puuttumisen nähtiin lopulta olleen nuoren omaksi parhaaksi. Myös Väyrösen (2007, 150) tuloksissa ilmeni, vaikka nuori vihasi aluksi sosiaalityöntekijän puuttumista, myöhemmin pidettiin hyvänä asiana, että nuoren huumeiden käyttöä pyrittiin ehkäisemään.

Pirisen (2003, 55) tutkimuksen tuloksissa useampien nuorten mielestä päihdeopetuksella ei voitu vaikuttaa nuorten päihteiden käyttöön. Alkoholin käyttöön ja tupakointiin vaikuttaminen päihdeopetuksen keinoin ei ole mahdollista, koska jokainen tekee itse päätöksensä. Päätökseen vaikutti nuorten yleinen suvaitseva asenne päihteitä kohtaan. Opinnäytetyön tyttöjen mukaan päihteiden käyttö on täysin riippuvainen omasta tahdosta.

Haastateltujen nuorten mielestä koulu, vanhemmat tai kukaan muukaan ei voi estää nuoria kokeilemasta päihteitä. Tämä herättää huolen, miten nuorten päihteiden käyttöön voi ylipäänsä vaikuttaa. Vaikka tytöillä oli tietoa päihteiden käytön haitoista, se ei ollut vaikuttanut mitenkään. Päinvastoin päihteistä selostaminen oli herättänyt kapinan käyttää päihteitä. Ylhäältä alaspäin selostaminen nuorille päihteiden haitoista ei toimi, vaan tyttöjen mielestä toiminnalliset keinot ovat parempia.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Paihdehuoltolain (41/1986) mukaan päihdehuollon tavoitteena on ehkäistä ja vähentää päihdeiden ongelmakäyttöä ja siihen liittyviä sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja. Ehkäisevä päihdetyö on toimintaa, jolla pyritään vähentämään päihdeiden käyttöä. Sillä pyritään vaikuttamaan päihdeiden saatavuuteen, hintaan, päihdetietoihin ja -asenteisiin, päihdeiden käyttötapoihin sekä päihdeiden ongelmakäyttöä synnyttäviin olosuhteisiin. (Kylmänen 2005, 9.) Mäkelän (1998, 23) mukaan alkoholivalistus ja -tiedotus on yksi keino ehkäistä alkoholiongelmia. Tavoitteena on jakaa tietoa alkoholista ja sen käyttöön liittyvistä riskeistä. Tällöin voidaan luoda kielteisiä asenteita alkoholin liikkakäyttöön ja näin muuttaa juomatapoja.

Tuloksissa tuli esille, että nuorten vanhemmilla, kaveripiirillä ja vapaa-ajanviettotavoilla oli merkitystä päihdeiden käytölle. Tytöt olivat olleet tekemässä päihdeiden käytön vuoksi eri viranomaisten, kuten poliisin, sosiaalitoimen, koulun ja terveydenhuollon työntekijöiden, kanssa. Tytöt kokivat, että kenenkään puuttuminen ei vaikuttanut omaan päihdeiden käyttöön. Päihdeiden käyttöä oli vähentänyt muutosten havaitseminen muissa nuorissa ja harrastusten lisääntyminen vapaa-ajalla.

9.1 Kaveripiiri osana päihdeiden käyttöä

Opinnäytetyöhön haastateltujen tyttöjen kaveripiirissä lähes kaikki joivat ja osa käytti huumeita. Huomioitavaa on, että Kainuussa vuonna 2007 yläluokkalaisista 40 % ei juonut lainkaan alkoholia ja toisaalta lähes joka viides (18 %) oli tosi humalassa ainakin kerran kuukaudessa (Markkula ym. 2007, 14). Raittiita nuoria on siis ikäryhmässä määrällisesti enemmän kuin tosi humalaan juovia nuoria. Jos kavereista kaikki käyttävät säännöllisesti alkoholia, raittiit nuoret eivät kuulu kaveripiiriin. Ilmeisesti raittiit ja säännöllisesti alkoholia käyttävät nuoret ovat eri kaveripiireissä. Opinnäytetyöhön haastateltujen tyttöjen kaveripiiristä oli jäänyt yksi raitis kaveri pois. Tämä tapahtui seitsemännellä luokalla, samoihin aikoihin kuin alkoholikokeilut alkoivat. Alkavatko kaverit käyttämään alkoholia yhdessä vai jäävätkö raittiit nuoret pois kaveripiiristä? Pohdittavaksi jää, miten alkoholia käyttävät ja raittiit nuoret jakautuvat eri kaveripiireihin.

Kaveripiirin sosiaalinen paine vaikuttaa päihteiden käytön kokeiluun ja käytön jatkamiseen (Pirinen 2003, 57; Salmi 2004,122). Jaatisen (2000, 41–46) tutkimukseen osallistuneet nuoret kokivat lähes pakottavaa painetta päihdekokeiluihin ja kieltäytyminen tuntui mahdottomalta. Kun ”kaikki muutkin” juovat alkoholia, nuoren täytyy kokeilla, ettei jäisi ryhmän ulkopuolelle. Opinnäytetyössä tyttöjen päihteiden käytön aloittamiseen liittyi kavereiden houkuttelu ja muiden mukana meneminen.

Voisiko kaveripiireihin, jossa on päihteiden käyttöä, puuttua aiemmin? Mahdolliset muutokset nuoren kaveripiirissä voivat olla viitteitä päihteiden käytöstä. Vanhempien ja muiden nuorten kanssa tekemisissä olevien aikuisten tulisi havainnoida tällaisia muutoksia ja puuttua tilanteeseen tarvittaessa. Varhaisella puuttumisella tarkoitetaan sitä, että erilaiset ongelmat havaitaan ja niihin yritetään löytää ratkaisuja mahdollisimman aikaisessa vaiheessa (Opetushallitus 2006.)

9.2 Vanhempien merkitys päihteiden käytössä

Opinnäytetyöhön osallistuneilla tytöillä oli taustalla runsasta päihteiden käyttöä. Haastattelussa tuli esille, että äidin kautta saatiin tupakkaa ja kavereiden äidit ostivat tytöille myös alkoholia. Huomioitavaa on, että isät eivät haastattelujen mukaan hankkineet tytöille päihteitä. Ostamisen ohella vanhemmat antoivat mallia omalla päihteiden käytöllään. Tytöt kertoivat vanhempien päihteiden käytön olevan vähäistä. Kuitenkin perheen yhteisiä lomamatkoja kuvailtiin sanoilla: ”sillonki porukat ryyppää ja ite kahtoo vierestä.” Alkoholia siis otettiin humalaan asti nuoren läsnä ollessa.

Päihteiden ostaminen alaikäiselle on kiellettyä ([Alkoholilaki 486/1997, 34§](#)). Siitä huolimatta aikuiset olivat ostaneet niin alkoholia kuin tupakkaa tytöille. Ostamalla nuorelle päihteitä vanhemmat luovat hyväksyvää kuvaa päihteitä kohtaan. Vanhemmat ovat roolimallina lapsilleen omalla toiminnallaan ja asenteillaan. Aikuisten asenne päihteisiin välittyy nuoriin (Hoikka 2007, 29).

Pääsääntöisesti tytöillä ei ollut kotiintuloaikoja. Viikonloppuisin kotiin saatettiin mennä vasta aamuyöstä. Vanhemmat eivät enää puuttuneet tyttöjen päihteiden käyttöön. Aikaisemmin oli kokeiltu esimerkiksi kotiarestia. Se ei toiminut, vaan nuori saattoi lähteä kotoa ilman, että

vanhemmat pystyivät siihen vaikuttamaan. Tytöt mukaan vanhemmat hyväksyivät päihteiden käytön, kun eivät voineet tehdä sille mitään.

Kotiarestin ohella vanhemmat olivat vähentäneet tyttöjen käyttörahan määrää. Vähentämisestä huolimatta tytöillä oli rahaa käytettävissään noin sata euroa kuukaudessa ja sitä käytettiin myös päihteisiin. Jos käyttörahaa olisi vähennetty enemmän, olisiko se voinut vaikuttaa tyttöjen päihteiden käyttöön? Halttusen (2002, 93) ja Hedbackin (2000, 52) tutkimusten tuloksissa nuoret, joilla oli runsaasti omaa rahaa, käyttivät enemmän alkoholia kuin ne, joilla oli vähän rahaa. Haastatteluissa ei tullut esille, tiesivätkö vanhemmat, mihin nuori käytti rahan. Pitäisikö vanhempien säännöstellä nuoren käyttörahan määrää tarkemmin ja seurata mihin, sitä käytetään? Tytöt kertoivat rahaa kuluvan päihteisiin paljon ja alkoholin käyttö oli riippuvainen rahatilanteesta.

Selkeä rajojen asettaminen on tärkeää. Kun on kysymys alaikäisestä, vanhemmilla on vastuu lapsesta ja hänen hyvinvoinnistaan. Käytännössä selkeiden rajojen asettaminen tulisi aloittaa jo, kun lapsi on leikki-ikäinen. Oman tahdon ja uhmakkuuden kehittyessä vanhempien tulisi osoittaa rajat eikä antaa kaikkea periksi lapselle. Monet vanhemmat väsyvät jatkuviin kiukku-kohtauksiin, mutta kieltoja ja sääntöjä tulisi kuitenkin jaksaa noudattaa johdonmukaisesti (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004, 147, 148). Myös nuorten kohdalla yhteisten sääntöjen noudattaminen on tärkeää. Nuoren kanssa pystyy keskustelemaan ja sopimaan yhdessä häntä koskevista asioista esimerkiksi kotiintuloajoista. Rajojen asettamisella osoitetaan nuorelle, että hänestä välitetään. Vanhemmille ei ole yhdentekevää, mitä nuori tekee ja missä aikaansa viettää.

Vanhempia tulisi tukea ja ohjata lastensa päihteiden käytön ehkäisemiseksi. Se tulisi aloittaa jo hyvissä ajoin ennen kuin ongelmia ehti ilmaantua. Päihteiden käytön ennaltaehkäisy on osa nuorten terveyden edistämistä. Vanhemmuuden tukeminen on tärkeää, koska vanhemmat voivat paljon vaikuttaa niin omalla toiminnallaan kuin asenteillaan nuoren käyttäytymiseen. Perheet voivat tarvita apua mahdollisten ongelmien ratkomiseen. Esimerkiksi perheyön ja lastensuojelun työntekijät auttavat juuri tällaisessa tilanteessa olevia perheitä. Vanhempien olisi hyvä keskustella säännöllisesti lapsensa opettajan ja tarvittaessa kouluterveydenhoitajan kanssa. Yhteistyön avulla lasten ja nuorten riskitekijöiden kasaantumiseen voidaan puuttua mahdollisimman varhain (Konsensuslauselma 2001, 467).

9.3 Vapaa-ajan vieton järjestäminen

Opinnäytetyöhön osallistuneilla tytöillä oli aikaisemmin ollut säännöllisiä harrastuksia, mutta ne olivat jääneet pois viimeistään seitsemännellä luokalla. Haastattelujen aikaan tytöillä vapaa-aika kului kavereiden kanssa oleillen esimerkiksi katsoen televisiota. Päihteet olivat osa yhdessä oloa ja hauskan pitämistä.

Tyttöjen alkoholin käytössä oli tapahtunut positiivisia muutoksia. He olivat aiemmin käyttäneet viikoittain alkoholia ja annosmäärät olivat olleet suuria. Aikuisille naisille suositeltava alkoholin kertamäärä on korkeintaan viisi (Työterveyslaitos 2008). Haastattelujen aikaan tytöt olivat vähentäneet alkoholin käyttöä, joko kokonaan tai osittain. Yhtenä vähentämisen syynä haastatteluissa kerrottiin olevan ajan puute. Kerhon vetäminen vei aikaa, joten alkoholin käyttäminen oli vähentynyt. Vapaa-ajalla ollut tekeminen siis osaltaan tytöillä vähensi päihteiden käyttöä. Nuorella tulisikin olla mahdollisuus johonkin mielekkääseen harrastustoimintaan. Tähän vaikuttavat useat asiat, kuten asuinkunnan harrastusmahdollisuudet tai perheen taloudellinen tilanne. Kysytäänkö nuorelta riittävän usein hänen kiinnostuksensa kohteista? Pohdittavaksi jää, miten nuoret saadaan pysymään harrastusten piirissä.

9.4 Valistukseen monipuolisempi näkökulma

Kouluopetuksessa saatu valistus tupakoinnin terveystieteistä ei estä nuorta aloittamasta tupakointia. Tehokkainta olisi vuorovaikutteinen terveystiedon opetus, johon niin oppilas kuin opettaja ja vanhemmatkin osallistuisivat. Nuorten olisi opittava myös lukemaan kriittisesti ympärillä olevaa mainosmaailmaa. (Vierola 2006, 18, 26.)

Opinnäytetyöhön haastatellut nuoret pitivät päihdevalistusta tarpeellisena ja kiinnostavana, vaikka sillä ei nähty olevan mitään vaikutusta omaan päihteiden käyttöön. Nämä asiat ovat ristiriitaisia keskenään. Sanotaanko valistusta tarpeelliseksi ja kiinnostavaksi, vaikka sen hyötyä ei nähdä? Onko tämä lähinnä totuttu tapa vastata, kun kysytään opetuksesta? Haastatteluissa tuotiin esille toive valistuksen esittämisestä mielenkiintoisemmin, vaikka sen kerrottiin jo olevan kiinnostavaa. Sirkkomaan (1999, 40) tutkimukseen osallistuneet haastateltavat pitivät päihdevalistuksia turhanpäiväisinä tai ainakin todella tylsinä. Samoja asioita oli toistettu vuodesta toiseen samalla tavalla.

Nuoret tarvitsevat tietoa päihteistä ja sen vaikutuksista. Mitä haittoja tai varaa niistä voi olla? Tytöt kritisoivat tapaa, jolla tietoa päihteistä oli jaettu. Luennon omainen selostus ei kiinnostanut tyttöjä, vaan sen tulisi olla enemmän toiminnallista. Tytöt kuvailivat, mitä olisivat halunneet valistukselta. Päihteistä aiheutuvat fyysiset haitat ovat oleellisia tietää, mutta tytöt kaipaivat muutakin. He toivoivat, että kerrottaisiin, mitä jollekin on tapahtunut päihteiden käytön seurauksena. Tämä tarkoittaa todellisia kokemuksia, mitä päihteiden käyttö on saanut aikaan jonkin ihmisen elämässä. Päihteistä voisi kertoa esimerkiksi entinen huumeiden käyttäjä.

Tyttöjen mukaan saatu valistus ei ollut vaikuttanut omaan alkoholin käyttöön. Haastatteluisissa tytöt kertoivat, että he olivat vähentäneet alkoholin käyttöä vasta, kun näkivät sen vaikutukset toisissa nuorissa. Nämä nuoret eivät pystyneet olemaan käyttämättä alkoholia ja olivat kaupungilla huonossa kunnossa. Valistuksessa voisi kertoa riippuvuuteen liittyvistä asioista. Lisäksi voitaisiin kertoa tyttöjen näkökulmasta päihteistä aiheutuvia haittoja. Tyttöjen tulisi ymmärtää, minkälaisia vaaratilanteita esimerkiksi vahvasta humalatilasta voi aiheutua. Suuri osa nuorten liikenneonnettomuuksista, suojaamattomista seksikokemuksista, epäsosiaalisesta käyttäytymisestä sekä väkivallan teoista tapahtuu päihteiden vaikutuksen alaisena (Terho 2002, 369). Lisäksi varsinkin tytöillä seksuaalisen hyväksikäytön mahdollisuus on suuri.

9.5 Moniammatillinen yhteistyö

Jokaisessa yläluokkia sisältävässä peruskoulussa tulisi olla osana oppilashuollon suunnitelmaa laadittu päihdestrategia, jossa määritellään päihdetyön vastuut ja toimet. Päihdestrategiassa pitäisi valmistautua toimintaan silloin, kun herää huoli oppilaan päihdeongelmasta. Toiminta voi olla käytön varmistamista, yhteydenotto kotiin, hoitoon ohjaus ja lastensuojeluilmoituksen tekeminen. Koulu-terveydenhuollon ja muun henkilökunnan yhteistyö tulisi varmistaa liittämällä päihdekysymykset osaksi oppilashuoltoryhmän toimintaa tai perustamalla kouluun päihdetyöryhmä. (Stakes 2002, 72.)

Kainuussa on pyritty ehkäisemään nuorten päihteiden käyttöä erilaisten päihdeohjelmien avulla. Rajat ovat rakkautta -päihdeohjelman (Terve Kainuu – projekti 1999, 19) tavoitteena oli ehkäistä ja vähentää alaikäisten alkoholin, tupakoinnin ja huumeiden käyttöä. Lisäksi tavoitteena oli tunnistaa ja tiedostaa päihdekäyttäytymiseen liittyviä riskitekijöitä ja puuttua varhain havaittuun riskikäyttäytymiseen. Näin varmistetaan, että nuori saa ajoissa tukea ja

apua. Keinoina olivat eri toimijoiden yhteiset toimintatavat. Siten varmistettiin, että puuttuminen oli kaikkialla Kainuussa samansuuntaista sekä tavoitteiltaan että käytännöiltään. Lisäksi haluttiin luoda tiivis yhteistyö- ja tukiverkosto. Yhteistyö vanhempien kanssa koettiin tärkeäksi ja vanhemmuutta tuettiin eri keinoin.

Kainuussa käynnistyi Rajat ovat rakkautta – ohjelman laatimisen ja julkistamisen myötä suuri määrä yksittäisiä toimintoja, jotka voivat tulevaisuudessa synnyttää muutosta. Toimijoiden välinen yhteistyö on kehittynyt Kainuussa. Tästä esimerkkinä on poliisin ja sosiaalitoimen yhteistyö sekä liikkeenharjoittajien välinen yhteistyö nuorten rikkeisiin puuttumisessa. Kainuun kunnat muokkasivat toimintatapoja omaan ympäristöön sopiviksi. (Mustalampi 2001, 57.)

Tytöt olivat olleet päihteiden käytön vuoksi tekemisissä eri tahojen kuten poliisin, sosiaalitoimen, terveydenhuollon ja koulun kanssa. Tytöt kokivat viranomaisten puuttumisen turhaksi, eikä sillä nähty olevan vaikutusta omaan päihteiden käyttöön. Päihteiden käyttöön liittyy paljon erilaisia tekijöitä. Mikään taho ei yksinään pysty selviytymään siitä. Terhon (2002, 373) mukaan tarvitaan laajaa yhteistyötä varsinkin terveydenhuollon, sosiaalitoimen, koulutoimen ja perheiden välillä. Usein on hyödyllistä tehdä yhteistyötä myös nuorisotoimen, vapaaehtoisjärjestöjen, seurakuntien ja poliisin kanssa. Nuorille päihdehuollon erityispalveluja tuottavat A-klinikat, nuorisoasemat sekä katkaisuhuoltoasemat ja kuntoutuslaitokset (Taskinen 2004, 151).

10 POHDINTA

Opinnäytetyön tekeminen on ollut pitkä ja opettavainen prosessi, joka on kestänyt lähes kaksi vuotta. Prosessi alkoi keväällä 2006, kun valitsimme toimeksiantajaksi Terveet elämäntavat – hankkeen. Prosessi jatkui aiheen valinnalla ja sen rajaamisella. Tämä oli meillä melko haasteellinen vaihe. Kaksi ryhmän jäsenistä oli Namibiassa kevään 2006 ja aihetta valittiin ja rajattiin sähköpostien ja tekstiviestien avulla. Tämä tarkoitti, että yhdellä Kajaanissa olleella oli vastuu hoitaa asia. Aiheanalyysi tehtiin lopulliseen muotoon vasta syksyllä 2006. Runkoa sille oli kuitenkin keväällä jo aloitettu. Aiheanalyysin jälkeen aloitimme opinnäytetyön suunnitelman tekemisen ja samalla pohdimme tarkemmin aineiston keruuta ja prosessin etenemistä. Joulukuussa 2006 saimme aineistonkeruuluvan, jonka jälkeen jatkoimme opinnäytetyön tekoa. Haastattelut teimme helmi-huhtikuussa 2007.

10.1 Opinnäytetyön hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheet

Opinnäytetyön tavoitteena oli kuvata kolmen nuoren näkökulmasta tekijöitä, jotka olivat liittyneet nuorten päihdeiden käyttöön. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää nuorten päihdeiden käyttöön liittyviä tekijöitä, joita Terveet elämäntavat -hanke voi hyödyntää nuorten päihdeiden käytön ennaltaehkäisyssä.

Opinnäytetyöstä hyötyy Terveet elämäntavat -hankkeen kautta Kainuun ja Venäjän Kostamuksen piirin koulut, Kainuun nuorisotyötoimet, Perhekeskukset Kainuuseen – hanke ja Kainuun nuorisoneuvontapiste. Koulut voivat hyödyntää saatuja tuloksia suunnitellessaan päihdeopetusta. Saatujen tulosten perusteella pelkkä luentojen omainen päihdeopetus ei kiinnosta nuoria. Opetuksen tulisi olla kokemuksellista.

Kaikki Terveet elämäntavat – hankkeelle tehdyt opinnäytetyöt luovutetaan Perhekeskukset Kainuuseen – hankkeelle. Hanke kokoaa opinnäytetöistä yhteenvedon ja käyttää opinnäytetöiden tuloksia tutkittuna tietona Kainuun alueelta. Terveet elämäntavat – hankkeen valmistama materiaali liitetään Kainuun nuorten tieto- ja neuvontapisteiden verkkosivuille (www.kainuupiste.fi), johon liitetään linkki hankkeelle tehtyjen opinnäytetöiden Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjaston Kaktus-tietokantaan. Sivut on tarkoitettu nuorille, vanhemmille ja ammattihenkilöille (Kainuun nuorten tieto- ja neuvontapiste 2006).

Jatkotutkimusaiheena voisi tutkia nuorten päihteiden käyttöä vanhempien näkökulmasta. Opinnäytetyötä voitaisiin jatkaa haastattelemalla tyttöjä uudestaan muutaman vuoden kuluttua, jolloin saataisiin tietoa, ovatko mielipiteet muuttuneet. Toisaalta voitaisiin tutkia raittiiden nuorien mielipiteitä päihteitä käyttävistä nuorista ja syitä nuoren raittiuteen.

10.2 Eettisyys

Etiikka on osa arkista elämää. Se on sitä, kun ihminen pohtii suhtautumistaan omiin ja toisten tekemisiin, siihen mitä voi sallia, mitä ei ja miksi. Eettinen ajattelu on kykyä pohtia arvojen kautta sitä, mikä on oikein ja mikä väärin. (Kuula 2006, 21.) Opinnäytetyössä eettinen pohdinta kattaa koko opinnäytetyöprosessin. Ihmisiin kohdistuvissa tutkimuksissa eettiset kysymykset liittyvät aiheen valintaan, tutkittavien informointiin eli tiedonantoon perustuvaan suostumukseen, tutkittavien kohteluun ja suojaamiseen, yksityisyyteen, luottamuksellisuuteen ja tulosten vaikutuksiin (Hirsjärvi & Hurme 2000, 20; Kuula 2006, 11; Vehviläinen-Julkunen 1997, 32–33).

Tutkimuksen aiheen valinnassa on tärkeää, että tutkimus ei vahingoita fyysisesti, psyykkisesti tai sosiaalisesti tutkittavaa (Kuula 2006, 62; Vehviläinen-Julkunen 1997, 27). Opinnäytetyöstä ei syntynyt fyysistä haittaa haastateltaville. Psykkistä haittaa olisi voinut syntyä, jos haastatellijat olisivat arvostelleet nuorten tekemiä valintoja. Lisäksi keskustelu olisi voinut tuoda esille jonkin nuorelle vaikean ja ehkä unohdetun asian. Tällaista ei tietääksemme tapahtunut. Sosiaalista haittaa voi syntyä, mikäli tutkittavilta saatuja tietoja joutuu ulkopuolisille henkilöille (Kuula 2006, 62). Olemme kiinnittäneet erityistä huomiota aineiston käsittelyyn ja säilytykseen, jotta aineistoja ei pysty kukaan ulkopuolinen lukemaan. Aineiston käsittelystä ja säilytyksestä kerrotaan tarkemmin myöhemmin tässä luvussa.

Jokaisen tutkimuksen kohteena olevan henkilön täytyy antaa vapaaehtoinen suostumus tutkimukseen osallistumisesta (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 25; Kuula 2006, 87; Saarnilehto 1998, 68). Vapaaehtoisuus päättää osallistumisesta on voimassa koko tutkimuksen ajan. Jokainen tiedonantaja voi perua osallistumisen selittämättä keskeyttämisen syytä. (Kuula 2006, 87.) Tutkimukseen osallistuvan suostumuksen on oltava yksityiskohtainen ja kirjallinen. Suostumuslomakkeessa kuvataan tutkimuksen tavoite, aineistonkeruun tapa sekä aineiston käyttötarkoitus, käsittely ja säilytys. Lisäksi siinä kerrotaan toimeksiantaja ja tutkimusryhmän yhteystiedot. (Kuula 2006, 121; Saarnilehto 1998, 68.) Tutkijan eettisenä vastuuna on

huolehtia, että tutkimus selitetään siihen osallistuville sellaisella kielellä ja sellaisessa muodossa, jota he ymmärtävät (Saarnilehto 1998, 68). Laadullisessa tutkimuksessa on tyypillistä, että tutkimuskysymykset muuttuvat aineiston keruun ja analysoinnin aikana. Siksi on vaikeaa informoida tutkittaville tarkalleen, millainen tutkimus tulee lopulliselta sisällöltä olemaan. Tutkimuksen tavoitteista ja sisällöstä kerrotaan tutkittaville siinä muodossa, missä ne ovat tiedossa ja suunnitelmissa. (Kuula 2006, 106.)

Haastateltavien osallistuminen opinnäytetyöhömmen perustui vapaaehtoisuuteen. Nuorille annettiin suullista ja kirjallista tietoa siitä, mitä opinnäytetyöhön osallistuminen tarkoittaa: mihin tietoja käytetään, mitä heidän tulee tehdä. Opinnäytetyöhön osallistuminen ei ollut sitovaa, vaan tiedonantajat saivat halutessaan keskeyttää osallistumisensa. Opinnäytetyöhön haastatelluilta nuorilta pyydettiin kirjallinen suostumus (LIITE 2). Tapasimme viisi nuorta tammikuussa, jolloin kerroimme opinnäytetyöstä. Annoimme heille kirjekuorissa mukaan nuoren ja huoltajan suostumuslomakkeet (LIITE 3), jotka he postittivat tai antoivat henkilökohtaisesti myöhemmin. Tapaamisen aikana nuoret kysyivät opinnäytetyöstä ja osallistumiseen liittyvistä asioista. Nuorilla ja heidän huoltajillaan oli mahdollisuus ottaa yhteyttä puhelimitse tai sähköpostitse opinnäytetyöntekijöihin, mutta yhteydenottoja ei tullut.

Suomessa on lainsäädännöllisesti asetettu ikärajoja lasten ja nuorten huoltajien luvan kysymisestä tutkimukseen osallistumisessa lääketieteessä. Lääketieteessä alaikäisen oman suostumuksen lisäksi tarvitaan huoltajan suostumus, jos lapsi on alle 15 –vuotias. Muissa tieteenaloissa kuin lääketieteessä ei ole lailla säädettyjä ikärajoja. Kuitenkin lastensuojelulain mukaan 12-vuotias voi päättää itse tutkimukseen osallistumisesta. (Kuula 2006, 147–149.) Vaikka opinnäytetyöhön osallistuneet olivat alaikäisiä, lainsäädännöllisesti heidän huoltajiltaan ei olisi tarvinnut pyytää suostumusta. Kuitenkin hyvien tapojen mukaisesti pyysimme haastateltavien huoltajilta kirjallisen suostumuksen. Huoltajan suostumus ei velvoittanut nuoren osallistumista opinnäytetyöhön, vaan nuoret tekivät lopulta itse päätöksen osallistua tai olla osallistumatta. Saimme neljältä nuorelta hänen ja huoltajan suostumuslomakkeen. Vaikka saimme neljä suostumusta, haastattelimme kolmea nuorta. Yksi luvan antaneista nuorista ei saapunut paikalle sovittuina haastatteluajoina. Haastatteluajoja sovittiin hänelle yhteensä kolme.

Yksilön suoja on pidettävä tutkimustyön eettisyydessä äärimmäisen tärkeänä asiana (Ryynänen & Myllykangas 2000, 80). Tietosuojalaissa on tarkoin määritelty ihmisen yksityisyyden suojaaminen (Saarnilehto 1998, 68). Kuulan (2006, 86–89) mukaan yksityisyyden kunnioittaminen on sitä, että tutkittavalla on oikeus määrittää, mitä tietoja he antavat itsestään tutki-

muskäyttöön. Yksityisyyden suojaamiseksi tutkimusteksti tulee kirjoittaa siten, ettei niistä tunnista yksittäistä tutkittavaa. Opinnäytetyöhön osallistuneiden tiedonantajien tunnistettavuuden suojaaminen oli tärkeä osa koko prosessia. Jotta suojaisimme haastateltavien henkilöllisyyden, emme maininneet heidän nimiään, koulua tai asuinpaikkakuntaa. Olemme kiinnittäneet huomiota raportoinnissa sellaisiin haastateltujen elämään liittyviin asioihin, joista heidät voisi mahdollisesti tunnistaa. Tällaiset tapahtumat ovat pelkistetty aineistosta yleisempään muotoon, joista henkilön tunnistaminen on mahdotonta. Joitakin asioita on jouduttu jättämään kokonaan pois tunnistettavuuden suojaamisen takia.

Tuloksissa on suoria lainauksia haastatteluista. Suorat lainaukset on valittu tarkasti ja niistä on poistettu tunnistettavuuteen liittyviä tekijöitä esimerkiksi haastateltavan paljon käyttämiä täytesanoja. Opinnäytetyöhön liittyvien yhteyshenkilöiden nimet voivat vaikuttaa tiedonantajien tunnistettavuuteen. Emme mainitse opinnäytetyössä nuorisotyöntekijän ja aineiston keruuluvan antajan nimiä. Heidän nimistään voi päätellä, minkä paikkakunnan asukkaita haastateltavat olivat ja mahdollisesti haastateltavien henkilöllisyyden.

Luottamuksellisuus liittyy yksittäistä henkilöä koskeviin tietoihin ja tietojen käytöstä annettuihin lupauksiin. Tutkittavan tulee luottaa siihen, että aineistoa käsitellään, säilytetään ja hävitetään, kuten on sovittu. Tutkimukseen liittyviä aineistoja ja asiakirjoja tulee säilyttää siten, ettei tutkittavien yksityisyyden suoja vaarannu. Tutkimuksissa tulee suunnitella ja raportoida, miten aineistoa säilytetään ja miten se hävitetään. (Kuula 2006, 64, 87–88.) Haastateltavien ja heidän huoltajiensa nimet ovat ainoastaan suostumuslomakkeissa. Aineistonkeruuluvassa on tunnistettavuuteen liittyviä tietoja. Lomakkeita säilytetään lukitussa kaapissa, jotta kukaan ulkopuolinen ei pääse lukemaan niitä. Suostumuslomakkeet ja aineistonkeruulupalomake tuhoetaan silppurilla opinnäytetyön hyväksymisen jälkeen. Aineistonkeruulupa on arkistoitu salaisena asiakirjana luvan antaneessa organisaatiossa. Tulostimme aineistoa analysoinnin aikana. Tulostetut aineistot säilytettiin samassa paikassa suostumuslomakkeiden kanssa ja analysoinnin päätyttyä aineisto tuhottiin silppurilla. Haastattelunauhut tuhottiin repimällä nauhat pois kaseteista ja silppuamalla ne saksilla pieniin osiin. Elektronisesti tallennetut haastattelut poistettiin haastattelunauhurista. Sähköisessä muodossa olevat litterointiin ja analysointiin liittyvät tiedostot poistetaan sen jälkeen, kun opinnäytetyö on hyväksytty. Sähköisessä muodossa olevia tiedostoja on säilytetty siten, ettei kukaan pääse lukemaan niitä.

Epärehellisyyttä tulee välttää kaikissa tutkimusvaiheissa. Toisten tekstiä ei saa plagioida eli esittää omana tekstinään. (Hirsjärvi ym. 2007, 25–26; Tuomi ym. 2002, 130.) Kun toisten

tekstiä lainataan, se täytyy osoittaa asianmukaisin lähdemerkinnöin (Hirsjärvi ym. 2007, 26). Olemme pyrkineet olemaan koko opinnäytetyöprosessin ajan tarkkoja lähdeviittauksissa.

Tutkimuksiin tarvitaan erilaisia lupia, jotka yleensä liitetään raportin liitteeksi. Lupien liittäminen voi olla kyseenalaista, jos niistä saatetaan tunnistaa tutkittavat. (Vehviläinen-Julkunen 1997, 28–29). Opinnäytetyön toimeksiantosopimus (LIITE 6) laadittiin yhdessä toimeksiantajan, Terveet elämäntavat – hankkeen, ja opinnäytetyöntekijöiden kanssa. Ohjaussopimus (LIITE 7) tehtiin yhdessä hankkeen projektityöntekijä Jonnisen, opinnäytetyötä ohjaavan opettajan Siivolan ja opinnäytetyöntekijöiden kanssa. Aineistonkeruulupaa ei ole liitteenä haastateltavien tunnistettavuuden suojaamiseksi. Keskustelimme joulukuussa 2006 myös haastateltujen nuorten koulun rehtorin kanssa opinnäytetyöstä ja hän myönsi suullisen suostumuksen aineistonkeräämiseksi sillä ehdolla, että haastattelut eivät tapahdu kouluaikana.

10.3 Luotettavuus

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioimiseksi ei ole laadittu yleisesti hyväksytyjä arviointikriteerejä (Nieminen 1997, 216). Luotettavuutta voidaan pohtia tutkimuksen uskottavuuden, todeksi vahvistettavuuden, merkityksellisyyden, toistuvuuden, kyllästeisyyden ja siirrettävyyden kautta (Janhonen, Juntunen & Nikkonen 2003, 72).

Uskottavuus tarkoittaa, miten totuus on muotoutunut tutkijan ja tiedonantajien kesken (Janhonen ym. 2003, 72; Nieminen 1997, 146). Pohdimme, mitkä tekijät edistivät tai estivät luottamusta haastateltavan ja haastattelijan välillä. Olimme tavanneet nuoret kerran ennen yksilöhaastatteluja, joten emme olleet tuttuja toisillemme. Haastatteluissa kysyttiin henkilökohtaisia kysymyksiä, joihin vastaaminen saattaa tuntua vaikealta vieraille ihmiselle. Haastateltavat suhtautuivat eri tavoin haastatteluihin. Toiset puhuivat laajemmin asioistaan kuin toiset ja joistakin aiheista puhuttiin enemmän. Nuorten ryhmähaastatteluissa tulee ottaa nuorisoryhmän sisäiset lataukset (Pötsönen & Pennonen 1998, 32). Ryhmähaastattelussa yksi haastateltava puhui enemmän kuin yksilöhaastattelussa. Mahdollisesti muiden nuorten läsnäolo sai hänet rentoutumaan tai hänen roolinsa ryhmässä oli olla enemmän esillä.

Nuoria tutkittaessa on otettava huomioon nuorisoryhmän kulttuuri ja sen käyttämä kieli. Tutkijoita saatetaan pitää auktoriteetteina jo ikänsä vuoksi. Nuoret ovat hyvin herkkiä tuntemuksille, että heidän vapauttaan rajoitetaan. Haastatteluiden sujumista edesauttaa, että tun-

nelmä on epämuodollinen ja salliva. (Pötsönen & Pennonen 1998, 32–33.) Opinnäytetyössä luottamusta haastattelijan ja haastateltavan välillä edisti, että haastattelijat olivat nuoria aikuisia. Ymmärsimme nuorten käyttämiä termejä. Haastateltavat saivat kertoa vapaasti asioistaan ilman, että haastattelijat arvostelivat tai puuttuivat heidän tekemiin valintoihin.

Opinnäytetyön yksilö- ja ryhmähaastattelut nauhoitettiin. Uskottavuutta lisää, että tytöt eivät ilmaisseet haastattelun nauhoittamisen häiritsevän heitä. Lisäksi pyrimme varmistamaan, että nauhoittaminen onnistuu mahdollisimman hyvin. Haastatteluissa käytettiin kolmea nauhuria, yhtä digitaalista ja kahta kasettinauhuria. Ennen haastatteluita harjoittelimme nauhureiden käyttöä, koska emme olleet aiemmin käyttäneet sellaisia. Nauhureiden toimivuus tarkastettiin vähän ennen haastatteluiden alkua. Haastatteluissa oli mukana lisäkasetteja ja – paristoja, mutta niitä ei tarvittu. Hirsjärven & Hurmeen (2000, 184) mukaan haastatteluvaiheen aikana laatua voi parantaa varmistamalla haastattelussa käytettävien apuvälineiden toimivuuden esimerkiksi ottamalla mukaan nauhuriin varaparistot ja – nauhat.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta parantaa mahdollisimman tarkka raportointi kaikista tutkimuksen toteutuksen vaiheista. Tutkimuksessa käytetyt menetelmät on selostettava huolellisesti ja tutkimuksen puutteet raportoidaan rehellisesti. (Hirsjärvi ym. 2007, 26, 227.) Tutkimustulosten julkaisemisessa on tärkeää, että tutkija raportoi tulokset avoimesti ja rehellisesti (Hirsjärvi ym. 2007, 26; Vehviläinen-Julkunen 1997, 31). Opinnäytetyön raportoinnissa on pyritty kuvailemaan mahdollisimman tarkasti työn vaiheet, jotta lukija saisi käsityksen, miten työ on tehty. Esimerkiksi aineiston keruuseen liittyen kerromme huolellisesti haastattelutilanteesta. Uskottavuuden lisäämiseksi arvioimme haastateltavan ja haastattelijan välistä yhteyttä, sekä miten kysymyksiin saatiin vastauksia. Päähteiden käyttöön liittyvistä kokemuksista saatiin aineistoa enemmän kuin esimerkiksi valistuksesta. Tuloksissa tuomme esille myös ristiriidat nuorten vastausten välillä.

Todeksi vahvistettavuus tarkoittaa, että tutkimustulokset perustuvat aineistoon, eikä ainoastaan tutkijan omiin käsityksiin aiheesta (Janhonen ym. 2003, 72). Tutkijan tulee raportoida, millä perusteella esittää tulosten tulkintoja esimerkiksi suorien haastatteluista otettujen lainausten avulla. (Hirsjärvi ym. 2007, 227–228.) Opinnäytetyön yksilöhaastattelurungon laatimisessa hyödynnettiin tutkittua aineistoa. Nuorten antamien vastausten pohjalta opinnäytetyöntekijät muodostivat analysoinnin kautta ylä- ja alaluokat. Opinnäytetyön tuloksissa on hyödynnetty suoria lainauksia haastatteluista, jotka lisäävät todeksi vahvistettavuutta.

Merkityksellisyyden arviointi on tutkittavan ilmiön tapahtumien ja toimintojen kontekstuaalista eli asiayhteyksien ymmärtämistä ja liittämistä niitä johonkin tilanteeseen tai laajempaan ympäristöön. Tutkijalla olisi hyvä olla kokemusta tutkimusympäristössä toimimisesta. (Janhonen ym. 2003, 73.) Opinnäytetyöntekijöiden omasta nuoruudesta peruskoulussa ei ole paljon aikaa. Omat kokemukset tuolta ajalta ovat mielessä, eikä palaaminen siihen ajatusmaailmaan ole hankalaa. Opinnäytetyöhön luettu teoria ja tutkimukset lisäsivät omaa ymmärrystä aiheesta. Opinnäytetyöntekijöillä ei kuitenkaan ollut aikaisempaa kokemusta haastattelujen tekemisestä. Mielestämme teorian lukeminen ei riitä haastattelutekniikan osaamiseen. Saa-dakseen tarvitsemansa tiedon, haastattelijan on johdettava keskustelua oikeanlaisilla kysymyksillä.

Toistuvuus tarkoittaa tutkittavan ilmiön yleisyyttä eli se ei esiinny satunnaisesti. Nuorten päihteiden käyttöä on tutkittu esimerkiksi valtakunnallisesti vuosittaisen Kouluterveyskyselyn avulla. Kainuun alueella nuorten päihteiden käyttöön on pyritty puuttumaan esimerkiksi Rajat ovat rakkautta – päihdestrategian keinoin. Kaikilla opinnäytetyöhön haastatelluilla nuorilla oli kokemusta päihteistä ja niiden käytössä oli ollut samankaltaisia piirteitä.

Aineiston kyllästeisyys tarkoittaa, että tutkija on saanut kaiken oleellisen tiedon ilmiöstä (Janhonen ym. 2003, 73; Nieminen 1997, 147). Opinnäytetyön aineisto kerättiin yksilö- ja ryhmähaastattelulla, joilla pyrittiin saamaan mahdollisimman kattavasti tietoa nuorten päihteiden käytöstä. Ryhmähaastattelu vahvisti yksilöhaastatteluissa esille tullutta päihdekeskeisyyttä. Opinnäytetyössä saatiin tietoa nuorten päihteiden käytöstä, mutta ylimääräiset yksilöhaastattelut olisivat voineet antaa syvällisempää tietoa nuorten henkilökohtaisista ajatuksista. Haastattelijoiden kokemattomuus haastattelemisesta vaikutti siihen, ettei osattu kysyä riittävästi ja oikeita lisäkysymyksiä haastattelun aikana.

Kyllästeisyyttä heikentää yksilöhaastattelurunko, johon oli laadittu liian yksityiskohtaisia kysymyksiä. Tämä ei antanut haastateltaville riittävästi tilaa kertoa omin sanoin. Kysymykset oli rajattu niin, että haastateltava saattoi antaa yhden sanan vastauksia. On mahdollista, että emme saaneet riittävän monipuolisesti tyttöjen mielipiteitä ja ajatuksia päihteiden käytöstään. Avoimilla kysymyksillä tai pelkästään teemoilla olisimme voineet saada tietoa laajemmin. Epäilimme haastattelutaitojamme, jos tukena ei olisi ollut tarkentavia kysymyksiä.

Analysoimme yksilöhaastattelut ja ryhmähaastattelun yhdessä. Tämä heikentää kyllästeisyyttä. Luimme yksilöhaastatteluja useita kertoja ennen ryhmähaastattelurungon suunnittelua, jolloin

saimme käsityksen aineistosta. Pohdimme, mitä asioita voisi syventää ryhmähaastattelussa. Emme kuitenkaan analysoineet yksilöhaastatteluja ennen ryhmähaastattelua. Analysoinnin kautta olisimme saaneet tarkemmat tulokset ja havainneet mahdolliset puutteet aineistossamme.

Opinnäytetyön kyllästeisyyttä heikentää aineiston keruuseen liittyvät puutteet. Toisaalta kaikki haastatteluista saatu aineisto on pystytty hyödyntämään opinnäytetyössä. Haastatteluiden nauhoittamisessa ei ollut ongelmia. Pyrimme varmistamaan tämän ennen haastatteluja. Tarkistimme nauhojen kuuluvuuden ja miltä etäisyydeltä puhe kuuluu. Yksilöhaastatteluissa oli yksi nauhuri, joka sijoitettiin haastattelijan ja haastateltavan väliin, kuitenkin lähemmäs haastateltavaa kuuluvuuden parantamiseksi. Ryhmähaastattelussa oli kolme nauhuri, jotka sijoitettiin siten, että haastattelijoiden lähellä oli yksi nauhuri ja haastateltavien lähellä kaksi. Näin litterointi- eli haastatteluiden aukipurkaminen voitiin tarkastaa toiselta tallenteelta, jos puheessa oli päällekkäisyyksiä ja sanatarkka kuuleminen siksi vaikeaa. Jos tallenteiden kuuluvuus on huono, haastatteluaineistoa ei voida sanoa luotettavaksi (Hirsjärvi & Hurme 2000, 184). Opinnäytetyön haastatteluissa käytettyjen tallenteiden kuuluvuus oli pääosin hyvää. Välillä haastateltavat puhuivat hiljaisella äänellä, joten tallenteita piti kuunnella uudestaan muutamia kertoja sanatarkan litteroinnin onnistumiseksi. Haastattelut kirjoitettiin auki pian haastatteluiden jälkeen, jolloin haastattelut muistettiin vielä hyvin.

Tulosten siirrettävyys tarkoittaa, missä määrin tulokset on siirrettävissä toiseen samanlaiseen kontekstiin eli asiayhteyden tulkintojen muuttumatta (Janhonen ym. 2003, 73; Nieminen 1997, 147). Opinnäytetyön tuloksia tukevat monet tutkimukset, joten ainakin osa tuloksista on siirrettävissä toiseen samanlaiseen asiayhteyteen. Opinnäytetyön tulokset ovat kolmen nuoren mielipiteitä ja heille tapahtuneita asioita esimerkiksi ensimmäiseen nuorten illanviettoon liittyvistä kokemuksista. Opinnäytetyön tuloksia voi hyödyntää esimerkiksi kouluterveydenhoitaja suunnitellessaan päihdevalistuksen tunteja.

10.4 Oma pohdinta

Terveystieteiden opiskelijalle on laadittu osaamisvaatimuskuvaukset (Opetusministeriön työryhmä 2006). Nämä osaamisvaatimuskuvaukset on jaettu eri osiin ja opinnäytetyömme lisäksi erityisesti osaamistamme lasten, kouluikäisten, nuorten ja heidän perheidensä terveydenhoitotyössä. Opinnäytetyöhön tietoa hakiessamme olemme tutustuneet eri kuntien ja kaupunki-

en päihdeohjelmiin. Tiedämme miten nuorten hoitopolut etenevät ja missä vaiheessa ja miten päihteiden käyttöön puututaan. Osaamme myös paremmin arvioida päihteitä käyttävän nuoren erityistuen tarvetta ja ohjata hänet oikeanlaisen tuen ja hoidon piiriin. Pystymme myös toimimaan moniammatillisessa yhteistyössä eri yhteistyökumppaneiden kanssa. Olemme saaneet valmiuksia suunnitella sellaista päihdevalistusta, mitä nuoret toivovat. Opinnäytetyötä tehdessä olemme saaneet tietoa kouluissa pidettävästä päihdevalistuksesta sekä sen puutteista ja kehittämismahdollisuuksista. Saamaamme tietoa ja osaamista pystymme hyödyntämään laajasti. Lapsilla ja nuorilla päihteiden käyttö ja syyt käyttöön ovat erilaiset kuin aikuisilla ja vanhuksilla, mutta nyt osaamme huomioida asiaa paremmin kaikkien asiakkaiden kanssa. Opinnäytetyön haastatteluja tehdessämme keskustelimme nuorien kanssa heidän päihteiden käytöstä ja päihteiden käytön puheeksiottaminen on nyt luontevampaa.

Koimme opinnäytetyön aiheen mielenkiintoisena ja ajankohtaisena. Nuorten päihteiden käytöstä ja siihen liittyvistä ilmiöistä puhutaan usein mediassa. Samaan aikaan, kun täysin raittiiden nuorten määrä lisääntyy, lisääntyy myös säännöllisesti päihteitä käyttävien päihdemäärät. Huolestuttavaa on, miten paljon nuori juo alkoholia illan aikana ja kuinka usein juodaan. Nuori hakee mallia elämälleen kavereista, mutta myös internetistä ja mediasta. Annetaanko nuorille väärä kuva päihteistä eri medioista? Päihteet kuvataan esimerkiksi elokuvissa usein luonnollisena osana nuoren elämää ja riippuvuudesta pääsee eroon nopeasti. Asioita ei elokuvissa tai tv-sarjoissa voida kuvata pitkänä ja vaikeana prosessina, koska aika on rajallinen. Siksi usein muodostuu väärä kuva riippuvuuden katkaisuun.

Opinnäytetyötä tehdessä olemme oppineet uutta ja syventäneet aiempaa osaamista. Olemme oppineet etsimään tutkittua tietoa ja lukemaan erilaisia tutkimuksia opinnäytetyöprosessin aikana. Olemme oppineet myös arvioimaan hankkimiemme lähteiden luotettavuutta. Havaitsimme, että nuorten päihteiden käyttöä on tutkittu enemmän kvantitatiivisillä eli määrällisillä kuin kvalitatiivisillä eli laadullisilla tutkimusmenetelmillä. Kvalitatiivisia tutkimuksia nuorten päihteiden käytöstä oli yllättävän vähän saatavilla. Tietoa löytyi siis enemmän siitä, kuinka moni nuori käyttää päihteitä ja mitä päihteitä käytetään kuin miten nuoret kokevat päihteiden käytön.

Emme pysyneet suunnitelmavaiheessa laaditussa opinnäytetyön aikataulussa. Tähän vaikutti olennaisesti se, että keväällä 2007 muut kouluun liittyvät tehtävät veivät suunniteltua enemmän aikaa, emmekä ehtineet paneutua opinnäytetyöhön. Kesän aikana yhteisen ajan löytäminen oli vaikeaa, sillä olimme kesätöissä eri puolella Suomea. Kesäloman molemmin puolin

oli myös työharjoittelua, jolloin pystyimme tapaamaan vain muutamia kertoja, koska työharjoittelupaikat olivat eri paikkakunnilla.

Teimme opinnäytetyön kolmen hengen ryhmässä. Ryhmässä tekeminen on rikastuttanut työtä, sillä jokainen on tuonut työhön mukaan omia mielipiteitään, osaamistaan ja erilaisia näkökulmia. Olemme todenneet usein parhaaksi tavaksi olla kaikki samassa tilassa, jolloin on ollut helppo kysyä asioita ja mielipiteitä. Toisaalta tämä on myös hidastanut etenemistä. Olemme usein kaikki jääneet pohtimaan samaa asiaa ja opinnäytetyö ei ole edennyt odotetusti. Varsinkin aluksi teimme myös virheen siinä, että meillä oli usein vain yksi tietokone ja kolme tekijää. Silloin yhden työpanos jäi olemattomaksi. Olemme kuitenkin oppineet tästä ja opinnäytetyön loppua kohti kaikilla on ollut oma tietokone ja eteneminen on ollut nopeampaa. Lisäksi olemme myös tehneet paljon 'omalla ajalla', ilman muun ryhmän läsnäoloa. Vaikka tämä tuntui aluksi vaikeammalta, on aiheen tultua tutuksi ja yhteisen tekemistavan löydyttyä ollut helpompi edetä omin päin yhdessä sovitussa aiheessa. Opinnäytetyön teko on antanut valmiuksia projektityöskentelyyn ja opettanut aikataulutusta.

Mikäli nyt lähtisimme tekemään uudestaan opinnäytetyötämme, tekisimme monta asiaa toisin. Opinnäytetyössä käytettyä yksilöhaastattelurunkoa olisi voinut parannella enemmän. Yksilöhaastattelukysymykset olivat liiankin yksityiskohtaisia ja niihin oli helppo vastata lyhyesti, vaikka toivoimme kuvailevampia vastauksia. Tässä näkyy varmasti kokemuksen puute tutkimuksen ja haastattelun teossa. Kokenut haastattelija olisi osannut muokata kysymyksiä vielä haastattelun aikana saadakseen vastauksia toivomiinsa asioihin. Ryhmähaastatteluun valmistautuessamme pyrimme laatimaan haastattelurungon niin, että saisimme monipuolistettua yksilöhaastattelun aineistoa. Ryhmähaastattelussa saimme haastateltavat kertomaan paremmin asioita omin sanoin. Opinnäytetyöprosessi on nyt paremmin hallinnassa ja aineisto on erittäin tuttu, joten haastatteluaineiston analysointi olisi erilaista. Analysointi etenisi nopeammin ja luontevammin, koska monia tehtyjä turhia vaiheita osaisi jättää pois.

Aiheanalyysin ja opinnäytetyösuunnitelman aikana oletimme saavamme useampia tiedonantajia. Lopulta haastattelimme kolme tyttöä. Keskustelimme asiasta koordinoivan opettajan ja toimeksiantajan edustajan kanssa ja heistä tiedonantajien määrä oli riittävä. Toimeksiantaja oli ohjannut meille nämä tiedonantajat ja tietoa haluttiin juuri heiltä. Meillä ei ole tiedossa, miksi emme saaneet yhdeltä vastausta suostumuskyselyyn. Emme myös tiedä, miksi yksi luvan toimittaneista ei halunnut osallistua haastatteluun. Haastatteluun osallistuminen oli heille vapaaehtoista ja ehkä he eivät lopulta halunneet kertoa asioitaan meille.

Terveydenhoitajan ammattitaidon kannalta opinnäytetyömme kehitti meitä monella tavalla. Tulevaisuudessa yksi mahdollinen työympäristö on yläkouluikäisten nuorten terveydenhoitotyö. Tutustuessamme teoriaan meille on selvinnyt asioita nuorten elämästä ja kulttuurista tänä päivänä. Lisäksi kokemus keskustelemisesta nuorten kanssa on lisääntynyt. Nuori ei aina kerro koko totuutta ja osaamme tehdä varsinkin päihteisiin liittyen tarkentavia kysymyksiä. Vaikka emme suoranaisesti nuorten kanssa työskentelisikään, useissa terveydenhoitajan tehtävissä voi osa asiakkaista olla yläkouluikäisiä. Päihteet ovat arkipäivää monissa terveydenhoitajan työtehtävissä. Osaamme keskustella ja antaa asiallista ja ajan tasalla olevaa tietoa päihteisiin liittyen. Ymmärrämme myös päihteiden käytön taustatekijöitä. Vaikka opinnäytetyömme käsittelee nuoria, samoja asioita ja ongelmia on myös vanhemmilla ihmisillä.

Haastattelemlamme nuorilla päihteiden keskeisyys elämässä yllätti. Heille oli tapahtunut humalassa monenlaisia negatiivisiakin asioita, mutta mikään ei ollut vaikuttanut alkoholin käyttöä vähentävästi. Vasta, kun nähtiin toisia nuoria usein huonossa kunnossa, alkoi mieleen hiipiä kysymyksiä omasta käytöstä. Päihteiden käyttöön vaikuttamisen vaikeus tulee varmasti vastaan myös meillä terveydenhoitajina.

Terveydenhoitajan roolista nuorten elämässä olisi ollut hyvä selvittää haastatteluissa enemmän. Kouluterveydenhoitajilta on laman jälkeen vähennetty resursseja ja nykyisin monilla heistä on enemmän asiakkaita kuin ohjeet sanovat. Kuitenkin lapsilla ja nuorilla on muun muassa paljon mielenterveysongelmia, joiden puuttumiseen tarvittaisiin enemmän aikaa ja mahdollisuuksia. (Markkula ym. 2007, 20.) Opinnäytetyötä tehdessä olisi ollut mielenkiintoista selvittää koulun terveydenhoitajan roolia heidän elämässään. Lisäksi olisi kiinnostanut juuri näiden nuorten mielikuvat terveydenhoitajan auttamismahdollisuuksista.

Opinnäytetyössä haastateltiin kolmea nuorta ja selvitettiin päihteitä heidän mielipiteidensä avulla. Opinnäytetyön ei ole tarkoitus antaa lopullisia vastauksia tai olla yleistettävissä suurempaan joukkoon. Toisaalta aiemmat tutkimukset tukevat monia opinnäytetyössä saatuja tuloksia. Opinnäytetyötä voidaan käyttää aikaisempien tutkimusten tukena. Lisäksi sitä voidaan käyttää yhtenä lähteenä antamaan tietoa nuorten päihteiden käytöstä sekä nuorille että heidän vanhemmilleen.

LÄHTEET

- Aalberg, V. & Siimes, M. 1999.** Lapsesta aikuiseksi – nuoren kypsyminen naiseksi tai mieheksi. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.
- Aaltola, J. & Valli, R. 2001.** Ikkunoita tutkimus metodeihin I. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.
- Aaltonen, M. , Ojanen, T. , Vihunen, R. & Vilén, M. 1999.** Nuoren aika. WSOY. Porvoo.
- Alkoholilaki 306/1997.** Sosiaali- ja terveysministeriö. 1.1.1995.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941143?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=alkoholilaki>
- Asetus toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi 225/1977.** Sosiaali- ja terveysministeriö. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1977/19770225>
- Arffman, R. & Sutinen, M. 2003.** ”Eihän täällä selvin päin kestä olla, perkele!” Eläytymismenetelmätutkimus nuorten päihteiden käytöstä ja siihen liittyvästä riskin otosta. Pro gradu-tutkielma. Kasvatustieteiden tiedekunta. Luokanopettajan koulutus. Oulun yliopisto.
- Dahl, P. & Hirschovits, T. 2002.** Tästä on kyse – Tietoa päihteistä. 4. uudistettu painos. Haakapaino Oy. Helsinki.
- Eriksson, P. 2005.** Humala ja krapula. Kansanterveyslaitos. Mielenterveyden ja alkoholitutkimuksen osasto. Viitattu 17.11.2007. <http://www.paihdelinkki.fi/Tietoiskut/214-humala-ja-krapula>
- Gröhn, T. 2003.** 14–15 –vuotiaiden poikien päihteettömyys viikonloppuisin - kahdeksaluokkalaisten päiväkirjakuvauksia. Opinnäytetyötutkimus. Terveystieteiden opettajan koulutus. Hoitotieteen laitos. Kuopion yliopisto.
- Halttunen, S. 2002.** Ongelmana huumeet – Tutkimus kolmen eri alueen yhdeksäsluokkalaisten tupakoinnista ja päihteiden käytöstä sekä huumeasenteista. Pro gradu – tutkielma. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Sosiologian laitos. Turun yliopisto.

- Havu, P. & Lasarov, K M. 2002.** Kahdeksaluokkalaisten nuorten päihteettömyys ja arvioinnit päihteettömyyden opetus- ja oppimismenetelmistä. Pro gradu- tutkielma. Hoitotieteenlaitos. Kuopion yliopisto.
- Hedback, K. 2000.** Nuoret ja päihteet. Tutkimus peruskoulun 9. luokkalaisten nuorten päihteidenkäytöstä, päihdeasenteista ja päihteidenkäytön taustatekijöistä Satakunnassa ja Varsinais-Suomessa. Pro gradu – tutkielma. Sosiaalipolitiikan laitos. Turun yliopisto.
- Heikkinen, S. , Romppainen, T. & Väisänen, K. 1998.** Kaveripiirin merkitys nuorten päihdekokeilujen alkamisessa. Opinnäytetyö. Sosiaali- ja terveysalan koulutusohjelma. Kajaanin ammattikorkeakoulu.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000.** Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino. Helsinki.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007.** Tutki ja kirjoita.13., osin uudistettu painos. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.
- Hoikka, S. 2007.** Ehkäisevää päihdetyötä –se joka haluaa keksii keinot! EST. Hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen lehti. 2/2007. 28-29.
- Huumausainelaki 1289/1993.** Sosiaali- ja terveysministeriö. 1.1.1994.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931289?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=huumausainelaki>
- Jaatinen, J. 2000.** Viattomuuden tarinoita. Nuoret päihdekulttuurinsa kuvaajina. Stakes. Raportteja 251. Gummerus Kirjapaino Oy. Helsinki.
- Janhonen, S., Juntunen, A. & Nikkonen, M. 2003.** Etnografisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi. Teoksessa. Janhonen, S. & Nikkonen, M. (toim.). Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. 2. uudistettu painos. WSOY. Juva.
- Jarasto, P. & Sinervo, N. 1999.** Elämää varten – murrosikäisen ja nuoren maailma. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.
- Kainuun nuorten tieto- ja neuvontapisteiden nettisivu.** Viitattu 20.11.2007.
<https://www.kainuupiste.fi/>

- Keskinen, V. 2001.** Kiirettä pitää. Kaverit, koti, koulu ja nuorten vapaa-aika Helsingissä 2000. Helsingin kaupunki, Tietokeskus. Tutkimuksia 2001: 10. Fagepaino Oy. Helsinki.
- Kiianmaa, K. 2003.** Alkoholi. Teoksessa Salaspuro, M., Kiianmaa, K. & Seppä, K. (toim.). Päihdelääketiede. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.
- Kinnunen, S. 1999.** Murrosikäinen perheessä: tasapainoilua tilan ja rajojen välissä. Karisto Oy. Hämeenlinna.
- Kinnunen, T. & Liukkonen, E. 2003.** Jyväskyläläisten nuorten alkoholin käyttö ja siihen yhteydessä olevat perhetekijät seurantatutkimuksen valossa. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Opettajankoulutuslaitos. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 19.1.2007. <http://selene.lib.jyu.fi:8080/gradu/v04/G0000434.pdf>
- Koistinen, P. , Ruuskanen, S. & Surakka, T. 2004.** Lasten ja nuorten hoitotyön käsikirja. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä
- Konsensuslauselma. 2001.** Koululaisten terveys. Teoksessa Terho, P., Ala-Laurila, E-L., Laakso, J., Krogius, H. & Pietikäinen, M.(toim.). Kouluterveydenhuolto. 461–472. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.
- Kuula, A. 2006.** Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Gummerus Kirjapaino oy. Jyväskylä.
- Kylmänen, P. 2005.** Kun kaikki muutkin ... Nuorten ehkäisevä päihdetyö. Tammer-Paino Oy. Tampere.
- Lastensuojelulaki 417/2007.** Sosiaali- ja terveysministeriö. 1.1.2008. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lastensuojelulaki>
- Lehtokangas, T. 2001.** ”Raittiit ja reippaat urheilijanuoret” – suojaako liikunta päihteiltä. Tutkimus kauhajokisten nuorten harrastamisesta ja päihteiden käytöstä. Pro gradu -tutkielma. Valtiotieteellinen tiedekunta. Sosiologian laitos. Helsingin yliopisto.
- Leisto, L. & Tuomikoski-Koukkula, S. 2005.** Tyttöjä pohjoisen yössä - tyttöjen kokemuksia päihteiden käytöstä sekä sosiaalityöntekijän ja poliisin interventioista. Pro gradu -tutkielma. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Lapin yliopisto.

- Luopa, P., Pietikäinen, M. & Jokela, J. 2006.** Nuorten elinolot, koulutyö, terveys ja terveystottumukset 1996-2005: kouluterveyskysely 2005. Stakes. Viitattu 14.3.2006
<http://info.stakes.fi/verkkajulkaisut/tyopaperit/T25-2006-VERKKO.pdf>
- Luopa, P., Räsänen, M., Puusniekka, R., Jokela, J. & Sinkkonen, A. 2005.** Nuorten elinolot, koulutyö, terveys ja terveystottumukset Kainuussa. Stakes. Viitattu 14.3.2007.
http://info.stakes.fi/NR/rdonlyres/77C0EEEE-945F-4E23-8A09-77D1598EB113/0/te_kainuu2005.pdf
- Markkula, J., Luopa, P., Jokela, J., Sinkkonen, A. & Pietikäinen, M. 2007.** Nuorten hyvinvointi Kainuussa 1998-2007. Viitattu 24.11.2007.
http://info.stakes.fi/NR/rdonlyres/068EF025-53CD-4DE2-944E-1CD6D2284506/0/Kainuu_2007.pdf
- Marttunen, M. & Kiianmaa, K. 2003.** Nuoret ja päihteet. Teoksessa Salaspuro, M., Kiianmaa, K. & Seppä, K. (toim.). Päihdelääketiede. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.
- Mustalampi, S. 2001.** ”Rajat ovat rakkautta” - Kainuun lasten ja nuorten päihdetoimintastrategian toimeenpano kunnissa. Stakesin aiheita – monistesarja 5/2001. Stakesin monistamo. Helsinki.
- Mäkelä, S-L. 1998.** Ristiretki kuntien ehkäisevään päihdetyöhön. Stakesin monistamo. Helsinki.
- Mönkkönen, K. 1999.** Solmusta kiinni. Nuorten päihdetyön opetusmoniste. Sosiaali- ja terveysala. Pohjois-Savon ammattikorkeakoulu.
- Nieminen, H. 1997.** Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuus. Teoksessa Paunonen, M. & Vehviläinen- Julkunen, K. (toim.). Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. WSOY. Juva.
- Opetushallitus. 2006.** Varhainen puuttuminen. Viitattu 17.11.2007.
<http://www.edu.fi/page.asp?path=498,1329,17908,17904,32561,32563,32683,36140>
- Opetusministeriön työryhmä. 2006.** Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon. Koulutuksesta valmistuvien ammatillinen osaaminen, keskeiset opinnot ja vähimmäisopintopisteet. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:24.

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2006/liitteet/tr24.pdf?lang=fi>

- Perhekeskukset Kainuuseen –hanke. 2007.** Viitattu 20.11.2007.
http://www.kainuu.fi/index.php?mid=4_387_510&la=fi
- Pietilä, N. 2006.** Alkoholien käyttö tyttöjen mielipidekirjoituksissa. Teoksessa Karvonen, S. (toim.). Onko sukupuolella väliä? Hyvinvointi, terveys, pojat ja tytöt. Vammalan Kirjapaino Oy. Vammala.
- Pirinen, H. 2003.** ”Päihdeopetus on erittäin avutonta toimintaa koulussa... lisää tietoa tarvitaan” Yhdeksäsluokkalaisten oppilaiden ja opettajien kokemuksia koulun antamasta päihdeopetuksesta. Kasvatustieteen pro gradu –tutkielma. Mikrotalenne. Savonlinnan opettajankoulutuslaitos. Joensuun yliopisto.
- Pirskanen, M. 2007.** Nuorten päihdehaittojen edistäminen. Varhaisen puuttumisen malli koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon. Väitöskirja. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Hoitotieteen laitos. Kuopion yliopisto.
- Pitkänen, T. 2006.** Alcohol Drinking Behavior and Its Developmental Antecedents. Studies in education, psychology and social research. University of Jyväskylä.
- Poikolainen, K. 2003.** Päihdeet ja kansanterveys. Teoksessa Salaspuro, N., Kiianmaa, K., & Seppä, K. (toim.). Päihdelääketiede. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.
- Päihdehuoltolaki 41/1986.** Sosiaali- ja terveysministeriö.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860041?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=p%C3%A4ihdehuoltolaki>
- Pötsönen, R. & Pennanen, P. 1998.** Ryhmähaastattelu ja sen käyttömahdollisuudet terveystutkimuksessa. Teoksessa Pötsönen, R. & Välimää, R. (toim.). Ryhmähaastattelu laadullisen terveystutkimuksen menetelmänä. Jyväskylä yliopistopaino ja ER-Paino Oy. Jyväskylä.
- Rantanen, P. 2004.** Nuoruusikä. Teoksessa Moilanen, I., Räsänen, E., Tamminen, T., Almqvist, F., Piha, J. & Kumpulainen, K. (toim.). Lasten- ja nuorisopsykiatria. 3. uudistettu painos. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

- Rimpelä, A., Rainio, S., Pere, L., Lintonen, T. & Rimpelä, M. 2005.** Tupakkatuotteiden ja päihteiden käyttö 1977–2005. Nuorten terveystapatutkimus. Sosiaali- ja terveysministeriö. Yliopistopaino. Helsinki.
- Rimpelä, A., Rimpelä, M., Lintonen, T., Rahkonen, O., Räsänen, M., Pere, L. & Jokela, J. 2005.** Vaikuttiko alkoholiveron alennus nuorten alkoholinkäyttöön? Suomen lääkärilehti. 60 (23), 2611 - 2617.
- Rounioja, K. 2005.** ”Vanhemmilla on väliä” Tutkimus nuorten päihdekäytön ja kodin yhteydestä. Pro gradu – tutkielma. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Sosiaalityön laitos. Lapin yliopisto.
- Ryynänen, O-P. & Myllykangas, M. 2000.** Terveystieteiden etiikka. Arvot monimutkaisuuden maailmassa. WSOY. Juva.
- Saarnilehto, A. 1998.** Tutkijan oikeudet ja velvollisuudet. WSOY. Juva.
- Salmi, V. 2004.** Varhaisnuorten normirikkomukset – ongelma vai osa nuoruutta? Helsingin läisten 12 – 13 -vuotiaiden kielletyn ja rikollisen toiminnan laajuus, piirteitä ja merkityksiä. Väitöskirja. Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 40. Hakapaino. Helsinki.
- Sirkkoma, H. 1999.** ”Emmä sillee toivonu et ketään auttas, mä vaan mietin et miten pysyis olla sillee—selvinpäin...” Nuorten päihteidenkäyttäjien kokemuksia ja näkemyksiä päihteidenkäytöstä ja siihen puuttumisesta Vantaalla. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala. Vantaan kaupunki. Julkaisuja 2000:1.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2004.** Lastenneuvola lapsiperheiden tukena. Opas työntekijöille. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 14. 3. painos. Edita Prima Oy. Helsinki.
- Stakes. 2002.** Kouluterveydenhuolto 2002. Opas kouluterveydenhuollolle, peruskouluille ja kunnille. Gummerus Kirjapaino oy. Saarijärvi.
- Taskinen, S. 2004.** Lasten psykososiaaliset palvelut ja lastensuojelu. Teoksessa Puonti, A., Saarnio, T. & Hujala, A. (toim.). Lastensuojelu tänään. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

- Terho, P. 2002.** Nuorten päihteidenkäyttö ja käytön ehkäisy. Teoksessa Terho, P., Alalaurila, E-L., Laakso, J., Krogius, H. & Pietikäinen, M.(toim.). Kouluterveydenhuolto. 366–374. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.
- Terve Kainuu – projekti. 1999.** Rajat ovat rakkautta. Kainuun lasten ja nuorten päihdetoimintastrategia. Kainuun Sanomain Kirjapaino Oy. Kajaani.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002.** Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.
- Työterveyslaitos. 2008.** Alkoholin suurkulutuksen rajat ja annosten laskeminen. Viitattu 27.3.2008.www.ttl.fi/Internet/Suomi/Aihesivut/Tyoterveyshuolto/Tyokalut/rajat+ja+annokset.htm
- Valli, R. 1998.** Koulun alkoholikasvatus keskioluen vähittäismyynnin vapautuessa. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Lapin yliopisto.
- Vehviläinen-Julkunen, K. 1997.** Hoitotieteellisen tutkimuksen etiikka. Teoksessa Paunonen, M. & Vehviläinen-Julkunen, K.(toim.). Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. WSOY. Juva.
- Vierola, H. 2006.** Pysy nuorena – elä kauemmin. Tyttöjen ja naisten tupakkatietokirja. Dark Oy. Vantaa.
- Välimäki, M., Holopainen, A. & Jokinen, M. 2000.** Psykiatrinen hoitotyö muutoksessa. WSOY. Juva.
- Väyrynen, S. 2007.** Usvametsän neidot. Tutkimus nuorten naisten elämästä huume kuvioissa. Väitöskirja. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Lapin yliopisto.

JULKAISEMATTOMAT LÄHTEET

- Jonninen, S. 2005.** Projektityöntekijä. 11 – 12 vuotiaiden lasten terveitten elämäntapojen esille tuominen. Nuorisotyö. Kajaanin kaupunki.

Jonninen, S. 2007. Terveet elämäntavat – hankkeen julkaisematon ja keskeneräinen loppuraportti.

LIITTEIDEN LUETTELO

LIITE 1: YKSILÖHAASTATTELURUNKO

LIITE 2: KIRJALLINEN SUOSTUMUS NUORELTA

LIITE3: KIRJALLINEN SUOSTUMUS HUOLTAJALTA

LIITE4: RYHMÄHAASTATTELURUNKO

LIITE 5: SYMBOLISANASTO

LIITE 6: TOIMEKSIANTOSOPIMUS

LIITE 7: OHJAUSSOPIMUS

Haastattelurunko

Tutkimustehtävät:

1. Mitkä tekijät edistivät päihteiden käytön aloittamista?
2. Mitkä tekijät ehkäisivät tai olisivat voineet ehkäistä päihteiden käytön aloittamista?

Taustatiedot

Ikä?

Koulu

Miten kauan olet asunut paikkakunnalla? Oletko vaihtanut koulua, montako kertaa? Miten pärjät koulussa? Viihdytkö? Miten paljon käytät aikaa läksyihin?

Perhe

Kenen kanssa asut (perhemuoto)? Asuuko sisarukset kotona? Minkä ikäisiä? Onko perheessä tapahtunut muutoksia (ero, kuolema –milloin)? Kotiintuloajat (arki/vkl)?
Paljonko sinulla on rahaa käytössä kuukaudessa? Mihin käytät rahaa? Mistä saat rahaa?

Harrastukset ja vapaa-aika

Millaisia harrastuksia sinulla on ollut? Ohjattua? Onko ne muuttuneet vuosien varrella? Mikä harrastus kiinnostaa, (miksi et harrasta)? Mitä teet vapaa-aikana?

Kaverit

Millainen kaveri-/lähipiiri sinulla on? Missä ja milloin olet tutustunut heihin? Yksi yhtenäisen ryhmä? Minkä ikäisiä? Onko kaveripiiri muuttunut, miksi?

Tupakka

Oletko joskus kokeillut?

Millaisessa tilanteessa ensimmäistä kertaa? Kerro vähän tilanteesta (Missä, kenen kanssa, milloin, miksi, miltä maistui)? Miksi jatkoit? Miksi et jatkanut?

Poltatko säännöllisesti, paljonko (päivässä, kuukaudessa)? Milloin muuttui säännölliseksi? Missä tilanteessa? Mistä saat tupakan? Onko tupakan saaminen helppoa/vaikeaa? Paljonko rahaa käytät vko/kk?

Oletko harkinnut/ yrittänyt lopettaa? Miksi onnistui/ ei onnistunut?

Millaista on nuorten normaali käyttö? Miten koet omasi, sopiva/enemmän?

Kaverit

Polttaako kaverit? Miten kaverit suhtautuvat tupakointiin? Miten suhtaudutaan jos joku ei polta (itse/muut)?

Perhe

Polttaako joku kotona, vanhemmat, sisarukset? Poltetaanko sisällä? Miten perhe suhtautuu tupakointiin? Tietävätkö kotona, että poltat? Mitä tupakasta on keskusteltu kotona?

Mitkä asiat ovat vaikuttaneet tupakan polton aloittamiseen ja jatkamiseen?

Alkoholi

Oletko juonut itsesi humalaan? Milloin ensimmäistä kertaa? Kerro tilanteesta (Missä, kenen kanssa, milloin, miksi, miltä tuntui, paljonko joit)?

Juotko säännöllisesti? Milloin muuttui säännölliseksi? Miksi? Kuinka usein juot? Mitä juot (Mietoja, väkeviä, omatekoisia)? Kertamäärät? Mistä saat? Paljonko kuluu rahaa vko/kk?

Milloin (vappu, viikonloppu)? Missä paikassa (koti, ulkona...)? Vaikuttaako vuodenaika? Millaisia kokemuksia (mukavaa/ onko tapahtunut jotain ikävää)? Oliko vaikutusta seuraavaan viikonloppuun?

Millaista on nuorten normaali käyttö? Miten koet omasi, sopiva/enemmän?

Kaverit

Juovatko kaverit? Raittiita kavereita (miten suhtaudutaan)? Vaihtuuko kaverit tilanteen mukaan esim. harrastus, eli eri kaverit harrastuksissa ja eri alkoholin juomisessa? Jäivätökö sellaiset kaverit pois, jotka eivät käyttäneet alkoholia? Vaikuttivatko kaverit alkoholin käytön jatkamisessa (houkuttelu, tarjoaminen ym.)?

Perhe

Miten perhe suhtautuu alkoholiin? Tietääkö kotona että juot alkoholia? Oletko jäänyt kiinni? Miten puututtu (kotiaresti)? Onko puuttumisella ollut vaikutusta alkoholin käyttöön? Mitä vanhemmat olisivat voineet tehdä, että et olisi kokeillut tai et käytä? Kotona juovatko? Usein?

Mitkä asiat ovat vaikuttaneet alkoholin käytön aloittamiseen ja jatkamiseen?

Huumeet

Minkälainen tilanne mielestäsi paikkakunnalla? Onko huumeita helppo saada? Onko tarjottu, missä tilanteessa? Oma suhtautuminen huumeisiin?

Kaverit

Tiedätkö ketään joka käyttää huumeita (montako)? Mitä aineita käyttävät? Onko omassa kaveripiirissä sellaisia jotka käyttävät? Mitä mieltä olet siitä, että niitä käytetään? Mistä voisi tunnistaa sellaisen nuoren joka käyttää huumeita?

Perhe

Miten perheessä suhtautuvat? Keskustellaanko?

Mitkä voisivat olla sellaisia asioita jotka vaikuttavat huumeiden kokeilemiseen ja jatkamiseen?

Nuorisotyö

Millaisissa nuorisotyön järjestämissä toiminnassa olet ollut mukana (nuorisotilat, tapahtumat, kerhot)? Miten usein? Oliko toiminta kiinnostavaa?

Mitä toimintaa nuorisotyö voisi järjestää? Miten haluaisit että nuorisotyössä kerrottaisiin päihteistä, tuotaisi esille? Onko nuorisotyön toiminnalla ollut vaikutusta päihteiden käyttöön?

Valistus

Mitä riskejä/ ongelmia päihteiden käytöstä voi olla? Mistä olet saanut tietoa päihteiden riskeistä?

Miten on kerrottu päihteistä (video, päihderata, keskustelu)? Koitko tarpeelliseksi, kiinnostavuus? Mitä olisit halunnut tietää mitä ei ole kukaan kertonut?

Millaista voisi olla, mikä kiinnostaisi? Miten asia esitettäisi (kuka kertomassa, video)

Miten koulu suhtautuu päihteisiin (tupakan polttoon)?

Mitä koulu voisi tehdä, että nuoret eivät kokeilisi tupakkaa tai polttaminen vähenisi?

Mitä koulu voisi tehdä, että nuoret eivät kokeilisi alkoholia/ huumeita?

Tulevaisuus

Miten tupakan, alkoholin käyttösi tulevaisuudessa? Miten näet itsesi, millainen tilanne viiden vuoden kuluttua?

HYVÄ NUORI!

Olemme kolme terveydenhoitajaopiskelijaa Kajaanin ammattikorkeakoulusta, sosiaali- terveys- ja liikunta-alalta. Terveydenhoitajiksi valmistumme keväällä 2008 ja olemme nyt tekemässä opinnäytetyötä tulevaan ammattiimme liittyen.

Opinnäytetyö tehdään Terveet elämäntavat - hankkeelle ja sen tuloksia tullaan tulevaisuudessa hyödyntämään esimerkiksi nuorisotyön kehittämisessä. Opinnäytetyössä selvitämme nuorten päihteiden käyttöä ja etenkin niitä tekijöitä, jotka ovat olleet nuoren omasta mielestä vaikuttamassa hänen mahdollisiin päihdekokeiluihin ja käyttöön. Tiedot kerätään haastattelemalla helmi-maaliskuussa 2007 ja jokainen haastattelu nauhoitetaan. Jokaista haastatellaan yksitellen (yhdestä kahteen kertaan) ja tarvittaessa kerran teitä kaikkia osallistujia yhdessä.

Antamasi tiedot käsitellään luottamuksellisina ja ne tulevat vain tekijöiden käyttöön. Haastatteluasi ei tuoda sellaisenaan julki valmiissa opinnäytetyössä vaan kaikkien haastatteluja käsitellään yhtenä kokonaisuutena. Henkilöllisyyttäsi, koulua tai asuinkuntaa ei tulla mainitsemaan opinnäytetyössä, joten kukaan ulkopuolinen ei tule tietämään, että olet osallistunut tähän opinnäytetyöhön. Haastatteluista saatu materiaali hävitetään välittömästi, kun sitä ei enää tarvita.

Opinnäytetyöhön osallistuminen on vapaaehtoista. Haastattelut tullaan tekemään XX. ja XX.2.2007 XXXXXX ja tarvittaessa maaliskuussa erikseen sovittavana ajankohtana.

Toivomme, että palauttaisitte molemmat vastauksenne (nuoren ja huoltajan) oheisella kirjekuorella mahdollisimman pian, viimeistään torstaihin XX.2.2007 mennessä.

SUOSTUN ___ EN SUOSTU ___

___/___2007

Vastaajan allekirjoitus ja nimen selvennys

Mikäli sinulla on jotain kysyttävää asiaan liittyen, toivoisimme että otat meihin yhteyttä. Vastaamme mielellämme.

Ystävällisin terveisin;

Minna Ahonen
nen

040 5272511
5304324

sth4saminnaa@kajak.fi
sth4sapiiar@kajak.fi

Anne Hyttinen

044 2625746

sth4saanneh@kajak.fi

Piia Ronkai-

044

KAJAANIN AMMATTIKORKEAKOULU
618 991
Hoitotyön koulutusohjelma
9603

Ketunpolku 4

87100 KAJAANI

puh. (08)

FAX (08) 6189

KAJAANIN AMMATTIKORKEAKOULU
Hoitotyön koulutusohjelma
Ketunpolku 4
87100 KAJAANI
puh. (08) 618 991
FAX (08) 6189 9603

SUOSTUMUS

XX

SUOSTUMUS NUOREN OSALLISTUMISESTA OPINNÄYTETYÖNHÖN

HYVÄT HUOLTAJAT!

Olemme kolme terveydenhoitajaopiskelijaa Kajaanin ammattikorkeakoulun sosiaali- terveys- ja liikunta-alalta. Terveystyöntekijiksi valmistumme keväällä 2008 ja olemme nyt tekemässä opinnäytetyötä tulevaan ammattiimme liittyen.

Opinnäytetyö tehdään Terveet elämäntavat – hankkeelle, jonka tehtävänä on selvittää kainuulaisten ja kostamuslaisten varhaisnuorten elämäntapojen vaikuttavuutta terveyteen ja hyvinvointiin. Opinnäytetyössä selvitämme niitä tekijöitä, jotka ovat olleet nuoren omasta mielestä vaikuttamassa päihdekokeiluun ja käyttöön. Saatuja tuloksia hyödynnetään nuorten päihteidenkäytön ennaltaehkäisevässä työssä. Tarkoitus on, että nuorisotyö pystyisi yhdessä perheiden ja koulujen kanssa tunnistamaan mahdollisimman varhain nuorten päihteiden käyttöön johtavia tekijöitä.

Tiedot kerätään haastattelemalla viittä nuorta helmimaaliskuussa 2007. Jokaista haastatellaan yksitellen (yhdestä kahteen kertaan) ja tarvittaessa kerran kaikkia osallistujia yhdessä. Haastattelut tehdään XX. ja XX.2.2007 XXssa ja tarvittaessa maaliskuussa erikseen sovittavana ajankohtana.

Opinnäytetyöhön osallistuminen on vapaaehtoista. Annetut tiedot käsitellään luottamuksellisina ja ne tulevat vain tekijöiden käyttöön. Yksittäisen nuoren haastattelua ei tuoda julki sellaisenaan valmiissa opinnäytetyössä vaan aineisto käsitellään kokonaisuutena. Nuoren henkilöllisyyttä, koulua tai asuinkuntaa ei tulla mainitsemaan opinnäytetyössä. Haastatteluista saatu materiaali hävitetään välittömästi, kun sitä ei enää tarvita.

Valmis opinnäytetyö on luettavissa keväällä 2008 elektronisesti Kajaanin ammattikorkeakoulun Kaktus-tietokannasta (<https://kaktus.kajak.fi/>) ja lainattavissa Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjastosta. Valmiin opinnäytetyön saa myös XX ja

Terveet elämäntavat -hanke. Opinnäytetyöstä saatuja tuloksia tullaan hyödyntämään Terveet elämäntavat – hankkeen loppuraportissa.

Toivomme, että palauttaisitte molemmat vastauksenne (nuoren ja huoltajan) oheisella kirjekuorella mahdollisimman pian, viimeistään torstaihin XX.2.2007 mennessä.

Pyydämme lupaa, että lapsenne saa osallistua opinnäytetyöhömmme.

SUOSTUN ___ EN SUOSTU ___

___/___2007

Huoltajan allekirjoitus ja nimen selvennys

Jos Teillä on jotain kysyttävää opinnäytetyöhön liittyen, ottakaa yhteyttä meihin. Vastaamme mielellämme kysymyksiinne.

Ystävällisin terveisin

Minna Ahonen
040 5272511
sth4saminnaa@kajak.fi
sth4sapiiar@kajak.fi

Anne Hyttinen
044 2625746
sth4saanneh@kajak.fi

Piia Ronkainen
044 5304324

Ryhmähaastattelu

1. 'Juomaan' lähdön suunnittelu, illan eteneminen, jatko

Mistä lähtee ajatus juomaan lähdöstä?

Miten suunnitellaan?

Milloin sitä suunnitellaan?

Miten paljon?

Miten ilta etenee?

Hyvä?

Huono?

Miten kauan puhutaan edellisestä kerrasta?

Viikonloput, kun ei juo?

2. Puuttuminen

Milloin päihteiden käyttöön puututtu?

Miksi?

Ketkä kaikki?

Miten vaikutti?

3. Raittiit nuoret

Mistä voisi johtua että kaikki nuoret ei juo/polta?

Miksi eivät teidän mielestä?

Kiusaaminen? Pinnaaminen?

4. Tulevaisuus

Yleisesti opiskelu ym.? (Peruskoulun jälkeen) Onko selviä suunnitelmia?

Onko mielessä mitään mikä saisi lopettamaan?

Symbolisanasto

£ = hymyillen kerrottu asia

(h) = naurua

(.) = tauko

- - = suorasta lainauksesta poistettu sana/ sanoja

[] = suoraan lainaukseen lisätty sana

**TOIMEKSIANTOSOPIMUS
OPINNÄYTETYÖT
MUUT OPPIMISPROJEKTIT**

Päiväys
8.12.2006

**TOIMEKSIANTOSOPIMUS OPISKELIJATYÖNÄ TEHTÄVISTÄ OPINNÄYTETÖISTÄ JA
MUISTA OPPIMISPROJEKTEISTA**

TOIMEKSIANTAJAN TIEDOT

Toimeksiantaja	Terveet elämäntavat –hanke
Osoite ja puhelinnumero	Puh: 08-615 52948, 044-7100374
Työn ohjaaja toimeksiantajan puolelta	Seppo Jonninen

TOIMEKSIANNON KUVAUS

Toimeksiannon kuvaus (mahdollinen liite, projekti kuvaus yms)	Kuvata viiden 8.-9.-luokkalaisten tytön käsityksiä päihdekokeiluihin ja päihdeiden käyttöön johtaneista tekijöistä
Aikataulu	Aineiston keruu helmikuu 2007, Opinnäytetyön esitys lokakuu 2007, Vvii-meistelty opinnäytetyö 21.11.07
Kustannusarvio ja kustannusvastuu	90 € kustannuksiin Vastuu kustannuksista opiskelijoilla ja toimeksiantajalla
Lopputuotoksen muoto	Opinnäytetyö

TOIMEKSIANNON TEKIJÄT KAJAANIN AMMATTIKORKEAKOULUSSA

Toimeksiannon tekijät ja yhteystiedot (opiskelijat)	Ahonen Minna sth4saminnaa@kajak.fi 040-5272511 Hyttinen Anne sth4saanneh@kajak.fi 044-2625746 Ronkainen Piia sth4sapiiar@kajak.fi 044-5304324
Toimeksiannon ohjaaja Kajaanin amk:ssa	Seija Siivola
Työstä tehdään	☒ opinnäytetyö ☐ muu, mikä

Tekijöiden allekirjoitukset

Toimeksiantajan allekirjoitus

HYVINVOINTI
Sairaanhoitajakoulutus
Terveydenhoitajakoulutus
PL 52, (Keturpolku 4)
87101 Kajaani
Puh. (08) 6189 9612
Faksi (08) 6189 9620

PALVELUT
Restonomikoulutus
PL 52, (Keturpolku 3)
87101 Kajaani
Puh. (08) 6189 9610
Faksi (08) 6189 9620

PALVELUT
Tradenomikoulutus
PL 52, (Kuntokatu 5)
87101 Kajaani
Puh. (08) 6189 9454
Faksi (08) 6189 9424

TEKNOLOGIA
Insinööri koulutus
PL 52, (Kuntokatu 5)
87101 Kajaani
Puh. (08) 6189 9611
Faksi (08) 6189 9620

KAJAANIN AMMATTIKORKEAKOULU

TOIMEKSIANTOSOPIMUS
OPINNÄYTETYÖT
MUUT OPPIMISPROJEKTIT

2

TOIMEKSIANNON KUVAUS

Tavoitteet Toimeksiantajan kannalta	Tuottaa tietoa viiden 8.-9.-luokkalaisten tytön käsityksistä päihdekokeiluihin ja päihteiden käyttöön johtaneista tekijöistä	
Opiskelijoiden oppimisen kannalta	Terveydenhoitotyön asiantuntijuuden kehittyminen -saada valmiuksia kohdata nuoria ja keskustella päihteiden käytöstä heidän kanssa -saada valmiuksia tunnistaa nuorten päihteiden käyttöön johtavia riskitekijöitä	
Keskeiset tuotokset (raportit, suunnitelmat, tuotokset, esitteet, tietokoneohjelmat, tilaisuudet yms.)	Kirjallinen opinnäytetyö	
Sovitut kokoukset ja raportoinnit	Alustavat tulokset Terveet elämäntavat –hankkeelle syyskuussa 2007. Opinnäytetyö valmistuu marraskuussa 2007. <i>huhtikuussa</i>	
Projektin resurssit	Antaa tietoa <i>ja taloudellista tukea</i>	
1. Toimeksiantaja		
2. Opiskelijat	Opinnäytetyön suunnittelu, tiedonkeruu, raportointi ja kustannukset	
3. Ammattikorkeakoulun ohjausresurssit	Tutkimuksen teoreettinen opettaminen ja opinnäytetyön tekemisen ohjaaminen	
Kustannusarvio ja kustannusvastuu Materiaalit Laittekustannukset Opiskelijoiden palkkiot Ohjaavan opettajan palkkiot Matkakustannukset Muut	Arvio Postituskulut 5 x 0,70 € = 3,50€ Nauhuri ja nauhat 30 € Kansituskulut 7 x 8,00€ = 56€ <i>monistuskulut</i>	Vastuu Opinnäytetyön tekijöillä ja <i>Toimeksiantajalla</i>
Muuta Luottamuksellisuus Tekijänoikeudet Laskutus	Opiskelijoilla tiedonantajien tunnistettavuuden suojaaminen. <i>Toimeksiantajalla on käyttö- ja hyödyntämisoikeus</i>	

Sopimuksessa noudatetaan Kajaanin ammattikorkeakoulun vakioehtoja opiskelijatyönä tehtävistä toimeksiannoista.

HYVINVOINTI
Sairaanhoidajakoulutus
Terveydenhoitajakoulutus
PL 52, (Ketunpolku 4)
87101 Kajaani
Puh. (08) 6189 9612
Faksi (08) 6189 9620

PALVELUT
Restonomikoulutus
PL 52, (Ketunpolku 3)
87101 Kajaani
Puh. (08) 6189 9610
Faksi (08) 6189 9620

PALVELUT
Tradenomikoulutus
PL 52, (Kuntokatu 5)
87101 Kajaani
Puh. (08) 6189 9454
Faksi (08) 6189 9424

TEKNOLOGIA
Insinöörikkoulutus
PL 52, (Kuntokatu 5)
87101 Kajaani
Puh. (08) 6189 9611
Faksi (08) 6189 9620

**Kajaanin
ammattikorkeakoulu**

**OPISKELIJA, VERTAINEN JA OHJAAJAT
OPINNÄYTETYÖN OHJAUSSOPIMUS**

Opiskelijan nimi Anne Hyttinen, Piia Ronkainen ja Minna Ahonen

Opinnäytetyön nimi Vuiden 8.-9. luokkalaisen tytön käsityksiä päihdekokeiluihin ja päihteiden käyttöä johtaneista tekijöistä

Opinnäytetyön aloitus kevät 2006

Opinnäytetyön valmistuminen syksy 2007

Opinnäytetyön tavoitteet ja tarkoitus

Opinnäytetyömme tavoitteena on kuvata tekijöitä, jotka ovat näiden viiden tytön mielestä johtaneet heillä päihdekokeiluihin ja päihteiden käyttöön.

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa tietoa nuorten päihteiden käyttöön johtaneista tekijöistä nuorisotyölle ja Terveet elämäntavat – hankkeelle. Opinnäytetyön tarkoituksena on lisätä ymmärrystä niitä nuoria kohtaan, joilla on vaikeuksia elämässään ja kuvata sitä, miten monet eri asiat vaikuttavat vaikeuksien taustalla.

Ohjausprosessiin osallistuvat	Sitoutuu seuraaviin asioihin	Päivämäärä	Allekirjoitus (nimi)
Opiskelija Anne Hyttinen Piia Ronkainen Minna Ahonen	Opiskelija sitoutuu suunnittelemaan, keräämään aineiston, raportoimaan ja esittämään opinnäytetyön - pitämään opponentit ajantasalla työmme etenemisessä - sitoutuu suojaamaan tiedonantajien henkilöllisyyden	8.12.2006	Anne Hyttinen Minna Ahonen
Vertainen (opponentti) Päivi Hattuniemi Riikka Huotari	- tukee ja neuvoo opinnäytetyöprosessin aikana	26.1.2007	Päivi Hattuniemi Riikka Huotari
Ohjaaja (amk) Seija Siivola	Ohjaamaan ja tukemaan opiskelijoita opinnäytetyöprosessia. Sitoutuu antamaan palautetta opinnäytetyöprosessin aikana	26.1.2007	Seija Siivola
Työelämänohjaaja Seppo Jonninen	Antamaan tietoa ja ohjaamaan opinnäytetyöprosessia	8.12.2006	Seppo Jonninen